

Informovanost osob aktivní na trhu práce o možnostech pomoci osobám bez přístřeší

Eva Šuránková

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva Šuránková**
Osobní číslo: **H160133**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Informovanost osob aktivních na trhu práce o možnostech pomoci osobám bez přístřeší**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti trhu práce, sociální práce s osobami bez přístřeší a vývojové psychologie.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CSÉMY, Ladislav, VÁGNEROVÁ, Marie a MAREK, Jakub. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. UK v Praze: nakladatelství Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2209-5.

HRADEČTÍ Vlastimila a Ilja. Bezdomovství – extrémní vyloučení. Praha: Naděje, občanské sdružení, 1996. ISBN 80-902292-0-4.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

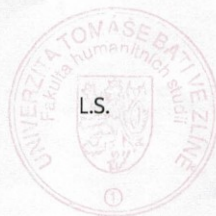
KELLER, Jan. Posvěcení bezdomovců – Úvod do sociologie domova. Praha: SOCIOLOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ (SLON), 2013. ISBN 978-80-7419-155-8.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Základy sociální práce. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Blašíková**
Ústav pedagogických věd
Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2019**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 10. ledna 2019

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 9. 4. 2019

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením - užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá informovaností osob aktivních na trhu práce o možnostech pomoci osobám bez přístřeší. Teoretická část práce obsahuje informace o tom, kde je osobou bez přístřeší a seznámení s jevem bezdomovectví. Popisuje socializaci osob bez přístřeší, pomoc ze strany státního a nestátního sektoru. Následná část hovoří o tom, jak osoby aktivní na trhu práce mohou přispět k socializaci osob bez přístřeší. Praktická část obsahuje kvantitativní výzkumné šetření u osob aktivních na trhu práce, kdy analyzuje jejich informovanost v oblasti pomoci osobám bez přístřeší.

Klíčová slova:

Osoba bez přístřeší, bezdomovectví, osoby aktivní na trhu práce, socializace, resocializace, pomoc.

ABSTRACT

Bachelor thesis deals with awareness of people active in the labour market about the possibilities of assistance to persons without shelter. The Theoretical part of the work contains information about where the person is without shelter and acquaintance with the phenomenon of homelessness. It describes the socialisation of persons without shelter, assistance from the State and non-state sector. The Subsequent part talks about how people active in the labour market can contribute to socializing people without shelter. The Practical part contains quantitative research surveys on people active in the labour market, by which is analysing their awareness in the area of assistance to non-shelter people.

Keywords:

homeless person, homelessness, people active in the labor market, socialization, resocialization, help

Děkuji Mgr. Blašíkové za její vedení mé bakalářské práce. Za její ochotu, čas, trpělivost a celkovou součinnost, kterou vynaložila při spolupráci na má bakalářské práci. Další poděkování patří také respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření. V neposlední řadě patří velký dík mému manželi a dětem, jež se mnou měli trpělivost a podporovali mě při psaní práce, ale také během celého studia.

Motto:

„Slušný člověk, vždy pomáhá tomu, kdo toho nejvíc potřebuje. To se nám vrátí. Vždyť přece stojí za něco, že máme ve světě pověst slušných lidí.“

Tomáš Garrigue Masaryk

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OSOBA BEZ PŘÍSTŘEŠÍ A BEZDOMOVECTVÍ	11
1.1 HISTORIE	14
1.2 OSOBA BEZ PŘÍSTŘEŠÍ.....	15
1.3 TYPY BEZDOMOVECTVÍ	19
1.4 PŘÍČNY VZNIKU BEZDOMOVECTVÍ.....	22
1.5 SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ A SOCIALIZACE OSOB BEZ PŘÍSTŘEŠÍ	25
SHRnutí	29
2 STÁTNÍ A NESTÁTNÍ FORMA POMOCI	30
2.1 STÁTNÍ FORMA POMOCI.....	30
2.2 NESTÁTNÍ FORMA POMOCI.....	35
2.3 OSOBY AKTIVNÍ NA TRHU PRÁCE VE VZTAHU K POMOCI OSOBÁM BEZ PŘÍSTŘEŠÍ.....	47
SHRnutí.....	49
3 POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI.....	51
SHRnutí.....	60
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	61
4 POPIS VÝZKUMNÉ STRATEGIE	62
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	62
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	62
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	63
4.4 METODA SBĚRU DAT	63
4.5 POPIS VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	64
4.6 METODA ANALÝZY DAT	65
5 ANALÝZA DAT.....	66
6 INTERPRETACE DAT	90
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	93
ZÁVĚR.....	94
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	96
SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	98
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	99
SEZNAM TABULEK	100
SEZNAM PŘÍLOH.....	101

ÚVOD

Jev bezdomovectví nám byl znám již v dobách dávných. Vývojem času se měnily jeho formy. V dnešní podobě se již nesetkáváme s pojmem bezdomovec, ale lidé žijící na ulici jsou nazýváni jako osoby bez přístřeší. O osobách bez přístřeší hovoříme v kontextu rozšiřování jevu bezdomovectví do měst. Koncentrace začala být natolik silná, že na problematiku bezdomovectví začala poukazovat majoritní společnost, která se od lidí žijících ve vyloučených lokalitách chtěla distancovat. Tudíž začalo být nutností informovat a seznamovat veřejnost s problematikou bezdomovectví. Hlavním cílem této bakalářské práce je analýza informovanosti osob aktivních na trhu práce o možnostech pomoci osobám bez přístřeší. Zda jsou osoby aktivní na trhu práce informování o problematice bezdomovectví, a ví jak pomoci osobám v socializaci.

V teoretické části se zabýváme existencí patologického jevu bezdomovectví, kdo je osoba bez přístřeší a s jakými typy bezdomovectví se můžeme setkat. Hovoříme o tom, jak se člověk může ocitnout na ulici, jak může být složitý návrat zpět do majoritní společnosti. Kdy v tomto návratu jsou účinným prostředkem spolupráce činnost neziskových organizací, jež se významně podílejí na socializaci osob bez přístřeší, jejichž činnost je doprovázena i činností nestátního sektoru a v neposlední řadě i pomoc ze strany občanů, jakožto osob aktivních na trhu práce. V boji proti bezdomovectví byla nutnost seznamovat občany s jevem bezdomovectví a dopadem na celou společnost. Pohled společnosti byl v počátku velmi skeptický, ale postupným seznamováním s prostředkem socializace přiměla společnost se pozastavit nad touto otázkou. Začalo se hovořit o tom, jak pomoci osobám bez přístřeší efektivně v socializaci a co je příčinou, jež se jev bezdomovectví rozšiřuje. Jak se mohou podílet osoby aktivní na trhu práce na pomoci osobám bez přístřeší. Uvědomění si dopadu sociálně patologických jevů na majoritní společnost. Lidé, kteří svými přístupy mohou významně podpořit boj proti bezdomovectví.

Navazující kapitolou je praktická část, kdy se pomocí kvantitativního výzkumu zabýváme informovaností osob aktivních na trhu práce ve vztahu pomoci osobám bez přístřeší. Kdy jako metodou sběru dat byly dotazníky, kterými byla zjišťována potřebná fakta. Analýzou zjišťujeme, zda jsou osoby aktivní na trhu práce informování o možnostech pomoci osobám bez přístřeší a zda jsou ochotni se zapojit do spolupráce v boji proti bezdomovectví.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OSOBA BEZ PŘÍSTŘEŠÍ A BEZDOMOVECTVÍ

Kapitola pojednává o bezdomovectví a osobách bez přístřeší jako o jistém společenském jevu vyskytující se v lidské společnosti. Koncentrace osob bez přístřeší ve městech se stává problémem, který už nelze přehlížet. Jakým způsobem se bezdomovectvím začít zabývat a ve výsledku je i řešit? Jaký je posun od let minulých? Upřesnění jednotlivých pojmů, typů bezdomovectví a co je příčinou toho, že se člověk ocitne bez střechy nad hlavou? Jaký má dopad život na ulici pro osobu bez přístřeší, pokud se chce znovu začlenit do společnosti? Tyto otázky jsou hlavním tématem první kapitoly.

Bezdomovectví se vyskytuje v lidské společnosti od jejího počátku a je určitým sociálním selháním jednatelce, jeho neschopnosti akceptovat požadavky společnosti, nebo vědomým odmítáním pravidel a naplněním jeho představy osobní svobody.

Bezdomovectví je fenomén, který se týká všech svobodných zemí a států. V České republice se začalo o problematice bezdomovectví hovořit po roce 1990, v důsledku změny politické situace, přechodem od totalitního zřízení k demokratickému. V době před rokem 1989 byly osoby bez přístřeší, bez zaměstnání, trestně stíhány.

Osoba bez přístřeší byla posuzována jako člověk, který nechce řešit svoji sociální situaci, aniž by se někdo zamýšlel nad příčinou vzniku, nebo jak tomuto stavu předcházet, mimo trestní sazebník. Hradecký ve svých dílech poukazuje na **subjektivní a objektivní faktory**, které ovlivňují příčiny vzniku bezdomovectví. O subjektivních faktorech hovoří jako o možnostech a schopnostech jedince. O objektivních faktorech mluví v kontextu, jak na osobnost působí jeho okolí, politická situace, atd. (Hradecký, 1996, 2007)

Problematika bezdomovectví se začala řešit z důvodu velké koncentrace jedinců bez přístřeší ve velkých městech, kdy obyvatelé poukazovali na přítomnost těchto osob, které svým chováním, oblečením, nedostatkem hygieny a častým požíváním alkoholických nápojů, či ostatních omamných látek, vzbuzovaly nedůvěru a obavy obyvatel. Nehledě nad možnými finančními ztrátami v důsledku oslabení turistického ruchu a zdravotních rizik. Důvodem koncentrace osob bez přístřeší ve městech byla a stále je, anonymnost jedince v davu, dostupnost obživy na přežití a vznik organizací, které se začaly po roce 1989 o tuto problematiku zajímat a snažily se na tento jev upozorňovat i širokou veřejnost. Bylo nutné oslovit hlavně politickou scénu, aby se mohla otázka bezdomovectví vhodným způsobem vyřešit. Resocializace osob bez přístřeší se tak dostávala pozvolna do popředí zájmů společnosti, kdy největší břímě si na sebe vzaly neziskové organizace, charitní sdružení, které

se vydaly na cestu pomoci osobám bez přístřeší z důvodu jejich etických i duchovních hodnot a byly schopny naslouchat potřebám osob bez přístřeší. V rámci svých možností pomáhaly ve znovu zapojení se do společnosti, ale byly zatíženy nedostatečnými finančními i majetkovými zdroji. (Hradecký, 1996)

„Nejistota, sociální napětí a konflikty, nerespektují hranice kategorií, jako jsou pohlaví, politická ideologie, náboženství, etnicita, prestiž povolání, mzda či majetek.“ (Urban, 2008)

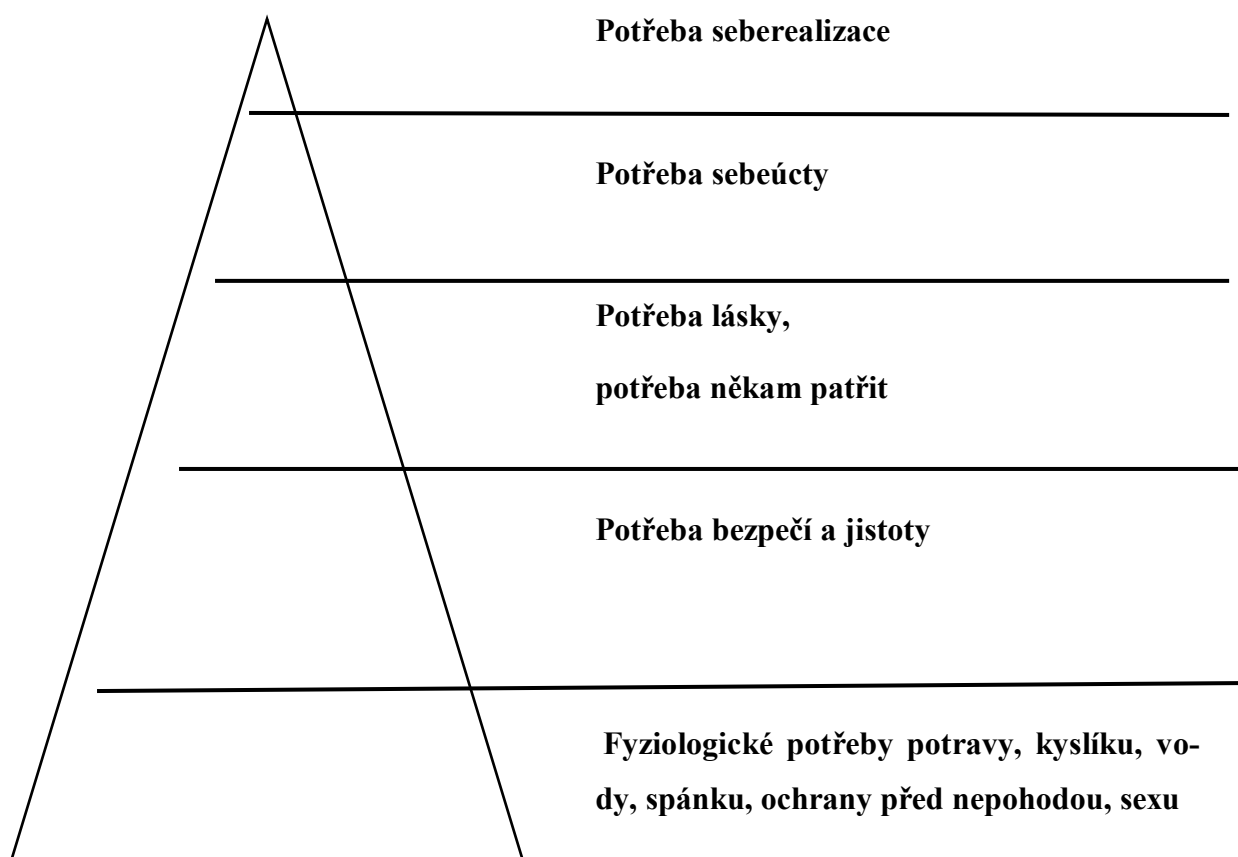
Ve společnosti se každý musí vyrovnat s nároky, které jsou na něj okolím kladeny. Ne každý se však s touto zátěží dokáže vyrovnat, a proto dochází k rozšiřování negativních sociálních jevů. Typickým útvarem moderní doby je město. Město jako symbol anonymity. Člověk, přestože je tvorem společenským, ztrácí prostor pro vyjádření a komunikaci mezi svými spoluobyteli. Řešením pro mnohé se stává únik od této uspěchané doby mnohdy s pomocí alkoholu či drog. Stáhnutí se do vlastního světa, postupné jednání, které vede ke ztrátě zázemí, rozpadu rodiny, životních jistot a konečnému sociálnímu vyloučení, které končí pak pobytem na ulici, která zdánlivě nabízí únik a řešení. Nejjednodušším způsobem je stáhnout se do měst, kde je koncentrace osob a neomezené zdroje, jež by mohly být přísnem i pro osoby bez přístřeší. Osoby bez přístřeší se začaly objevovat na nádražích, parcích, před obchodními domy, využívají neobydlené staré domy a jiná místa. (Urban, 2008) Tento svět s jednoduchými pravidly, bez výrazných nároků a požadavků na jednotlivce, přináší pocit prozatímního uspokojení a svobody. Tento stav myslí však není trvalý, protože každý touží po potravě, střeše nad hlavou a zejména po sebeúctě. Uspokojení základních lidských potřeb přinutí postupně osoby na ulici, aby začali tuto situaci řešit.

Tento jev se snažila okolo roku 1990 zviditelnit organizace Naděje, jakožto jedno z prvních občanských sdružení zabývající se otázkou pomoci osobám bez přístřeší. Objevuje se anketa, jejímž prostřednictvím probíhal průzkum veřejného mínění pomocí dotazníkového šetření. Organizace se obracela na široký okruh obyvatel s otázkami bezdomovectví a způsob řešení tohoto problému. Výstupem z těchto anket bylo, že na osoby bez přístřeší je pohlíženo negativně a pomoci z této situace by si měl každý sám. Na osoby bez přístřeší padl přívlastek - lidé neochotní pracovat na změně svojí situace. A v případě pokud nechtějí pracovat a socializovat se, měla by se touto otázkou zabývat policie, která za pomoci donucovacích prostředků tento jev eliminuje. (Hradecký, 1996)

S posunem času, v roce 1996, byla tato anketa znovu prováděna mezi obyvateli opět se stejně znějícími otázkami. Došlo však k určitému posunu ve věci poznání a spolupráci s osobami bez přístřeší. Výsledky nebyly natolik uspokojivé, aby se lidé o tuto otázku začali zajímat, ale zlepšení v řešení, informovanosti bylo jednoznačné. Tyto ankety byly pouze pro vlastní zjištění organizace Naděje, aby zjistila, jaké mají lidé o této situaci mínění. (Hradecký, 2007)

Lidé, osoby bez přístřeší se snaží vymanit z této nezáviděníhodné situace z důvodu nespokojení základních lidských potřeb či nedostatečného uspokojení v rámci svých vlastních možností. Proto, abychom v pozdějších řádcích mohli s termínem potřeby pracovat, je nutné si připomenout Maslowovu pyramidu potřeb. (Urban, 2008)

Obr. 1: Maslowova pyramida potřeb

Zdroj: Hradecký 1996, s.30

Kdy vyjadřuje to, jak člověk vnímá sám sebe od nejzákladnějších potřeb až po tu, kdy chce být uspokojován na základě vlastní iniciativy, sebeúcty. Pocit strachu ze selhání může být

ovlivňujícím faktorem proto, aby člověk začal mít rád sám sebe. Vždy je nutné se podívat na osobu jednotlivce jako specifikum a neopakovatelnou osobnost. (Hradecký, 1996)

1.1 Historie

„Morální normy se i v našem civilizačním okruhu až do novověku zdůvodňovaly autoritou zjeveného a nepochybného čili nábožensky.“ (Matoušek, 2007, s. 13)

Počátky bezdomovectví se přímo pojí se vznikem společnosti jako takové. V mytologickém podání můžeme tak jako první osoby bez přístřeší považovat Adama a Evu, kteří byli vyhnáni z ráje. (Trest). Nebo odchod Lota a jeho ženy z města hříchu. (Dobrovolnost). Tak i v kmenovém, či rodovém zřízení byli nevhodní, nepřizpůsobiví jedinci násilím vyhnáni z vesnice, nebo také jedinci nesouhlasící s poměry ve společenství, kteří odcházeli sami a dobrovolně. Matoušek popisuje historii bezdomovectví jako odraz náboženských a kulturních vlivů.

Bezdomovectví v dnešním slova smyslu má svůj počátek v 19. století, v důsledku probíhající průmyslové revoluce a počínající migrací vesnického obyvatelstva do měst, za prací. První snahou o řešení stávající situace lze nalézt v Říšském obecním zákoně z roku 1862, který stanovil každému jednotlivci jeho domovskou obec, která pak byla povinna se o potřebného jedince v nouzi postarat. Za cílovou skupinu byly považovány vdovy, sirotci, handicapovaní občané, osoby bez přístřeší. Byla zde snaha řešit zejména tyto sociální problémy:

- chudoba
- nezaměstnanost
- ztráta rodiny
- zanedbávání dětí
- delikvence mladých lidí
- diskriminace určitých skupin

Obec byla povinna zajistit chudinskou péči nejen osobám domovskými příslušným, ale i osobám bez domovské příslušnosti, které na území obce onemocněly, a to po dobu nezbytného ošetřování.

Velký nárůst (sociálně potřebných) byl i v období válek a poválečných obdobích, kdy se zvýšil počet nemocných osob, handicapovaných lidí, osob bez přístřeší z důvodu zničení vesnic, měst a také značně narostl výskyt sirotků. (Matoušek, 2007)

V období I. republiky nastal velký rozmach sociální péče. Zpočátku se jednalo jen o nekoordinovanou činnost jednotlivců, případně spolků. Do sociální péče se postupně zapojuje stát, obec. Velmi důležitou roli zde sehrála církev s jí zřízenými organizacemi. Černým obdobím pro sociální práci se stává období tzv. II. republiky, Protektorátu a zejména období po roce 1948, kdy komunistická moc zcela zrušila všechny charitativní organizace či soukromé snahy a vše se stalo doménou státu. Dochází k rozvoji a budování sítě sociálních a zdravotních institucí jako jsou například domovy důchodců, léčebny pro dlouhodobě nemocné, dětské domovy, ústavy sociální péče, podnikové ubytovny. V těchto zařízeních velmi často žili i skrytí či potencionální bezdomovci. Nepřizpůsobiví jedinci pak byli trestně stíháni. Rozvoj charitativní práce tak nastává až po roce 1989.

1.2 Osoba bez přístřeší

Pokud se budeme zabývat legislativní definicí osoby bez přístřeší a přesného vymezení, kdo je osobou bez přístřeší, nenalezneme potřebné vymezení. V zákoně číslo 108/ 2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů je pojem osoba bez přístřeší zmíněn, ale pouze v kontextu jaká sociální služba či forma pomoci může být osobě bez přístřeší nabídnuta. Definici osob bez přístřeší alespoň nalezneme u autorů zabývajících se tématem bezdomovectví.

Hradecký definuje pojem osoby bez přístřeší jako:

„Bezdomovec je člověk, který postrádá pravidelný a trvalý nocleh nebo ten, kdo jím disponuje, ale jde o:

- Nocleh ve veřejném nebo soukromém zařízení určeném jen pro dočasné ubytování (domy sociální péče, noclehárny, azylové domy, apod.),
- Veřejná nebo soukromá místa, která nejsou určena k nocování (opuštěné stavby apod.) (Hradecký, 2004, s. 22)

Hradecký hovoří o významnosti a důležitosti každé osoby mít střechu nad hlavou, mít svoji postel, stůl, své teplé místo jako hlavní atribut pro uspokojení základní lidské potřeby. Všichni jsme spjatí s domovem jako slovem něčeho, co v nás evokuje pocit bezpečí, jistoty, je tím místem, kde máme své soukromí. Každý jako dítě cítil pocit bezpečí a jistoty tam, kde se mohl vrátit domů a měl své zázemí. Pokud tato potřeba není uspokojena, může

přijít k vyloučení ze společnosti. Proto i k definici, kterou uvádí, se staví více jak obezřetně.

„Výrok, že bezdomovec je někdo, kdo ztratil, nebo opustil svůj domov, svůj byt, své ubytování, kdo neumí vyřešit komplikované problémy a hledá nebo přijímá pomoc od sociálních pracovníků, města, dobrovolných organizací, je nepřesný a nedostatečný.“
(Hradecký, 1996, s. 27)

Poukazuje na to, že nemůžeme za osobu bez přístřeší označit člověka, aniž bychom se zabývali otázkou příčiny jeho společenského úpadku. Jak těžké může být pro člověka se opět resocializovat, pokud nemá podporu ostatních obyvatel a okolí. Vědomí, že jdete proti proudu sám, může vést k tomu, že si člověk osvojí roli vydědence. Je to úloha, která mu byla společností přidělena na základě negativního hodnocení a předsudků. A o tom právě mluví autor jako o oblasti, kterou neznáme, které se bojíme. Pro společnost je lepší vědomí někoho odsoudit než mu pomoci, protože strach z něčeho cizího v lidech vyvolává vždy jen pocit strachu, beznaděje a negativní hodnocení, který si nikdo nechce připouštět. Dříve bylo hovořeno o bezdomovcích jako o flákačích, povalečích, nepřizpůsobivých živlech, kteří se nechtěli přizpůsobit většinové společnosti. (Hradecký, 1996)

Ve svých dílech se snaží vysvětlovat pojem osoby bez přístřeší, tedy v jeho vyjádření bezdomovec, kde se objevují, proč se stávají bezdomovci a jak můžeme těmto osobám pomoci. (Hradecký, 1996)

Marie Vágnerová hovoří o osobě bez přístřeší a bezdomovectví takto:

„Bezdomovectví lze chápat jako syndrom komplexního sociálního selhání, které se projevuje neschopností akceptovat a zvládat běžné společenské požadavky.“ (Vágnerová, 2013, s. 9). Tím chce upozornit na to, že selhal celý sociální systém v oblasti řešení otázky pomoci osobám bez přístřeší. „Bezdomovec může být osobou bez trvalého bydliště, nebo je tzv. osobou bez přístřeší, která sice oficiálně trvalé bydliště má, ale z nějakého důvodu jej nechce nebo nemůže využívat. Takový člověk obvykle nemá ani zaměstnání ani rodinu, resp. jeho vztahy s příbuznými jsou natolik narušené, že zcela ztratily svou funkci. Nemá téměř žádné vazby ke společnosti, zůstává izolován na jejím okraji.“ (Vágnerová 2013)

Vysvětluje osobu bez přístřeší jako toho, kdo se snaží v počátcích zachovat si základní lidské návyky, které mu byly předány již od útlého věku. Postupným sžíváním s prostředí a pobytem na ulici je přinucen přijmout novou roli a tím se snížit na roli nižší. Čili může docházet k tomu, že se odklání od základních hygienických, sociálních a jiných návyků, na které byl naučen. Poněvadž společnost, ve které se momentálně nachází, mu tuto možnost nenabízí. To znamená, že osoba žije v podmínkách nepřijatelných k životu, ale musí se s novými podmínkami naučit žít. Těmito podmínkami jsou absence přítomnosti vody, nedostatek jídla, prostoru k vlastnímu soukromí, životu. Na tomto základě je tedy člověk nucen se uchýlovat k jednání, u kterého si je vědom, že překračuje právní rámec naší země, avšak životní podmínky, ve kterých se nachází, mu jinou možnost nenabízejí. Poukazuje na to, co může přinést sociální vyloučení člověka. To co tedy přináší postupná desocializace osobnosti a přijetí role osoby bez přístřeší i za cenu ztráty sociální prestiže ve společnosti. (Vágnerová, 2013)

Matoušek s kolektivem autorů ve své knize hovoří o osobě bez přístřeší a bezdomovectví takto: „Bezdomovectví označuje situaci bezprostřední nouze, v níž se ocitá člověk bez trvalého domova.“ (Matoušek a kol., 2003, s. 315)

Autor hovoří o bezdomovectví jako o stavu v hmotné nouzi, ve kterém se osoba bez přístřeší nachází, a proto je na osoby bez přístřeší mnohdy pohlíženo negativně. Lidé tuto cílovou skupinu hodnotí jako flákače, povaleče, alkoholiky, jako ty, co se nechtějí přizpůsobit společenským normám a nepohlízejí na příčiny vzniku tohoto jevu. (Matoušek a kol., 2003)

Osoby bez přístřeší tedy definuje jako kohokoliv ve společnosti, kdo se do úpadku může dostat nezávisle na tom, jakou má roli a postavení ve společnosti. Odkazuje na to, že v životě každého člověka se může objevit problém, životní situace či cesta, se kterou doposud nepočítal, ale nastala právě teď a tady a s touto situací se musí vypořádat. A ne každý je schopen se přijatelně společenským normám přizpůsobit, aby nedocházelo k úpadku čili k negativnímu postoji vůči osobě. (Matoušek, 2003)

Označuje tuto situaci jako stav bezprostřední nouze člověka, kdy není schopen se s touto situací vypořádat sám vlastními silami či možnostmi, které se mu ve stávající životní situaci nabízejí. Záměrně označuje i osobu bez přístřeší jako osobu bez domova. Poněvadž slovo domov v nás mnohých vyvolává pocit jistoty, bezpečí, stability, sociální prestiže.

Zatímco na osoby bez domova je pohlíženo negativně, protože tento pocit jistoty a zázemí jako hlavní složkou pro nás přijatelnou většinou společností ztratil. (Matoušek, 2003)

Naopak Keller hovoří o osobě bez přístřeší jako o člověku, který je nemocný z touhy po domově:

„Nostalgická touha líčí ztracený domov jako naprosto bezpečné místo, jako zdroj neopakovatelných zážitků a jako jediný prostor, ve kterém člověk může být doopravdy sám sebou.“ (Keller, 2013, s. 17)

Touha může být někdy tak silná, že člověk se snaží přizpůsobovat životní situaci, ve které se nachází tak, aby se jemu stala přijatelnou. Což znamená, že i osoba bez domova si vytváří domov v lokalitách či na místech nepřijatelných pro běžný život. V těchto lokalitách či místech je absence hygienických, zdravotních či jiných podmínek k tomu, aby člověk žil ve společensky přijatelném místě v důstojných podmínkách. Ale v daný okamžik je to pro osobu bez přístřeší přijatelný domov pro jeho životní podmínky, či alespoň uspokojení základních potřeb, na které byl doposud zvyklý. (Keller, 2013)

Hovoří o rozloženosti sociálních vrstev, což hlavně evokuje v lidech vykonávající nižší pracovní pozice, např. dělnické profese, nižší společenské postavení. Kdy tím dochází k degradaci jedince na nižší společenskou třídu s nižšími příjmy ze zaměstnání. Což má za následek, že lidé si nemohou pořídit věci, na které byli zvyklí, ba dokonce nejsou schopni uspokojit podmínky k úctyhodnému bydlení. (Keller, 2013)

Upozorňuje, že v zemích západních se k tomuto přistupovalo vždy jako k něčemu automatickému, co bylo nutné již v počátcích řešit. U nás se raději než otázka pojmu osoby bez přístřeší přihlíželo k otázkám politické prestiže, a proto toto téma nebylo zviditelňováno. (Keller, 2013)

Podle Pavla Pěnkavy vidí bezdomovci sebe sama takto:

Označení bezdomovec většina dotázaných odmítá a pokládá je za hanlivé. Přijímají je pouze z ustáleného jazyka široké veřejnosti. V pravém sloupci jsou výrazy používané v této subkultuře jako hovorový slang, v levém sloupci je ekvivalent vyjádřený běžným jazykem.

lidé bez jakéhokoliv zázemí

bezinky

osoby sociálně slabší

pouliční směs

osoby dočasně bez přístřeší	bezďáci
lidé bez naděje	republikový oříšek
osoby v nouzi	streetpeople
osoby v sociální nejistotě	děti ulice
lidé dočasně nepřizpůsobiví	tulák (Pěnkava a kol., 2007, s. 29)

Autoři píší, jak se vidí sami osoby bez přístřeší. Lidé bez střechy nad hlavou se rozdělují, dle toho v jakých životních podmínkách se momentálně nachází a jak jsou přizpůsobeni životu na ulici. I život na ulici má svou hierarchii a pravidla, jež je nutné dodržovat. Každý má své místo ve skupině, které si postupem času získal. Respekt a úcta mezi členy skupiny je důležité pro spolužití se všemi členy skupiny. Pozice bývá získávána dle zásluh jednotlivých členů. (Pěnkava a kol. 2007)

1.3 Typy bezdomovectví

Určení typů bezdomovectví se vyvíjelo postupem času. Jejich zařazení se dělí dle toho, v jaké životní situaci se osoba bez přístřeší nachází. Na paměti je také nutné mít způsob života lidí, kteří bydlí ve špatných bytových a hygienických podmínkách. Jejich příjem jim nedává možnost žít důstojněji. Tyto místa se nacházejí v lokalitách odlehlých a společností nenavštěvovaných. (Průdková, Novotný, 2008)

Typy bezdomovectví dle Hradeckého:

a) Zjevné

Jsou to osoby bez přístřeší žijící v azylových domech, noclehárnách, parcích, nádražích atd. Tyto osoby často žijí mimo standardní hranice sociálních norem a návyků. Je to jenom část reprezentující osoby bez přístřeší. (Hradecký, 1996)

Jsou to osoby, které jsou ohroženy nedostatkem finančních prostředků ať už z důvodu ztráty zaměstnání, neuplatnění se na trhu práce či dalšími riziky, které jsou spojeny v souvislosti s finančními prostředky. Žijí v podmínkách nevyhovujících k bydlení, ale jim musí postačovat k uspokojení jejich potřeb a při využití jejich omezených finančních možností. Pokud tento stav trvá dlouho, může přijít k desocializaci jedince, který se přizpůsobí těmto životním podmínkám po celý zbytek života. Člověk při tomto

dlouhotrvajícím jevu se jednoduše sžil s danou situací a ve své komunitě si vybudoval pozici, ve které jsou alespoň částečně uspokojeny jeho potřeby. (Hradecký, 1996)

Přizpůsobil se jemu nabízeným podmínkám, bloudí městem, vesnicí, nebo obcí, využívá obnošené šatstvo, získává potravu buď formou žádosti o potravinové balíčky či se snaží obstarávat obživu ve zbytcích, které člověk odloží nebo vyhodí do popelnic. Na svoje živobytí si může vydělávat žebráním, drobnými krádežemi. V tomto důsledku dochází i k ztrátě rodinných vazeb. (Hradecký, 1996)

U zjevného bezdomovectví můžeme rozdělit dvě základní skupiny, kdy jde o skupinu bezdomovců žijících a využívajících sociální služby. (Hradecký, 1996)

Na druhé straně stojí osoby bez přístřeší, jež chtějí žít na nádražích, squatech, popelnicích, vybydlených domech, tam kde mají svůj životní styl a chtějí tímto životem žít. Odjakživa měli nádraží magickou moc, kdy se zde křižovaly významné obchodní cesty, tudíž zde byl pohyb více osob, což znamenalo pro osobu bez přístřeší větší příležitost pro získání obživy či jiných věcí. (Hradecký, 1996)

b) Skryté

Jde o osoby bez přístřeší, u nichž není rozeznatelné, zda se jedná o bezdomovectví. Jsou to lidé, kteří pečují o svůj zevnějšek, čistě oblečení, upravení, avšak nemající vlastní střechu nad hlavou. (Hradecký, 1996)

Z nějakého důvodu se neobracejí na sociální služby a jiné dostupné možnosti, ale snaží se přežít na základě vlastních možností. Využívají k přežití, k přenocování vybydlené domy, sklepy, ubytovny, kontejnery a další jimi nalezené možnosti. (Hradecký, 1996)

Dost často se může jednat o osoby, které byly ve výkonu trestu odnětí svobody, které po výkonu trestu nemají možnost se vrátit zpět na původní místo bydliště, ať už z rodinných či jiných jemu známých důvodů. Mohou zde být osoby opouštějící dětské domovy, které nejsou schopny se zapojit do společenského života, dále můžeme hovořit o osobách absolvujících odvykací léčbu. Také samostatná rodinná situace, zejména násilí v rodině může být důsledkem ztráty střechy nad hlavou. (Hradecký, 1996)

Někdy je tento fakt prisuzován politickému či sociálnímu systému, jako jeho celkovému selhání. (Hradecký, 1996)

c) Potenciální

Jsou to lidé, kterým hrozí bezdomovectví. Dost často může jít o občany s nižším společenským uplatněním či zdravotním znevýhodněním, které je může do této situace přivést. Lidé žijící dost často ve špatných životních podmínkách, jež jsou jevem bezdomovectví ohrožení. (Hradecký, 1996)

Je důležité zmínit seniory, kteří jsou tímto jevem ohroženi z důvodu nízkého příjmu, čili nemožností vystačit si s vlastními prostředky pro svoje vlastní živobytí. (Hradecký, 1996)

Typy bezdomovectví dle Kellera

Keller ve své knize rozlišuje typy bezdomovectví na:

a) Statusové

O tomto jevu hovoří jako o možnosti úpadku středních vrstev, kdy na základě nižšího společenského i pracovního uplatnění jsou lidé ohroženi bezdomovectvím. Zejména hovoří o střední a nižší vrstvě, kdy na základě nižšího pracovního uplatnění, především dělnické profese nejsou lidé schopni si trvale udržet svoje pracovní postavení, což může vést k sociálnímu úpadku. Ztráta zaměstnání je ohrožujícím faktorem pro udržení si životního standardu. Dále hovoří o vývoji technické doby, kdy někteří lidé nejsou schopni se přizpůsobit novým vymoženostem a tempu současné doby. Lidé nejsou schopni z prostředků udržet své živobytí, a tak pod neustálým každodenním tlakem jsou nuceni přežívat v rámci svých možností, které jsou dost často na hranici chudoby. (Keller, 2013)

b) Fyzické

Keller hovoří o fyzickém bezdomovectví jako o poslední stádium bezdomovectví, kdy člověk uznal tuto sociální roli za vlastní a žije svůj život na ulici, nádražích, vyloučených lokalitách, squatech a dalších místech, které nejsou určeny k bydlení. Nemusí to být převzetí role, ale může to být i životní směr, který osoba vyznává. Fyzické bezdomovectví je tedy to, že osoby se pohybují na ulici, obstarávají si potraviny a ošacení z jim dostupných zdrojů, využívají prostředků a možností sociálních služeb, díky nimž mohou uspokojit svoje základní lidské potřeby. (Keller, 2013)

1.4 Příčiny vzniku bezdomovectví

Hradecký (1996) poukazuje na příčiny vzniku bezdomovectví v důsledku neustálých hospodářských a sociálních změn, které mají velký dopad na občany, kteří nejsou adaptabilní vyrovnávat se s neustále novými požadavky. Tito lidé jsou ohroženi sociálním vyloučením, poněvadž nejsou schopni se přizpůsobit novým požadavkům, jak byrokratickým tak technologickým. Nejde zde jen o požadavky ze strany doby, ale také nové životní situace, s nimiž se jednotlivec není schopen sám vyrovnat. Pro mnohé může přijít obtížná životní situace, se kterou neumí naložit, a proto se někdy uchyluje k jednání, které je společností nepřijatelné, jakožto nadměrnému požívání alkoholu, návykových látek, aj. Toto jednání je nepřijatelné pro společnost. Následně ještě upozorňuje na rozdíl mezi mužem a ženou. Žena v rámci sociálních kontaktů a svých komunikačních schopností, je schopna si přiznat dříve selhání a přijmout pomoc od svých známých, přátel, rodiny, organizace, aj. Naopak muž, mnohdy vnímán jako dominantní typ, není schopen si o tuto pomoc říci či požádat a tudíž má větší náchylnost k jevu bezdomovectví. Mnohdy se mu to může jevit jako lepší varianta, než-li se obrátit na jinou osobu.

Příčinu vzniku bezdomovectví dělí následně na tyto faktory:

a) *Faktor objektivní*

Jsou ovlivněny sociální politikou státu a sociálním zákonodárstvím. Nedostatečné vytvoření podmínek pro socializaci, nedostatek vhodných sociálních služeb a nedostatečná pomoc osobám bez přístřeší, kdy může docházet k sociálnímu úpadku, poněvadž osoby bez přístřeší nezvládnou tuto úlohu sami.

b) *Faktor subjektivní*

Jsou ovlivněny jednotlivci, rodinami, společenskými skupinami, jejich schopnostmi, temperamentem, rysy, charakterem, věkem aj. Tyto můžeme dále rozdělit na:

- faktor materiální (ztráta bydlení, zaměstnání, dlouhodobá nezaměstnanost, zadluženost, aj.)
- faktor vztahový (změny struktury rodiny, rodinné a manželské problémy, násilí v rodině, sexuální zneužívání, osamělost, aj.)
- faktor osobní (mentální retardace, duševní či tělesná choroba, nesamostatnost, invalidita, alkoholismus a další závislosti, sociální nerovnosti, aj.)
- faktor institucionální (propuštění z vězení, ústavu, dětského domova)

Matoušek (2005) zdůrazňuje spolu s Hradeckým názor, že bezdomovectvím jsou ohroženy více muži než ženy a to z důvodu, že ženy mají více sociálních vazeb a v případě nouze jsou schopny se obrátit na okruh známých, rodinu či přátel a požádat o pomoc. Muži už se orientují méně, a nebo je jim tato možnost nepříjemná a tudíž raději o tuto pomoc ani nepožádají.

Zdůrazňuje cílové skupiny, které jsou tímto jevem ohroženy a to zejména:

osoby dlouhodobě nezaměstnané - v kontextu uplatnění se v rámci rozvoje technologických a nových pracovních postupů, jež je člověk dnešní doby nucen se naučit a přizpůsobit se. Pokud je osoba dlouhodobě nezaměstnaná ztrácí příjmy, což může vést ke společenskému úpadku,

handicapované - kdy mnohé firmy nepřizpůsobují podmínky k uplatnění těchto osob, málo pracovních míst pro osoby handicapované,

senioři - z důvodu nízkého příjmu, může dojít ke zhoršení životních podmínek,

lidé adaptovaní na život v institucích - zejména se jedná o osoby ve výkonu trestu, děti z dětských domovů, kdy po odchodu z těchto zařízení mohou selhat při společenském životě, neboť sice byly teoreticky připraveny na odchod, ale v míře dostatečné,

příslušníci etnických minorit (u nás zejména Romové) - na příslušníky národnostních menšin bývá dost často negativně pohlíženo, zejména předsudky mohou být negativním činitelem.

imigranti - kteří mohou být blokováni jazykovými bariérami a také, jak už bylo výše zmiňováno - negativním hodnocením ze strany společnosti.

Zmiňuje faktory ovlivňující ztrátu domova rovněž jako Hradecký a to:

- Faktor subjektivní

- ovlivňuje jednotlivce a jeho osobnost

- Faktor objektivní

- jsou ty, které nás ovlivňují z vnějšího světa (např. politika státu)

Na bezdomovectví poukazuje v době před změnou politického systému, tedy před rokem 1989, kdy nebylo možné o problematice osob bez přístřeší hovořit a v mnohých případech

byly osoby bez přístřeší sankciovány a zavírány za příživnictví, aniž by se někdo zabýval příčinou vzniku jevu bezdomovectví, či jak mu předcházet. Osoby bez přístřeší se začaly veřejně objevovat v 90. letech a stát byl donucen nějakým způsobem problematiku osob bez přístřeší řešit. Jednalo se nadbytečné zaměstnance privatizovaných či zaniklých podniků, kteří ztratili možnost bydlení v podnikových ubytovnách. Na ulici skončilo mnoho z propuštěných amnestovaných vězňů a v neposlední řadě své završil i trh s byty, který přestal být regulován.

Matoušek dále poukazuje na špatnou politiku státu, která neumožňuje znevýhodněným osobám (osoby bez přístřeší, handicapovaní, zdravotně znevýhodnění občané, atd.) se dostatečně zapojit do společnosti adekvátním způsobem. Poukazuje na prohlubování nezaměstnanosti a také nedostatečné zajištění sociálních služeb, bytů a celé sociální sítě, která by mohla poskytnout mnohým osobám se rozvíjet a napomohla se znovu začlenit do společnosti. (Matoušek, 2003)

Keller (2011) se zabývá otázkou příčiny vzniku nových sociálních problémů globálně, kdy poukazuje na selhání celkového systému, který měl být nastaven pro občany. Poukazuje na to, jak stát dokázal v 90. letech minulého století prohloubit sociální rizika a to tím způsobem, že nebyl schopen je eliminovat. Hovoří o tom, kdy změnou politického systému došlo a docházelo k prohlubování korupce, mafie, privatizace majetku státu a to ve prospěch menší části společnosti, která dokázala využít obrát politické situace. Majitelé firem využívali svůj vlastní byznys, kdy odpovědnost přenášeli na zaměstnance či dodavatele, což mělo samozřejmě dopad na rodinu a rodina se v tom důsledku měnila. Dále docházelo ke změně pracovních nároků, vzrůst mafiánské ekonomiky, státem organizované korupce a v tomto důsledku tedy rozšíření sociální nerovnosti. Pohlíží na tuto problematiku jako na celkový systém, což v konečné fázi znamenalo, že:

- otec rodiny nebyl schopen uživit rodinu z jednoho platu,
- přetíženost matek, které nebyly schopny sladit svůj čas s péčí o děti, rodinu, či nemocného člena rodiny,
- nárůst neúplných domácností tvořené převážně matkami samoživitelkami,
- mladí lidé se nemohli uplatnit po absolvování studia na trhu práce,
- lidé staršího věku si nemohli udržet svou pracovní pozici do důchodu,

A spousta dalších jevů, které se museli začít řešit, poněvadž docházelo k prohlubování chudoby a lidé se uchýlovali k méně náročnému životnímu stylu a to bezdomovectví, což pro některé mohlo být určitým vykoupením v tomto systému. (Keller, 2011)

Obratem společnosti bylo to, že životní situace se dostávaly do popředí a bylo nutné je začít řešit vhodným způsobem, aby naše společnost byla schopna eliminovat tento jev a sžít se stále novými požadavky, problémy a situacemi. Musíme vždy zapátrat do důsledku celého systému, aby tento systém byl schopen fungovat. Musíme si pokládat otázku, co stojí za jeho příčinou a nejlépe této příčině vhodně předcházet. (Keller, 2011)

Vágnerová (2013) mluví o příčinách bezdomovectví již od raného věku. Jako základní jednotkou proto, aby člověk mohl fungovat v majoritní společnosti, kdy jsou mu od útlého věku vtiskovány normy, pravidla, kterými se člověk musí během svého života řídit. Naučit se respektovat a dodržovat tyto pravidla mohou být pro některé občany složité, a proto se raději uchylují k jednání asociálnímu. Vágnerová se ve svém díle zaměřuje hlavně na bezdomovectví mladých lidí, kdy poukazuje, že příčinami bezdomovectví může být špatné začlenění v kolektivu vrstevníků, šikana, problematika v období dospívání – dysfunkční rodina, nedostatečná vzdělanost.

V těchto příčinách mohou být počátky asociálního chování, kdy mladý člověk, který v období dospělosti neměl dostatečně vštípená společenská pravidla, neví v období, kdy má být odpovědný za svou osobu, jak s touto odpovědností naložit, a nebo naopak nechce tuto odpovědnost přijmout, a proto se uchyluje k přijatelnému životu a to mnohdy jako osoby bez přístřeší. Pocit volnosti v nich může vyvolávat pocit zadostiučinění pro svou vlastní osobu a mezi kolektivem osob sobě rovných může získat i pocit sounáležitosti a přízně. Což v podstatě doposud v jeho životě nebylo řádně naplněno. (Vágnerová a kol., 2013)

1.5 Sociální vyloučení a socializace osob bez přístřeší

Vágnerová (2013) hovoří o tom, že se ztrátou bydlení je spojeno **sociální vyloučení** jako zásadní problém při socializaci mladých bezdomovců, kteří se rozhodnou změnit svůj dosavadní bezdomovecký život a chtějí se zapojit do majoritní společnosti.

Odchod z ulice je velmi obtížný, samozřejmě se odvíjí od skutečnosti, jak dlouho se člověk na ulici pohyboval. Jeho dosavadní způsob života je opačným než ve většinové společnosti, se kterou se bude na svojí cestě zpět setkávat. S tím může být spojeno negativní hodno-

cení společnosti, která v tento moment spoutaná předsudky pochybuje o krocích návratu osoby bez přístřeší. Osoba bez přístřeší tedy stojí nad problémy spojené se socializací jako například nedostatek vzdělání, což může vést ke špatnému uplatnění se na trhu práce. Nežádoucí návyky, jako chybějící odpovědnost za svůj život a své jednání, které nejsou ve společnosti akceptovány. Neschopnost dodržovat časový režim, což v uplatnění se na trhu práce může být problémem ve vztahu k udržení si zaměstnání. Nakumulované dluhy, které se vývojem času znásobily. Záznam v trestním rejstříku. Žloutenka typu C a další infekční nemoci, jež jsou spojeny s pobytem na ulici, nehledě na to, že u osob bez přístřeší je absence osobních dokladů velmi častá. (Vágnerová, 2013)

Výše uvedené okolnosti jsou předpokladem pro návrat do společnosti. Osoba bez přístřeší musí řešit nejdříve své osobní doklady, které je nutné si zajistit. Následně může být evidována na úřadě práce, přičemž má nárok ucházet se o zaměstnání a potřebnou lékařskou pomoc. Zajištění zaměstnání je předpokladem k socializaci. Na jedné straně je zaměstnavatel ovlivněn dost často negativní zkušeností se zaměstnáváním osob bez přístřeší. Na straně druhé dochází k nesolidnímu přístupu zaměstnavatelů k této skupině osob. Důležitým faktorem při nástupu do zaměstnání musí být uzavření pracovní smlouvy, k čemuž pod záštitou slibů zaměstnavatele mnohdy nedochází. Po odpracování měsíce u zaměstnavatele osoba bez přístřeší odchází bez mzdy. Toto jednání opět může vést k navrácení se k bezdomoveckému způsobu života. (Vágnerová, 2013)

Míra identifikace s bezdomoveckým životem, jak již bylo výše zmiňováno, může být opravdu velkým zdrojem negativního hodnocení. Při návratu do společnosti se musí osoba bez přístřeší naučit novému způsobu života, kterému se doposud vyhýbala. V bezdomovecké komunitě měl již svou roli a způsob života, který byl bez pravidel majoritní společnosti. (Vágnerová, 2013)

Proto se může stát, že při prvním selhání se osoba bez přístřeší bude uchýlovat zpět k bezdomoveckému životu. S odstupem času může najít sílu začít znovu a procesu socializace. Tyto pokusy se mohou opakovat i několikrát za sebou v časových odstupech. Mladí bezdomovci jsou si vědomi všech svých rizik, kterými jsou ohroženi, zejména strachu z úpadku. A proto se na tyto rizika vymlouvají, aby nebyli vystaveni pocitu zklamání. Je nutné u těchto osob najít zdroj snahy o změnu a motivovat vhodným způsobem k socializaci. (Vágnerová, 2013)

Marek (2013) hovoří o sociálním vyloučení jako o dlouhodobém procesu, který byl získán při společenském propadu. Společenský propad byl získán při začlenění se do komunity osob bez přístřeší a přijetí jejich pravidel a tudíž i pravidel ulice. Zabývá se otázkou mladých bezdomovců, kdy zkoumá příčiny vzniku sociálního propadu a zda je možná opětovná socializace a jaké překážky jsou s ní spojené.

Zmiňuje všechny roviny sociálního propadu, nejen společenské prestiže, ale i vlastní identity. Hovoří o ztrátě nejen bydlení, ale v podstatě ztráty vlastního soukromí. Provizorní bydlení ve vyloučených lokalitách je často v místnostech s větším počtem osob bez přístřeší. Bezdomovectví v mladém věku způsobuje nastavení osobnosti na jinou rovinu, tedy rovinu, která se značně odlišuje od pravidel společnosti. Dost často se jedná o bezdomovectví z rodin, které byly nefunkční již v raném věku. Tedy v době, kdy odpovědnost rodičů či nezáměr ze strany rodiče zásadním způsobem ovlivňuje další život mladého člověka. Poukazuje na to, že mladý člověk se v nefunkční rodině uchyluje k trestné činnosti, zkouší návykové látky jako drogy či alkohol, žije trvale nezřízeným životem, může být klientem různých institucí jako dětských domovů, diagnostických či výchovných zařízení pro své neadekvátní jednání. Při dovršení zletilosti může docházet k pokračování tohoto jednání. (Marek, 2013)

V případě pokud se osoba začne zamýšlet nad tím, že by chtěla změnit styl dosavadního způsobu života, musí se s osobou začít pracovat vhodným způsobem. Autor rozlišuje dva faktory při socializaci osoby bez přístřeší a to demotivující a motivující. Kdy o demotivujících hovoří jako odstranění strachu a zábran z něčeho nového, či pocitu selhání, negativního hodnocení ze strany společnosti. O motivujícím faktoru hovoří jako o šanci osoby v socializaci. Hledat motivující zdroje a vhodně je podněcovat, podporovat osobu bez přístřeší v jeho prvních krocích spolupráce. (Marek, 2013)

Při resocializaci je nutné také upozorňovat osobu bez přístřeší na možné demotivující faktory, jako cosi nebezpečného, ale zároveň s osobou bez přístřeší o těchto faktorech mluvit, aby nedošlo ke kolizi při resocializaci. O pojmu resocializace hovoří Marek jako o pokusu ve znovu začlenění se jedince do společností a jako další stupeň spolupráce zmiňuje pojem reintegrace jako o zakončeném socializačním procesu spolupráce s osobou bez přístřeší. Tento proces je zakončen až po několika letech socializace osoby, kdy se osobu podařilo znovu začlenit do společnosti a je předpokladem, že již nedojde k úpadku. (Marek, 2013)

Průdková (2008) hovoří o možnostech socializace ve spolupráci neziskových organizací, které jsou důležitým pojítkem pro práci s osobami bez přístřeší. Nabídka zájmu ze strany majoritní společnosti může vzbudit zájem spolupracovat na řešení své sociální situace. Také správná motivace na samostatném řešení své sociální situace, avšak za podpory pracovníků neziskových služeb, může být vhodným nástrojem v socializaci. „Pro ty, kdo přemýšlejí, jak bezdomovcům pomoci, je důležité si uvědomit, zda a k čemu chce bezdomovci pomoci.“ (Průdková, 2008, s. 40)

Hradecký (1996) poukazuje na základní stavební a funkční jednotku při socializaci a to rodinu. Rodina, již v historickém pojetí měla velký vliv na život každého člověka a dokázala v obtížných životních situacích člověku pomoc při zvládnutí stresových a jiných životních situací tak, aby nedošlo k úpadku. Jakožto i v řešení chudoby, kdy funkcí rodiny bylo vždy postarat se o její členy. (Hradecký, 1996)

Popisuje sociální vyloučení, které se podobá tonoucímu, který spadl na dno společnosti a neví si s danou situací poradit. Hovoří o ztrátě základních osobních a hygienických návyků, jakožto i ztráty vlastní identity a dalších věcí, bez kterých je člověk ztracen. Taková nepřítomnost osobních dokladů, může člověku zkomplikovat život. Tento fakt je častým jevem u osob bez přístřeší, kdy bez dokladu totožnosti si nemůžete sehnat bydlení, ucházet se o zaměstnání, požádat o spolupráci státní instituce, aj. Jsou to také rizika, které znemožňují osobě bez přístřeší její snahu v cestě socializace. Osoba bez přístřeší musí započít svou cestu zajištěním osobních dokladů, kdy toto může být problém, poněvadž osoby bez přístřeší jsou ohroženy negativním hodnocením ze strany společnosti. Dost často jsou jim přisuzovány vlastnosti, kdy společnost tvrdí, že osoby bez přístřeší by si měli pomoci sami nebo, že si tento způsob života zvolily jako životní styl. (Hradecký, 1996)

Proto byl postupně vybudován integrační systém, který je snahou o to, aby byla osobě bez přístřeší nabídnuta pomoc v socializaci. Součástí tohoto programu, je zároveň ale několik podmínek pro osoby bez přístřeší, které musí splnit, pokud se do této spolupráce chtějí zapojit, a to:

- a) Pomoc potřebují
- b) Jsou ochotny pomoc přijmout
- c) Jsou schopny a ochotny podřídit se integračnímu programu

Tato pomoc je koncipována pro široký okruh osob bez přístřeší, jako odchovanců mladých dětských domovů, pomoc starým bezdomovcům, postpenitenciární pomoc, pracovní a

zdravotní péče, obnovy kontaktů s rodinou, snaha o zbavení závislosti, aj. K socializaci byl postupnými kroky vybudován systém sociálních služeb, který má pomáhat v této práci s osobami bez přístřeší. Nabídnout službu a vhodným způsobem tuto nabídku přijmout může být prvním krokem v otázce socializace osoby bez přístřeší, ale tato cesta může být dlouhá a také může dojít k úpadku. Zároveň upozorňuje i na riziko závislosti na sociálních službách, kdy pro osoby bez přístřeší může být problém se osamostatnit bez podpory, která mu byla doposud poskytována, a proto může docházet k zvratu a navrácení se zpět k bezdomoveckému životu. Těchto úpadků může být i několik za sebou, ale měly by být redukovány a postupnou prací odbourávány, i když vždy tato snaha není možná. (Hradecký, 1996)

Shrnutí:

Tato kapitola měla rozvinout téma osoby bez přístřeší a s tím související jev bezdomovectví. Osoba bez přístřeší v pojetí různých autorů přináší rozmanitý vhled. Pojetí i v historickém kontextu, jež nám už v minulosti zaznamenávala přítomnost osob bez přístřeší a jak se vyvíjelo bezdomovectví postupem času. Osoba bez přístřeší v prezentaci různých autorů nám podává souhrn o tom, jaké aspekty zohledňovat při vymezení tohoto pojmu a také jak vnímají sami sebe osoby bez přístřeší. S jakými typy bezdomovectví se setkáváme a jaké jsou příčiny vzniku bezdomovectví. To, jak negativní hodnocení ze strany společnosti může mít dopad na osobu bez přístřeší v její socializaci. Sociální vyloučení a jeho celkový dopad na osobnost jednotlivce, jenž je označován jako bezdomovec.

2 STÁTNÍ A NESTÁTNÍ FORMA POMOCI

Pomoc osobám bez přístřeší upravuje právní řád ČR tím, že tuto problematiku řeší z pohledu poskytování sociálních služeb a z hlediska finanční podpory. Autoři často poukazují na nesprávné uvedení některých myšlenek do praxe. Zároveň upozorňují na nedostatečnou propracovanost celého systému a absence zajištění dostatečné sociální pomoci.

Můžeme rozlišit dvě formy pomoci a tou je **státní sektor** a **nestátní sektor**, čili neziskový sektor pomoci.

O státním sektoru hovoříme jako o podpoře státu pro skupinu obyvatel bez přístřeší. Ta se zabývá způsobem poskytování podpory, nastavením sociální politiky pro státní podporu. Stanovuje podmínky pro splnění nároku, a zdali má vůbec osoba bez přístřeší nárok na nějakou podporu ze strany státu a jakým způsobem tuto podporu poskytovat.

O nestátním sektoru hovoříme jako o neziskovém sektoru, kterými jsou organizace, sdružení, které se zabývají pomocí osobám bez přístřeší. Tyto organizace se podílejí na integraci osob.

2.1 Státní forma pomoci

V podkapitole se budeme zabývat oblastí legislativního ukotvení pomoci osobám bez přístřeší, jak po finanční, materiální a sociální stránce. Zákony, které se touto problematikou zabývají, jsou:

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci (dále jen „osoba“) prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách. Dále upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, pokud vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí ve školách a školských zařízeních, u poskytovatelů zdravotních služeb, ve věznicích, v zařízeních pro zajištění cizinců v azylových zařízeních. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

Prováděcí vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Tato vyhláška obsahuje způsob hodnocení schopnosti zvládat základní životní potřeby, rozsah úkonů poskytovaných v rámci základních činností u jednotlivých druhů sociálních služeb a maximální výše úhrad za poskytování některých sociálních služeb, zdravotní stavy vylučující poskytování pobytových sociálních služeb, kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách, hodnocení plnění standardů kvality sociálních služeb, informace o výsledku provedené inspekce, náležitosti průkazu zaměstnance obce a zaměstnance kraje oprávněného k výkonu činností sociální práce, podmínky pro zpracování a struktura střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám (dále jen „osoba“), které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi (dále jen „dávka“). (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

Každý má nárok na základní sociální poradenství vedoucí k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

Zákon č. 110/2006Sb. O životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon stanoví životní minimum jako minimální hranici peněžních příjmů (dále jen „příjem“) fyzických osob (dále jen „osoba“) k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a existenční minimum jako minimální hranici příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Dále upravuje způsob posouzení, zda příjmy osob dosahují částek životního minima nebo existenčního minima. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

Životní minimum ani existenční minimum nezahrnuje nezbytné náklady na bydlení, poskytování k zajištění úhrady nezbytných nákladů na bydlení stanoví zvláštní právní předpisy. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

Nedílnou součástí je i zdravotní péče o občany ČR, která by měla být stejným měřítkem pro všechny a to na základě zákona č. 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie a upravuje je v návaznosti na přímo použitelné předpisy Evropské unie. (www.zakonyprolidi.cz, 2010 – 2019)

a) práva a povinnosti fyzických a právnických osob v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

b) soustavu orgánů ochrany veřejného zdraví, jejich působnost a pravomoc. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

c) úkoly dalších orgánů veřejné správy v oblastech ochrany a podpory veřejného zdraví a hodnocení a snižování hluku z hlediska dlouhodobého průměrného hlukového zatížení životního prostředí. (www.zakonyprolidi.cz, 2010-2019)

MPSV hovoří o tom, že pomoc v hmotné nouzi je upravena zákony, které jsou výše zmiňované, kde tato pomoc by měla být poskytována prostřednictvím nejen místně příslušných Úřadů práce České republiky, ale také obcí, které mají blíže ke svým občanům. Dále hovoří o tom, že tímto jednáním má být zabráněno tomu, aby u osoby nedošlo k jevu sociálního vyloučení. Hovoří o nutnosti spolupráce orgánů činných v sociální práci s klienty, jež tuto sociální pomoc potřebují a pracovat s nimi dle předepsaných postupů v rámci resocializace. (MPSV, 2019)

Definování stavu hmotné nouze dle MPSV (2006): „osoba či rodina, která nemá dostatečné příjmy a její celkové sociální a majetkové poměry neumožňují uspokojení základních životních potřeb na úrovni ještě přijatelné pro společnost. Současně si tyto příjmy nemůže z objektivních důvodů zvýšit (uplatněním nároků a pohledávek, prodejem nebo využitím majetku) a vyřešit tak svoji nelehkou situaci vlastním přičiněním.“

Pokud je osoba specifikována jako osoba v hmotné nouzi tedy v našem případě, kdy začínáme spolupráci s osobou bez přístřeší, nastává stav, kdy je nutné s touto osobou zahájit sociální práci – poradenství, které je pro každého poskytováno bezplatně a poskytuje ji osoba, které je k tomu kompetentní. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů).

Základním sociálním poradenstvím rozumíme situaci, kdy osobě bez přístřeší nabídneme možnosti pomoci, které by mohly přispět k její socializaci. Snažíme se postupnými kroky pracovat na správném poskytnutí míry pomoci, avšak vhodným způsobem, aby se předešlo závislosti na státní či nestátní formě pomoci. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů)

Ze strany státu je nabízena finanční podpora a spolupráce s neziskovými organizacemi, kdy jejich prostřednictvím a aktivní sociální prací může dojít k efektivní motivaci a socializaci osoby bez přístřeší.

V případě pokud osoba bez přístřeší přijme pomoc, je tedy evidována na ÚP a následně také evidována na oddělení hmotné nouze, má dle zákona nárok na dávky, které řeší hmotnou nouzi a těmito dávkami jsou:

- Příspěvek na živobytí

Je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi, která má pomoci osobě či rodině s nedostatečnými příjmy. Pokud osobě či rodině po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby či rodiny částky na živobytí. Částka živobytí se odvíjí od částek existenčního a životního minima. (MPSV, 2006)

Dávka životního minima pro jednotlivce, který žije samostatně činí 3 410 Kč a její výši upravuje zákon číslo 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů.

V případě, pokud žije osoba ve společné domácnosti s více osobami, tak jsou zde tyto osoby zohledňovány a to následovně:

Částka životního minima osoby, která je posuzována jako první v pořadí, činí 3 140 Kč/m (zákon číslo 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů)

Dále je zde částka existenčního minima, jejíž aktuální výše je 2 200 Kč. Tato částka by měla být brána jako nedotknutelná, což znamená, že tato výše by měla sloužit jednotlivci, čili osobě bez přístřeší pro jeho život a neměl by si na ni nikdo uplatňovat nárok. (zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů)

Samozřejmě zde musí být vždy zohledňována aktivita osoby bez přístřeší, zdali se snaží hledat zaměstnání a jejímu následnému sociálnímu začlenění, což by mělo vést k osamostatnění a živobytí z vlastních příjmů této osoby. Musí zde být myšleno i na případné uplatnění pohledávek osoby bez přístřeší, které během života na ulici nebo před ním mohly vzniknout. (zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů)

- Doplátek na bydlení

Tato dávka je spojena se získáním nároku na příspěvek na živobytí. Je zde přihlíženo na celkové sociální a majetkové poměry osoby. Osoba si musí vyhledat přiměřené bydlení ke své sociální situaci. (zákon č. 111/2006 Sb. O pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů)

Nejvhodnějším místem pro vhodné bydlení jsou neziskové instituce, zejména azylové domy, jejichž prostřednictvím dochází k další spolupráci a rozvíjení socializačních procesů o osoby bez přístřeší. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů)

Avšak tyto prostředky mohou být poskytnuty i bytům, které pro účely zákona splňují podmínky samostatné obytné místnosti, které stavebně a technicky odpovídají podmínkám pro požadavky trvalého bydlení. (zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů)

- Mimořádná okamžitá pomoc

Tato částka je částkou, která je pro situace, které jsou bezodkladné. Jsou poskytovány jednorázově. Opět je zde přihlédnuto k majetkovým poměrům a situaci osoby bez přístřeší.

Jednorázová výše může být až 1 000 Kč, tato dávka se může opakovat, avšak součet za rok může dosáhnout max. 13 640 Kč.

Nejvyšší možná částka mimořádné okamžité pomoci může pro jednotlivce činit až 51 150 Kč, ale tato dávka je poskytována pouze v případě živelné pohromy. Jedná se o patnáctinásobek životního minima jednotlivce.

Dávka může sloužit jako pomoc osobě bez přístřeší, jak k zajištění potravy nebo jako pomoc při vyřizování osobních dokladů.

Zákon také upravuje, že obce, města a kraje jsou povinny tyto osoby monitorovat a poskytovat jim adekvátní zdroje při spolupráci v jejich znovu začleňování. (MPSV)

2.2 Nestátní forma pomoci

Ta se týká neziskových organizací, které prostřednictvím svých pracovníků pracují na socializaci osob bez přístřeší. Kompetence, organizace a mnoho dalšího je zakotveno v zákoně, již výše zmíněném a to zákonem č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Nutnost činností neziskových organizací je potřebná k pomoci resocializaci osob bez přístřeší, aby vhodným způsobem byly naplňovány jejich základní lidské potřeby a také aby důstojným způsobem mohly začít v socializaci.

Dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších novel:

§ 32 sociální služby zahrnují

- Sociální poradenství

Sociální poradenství můžeme dále rozdělit:

Základní sociální poradenství

Je takové poradenství, kdy jsou osobám bez přístřeší poskytovány potřebné informace k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Tato činnost je zejména poskytována v zařízeních všech druhů sociálních služeb prostřednictvím pracovníků sociálních služeb.

Odborné poradenství

Je poskytování poradenství zaměřené na řešení konkrétní situace osoby bez přístřeší a toto poradenství může podávat pouze pracovník a zařízení, které je k tomuto kompetentní dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Formy poskytování sociálních služeb:

- Pobytové

O pobytových službách hovoříme jako o poskytnutí přístřeší pro osoby bez přístřeší, jež jsou ohroženy sociálním vyloučením, které přicházejí z ulice, státních institucí (vězení, dětských domovů, diagnostických a výchovných zařízení), zdravotních zařízení (psychiatrických léčeben, protialkoholních léčeben, či léčeben řešící jiné závislosti).

Osobám bez přístřeší je zde nabídnuta pomoc prostřednictvím ubytování se v sociální službě a spolupráce na řešení jejich nepříznivé sociální situace s pracovníky zařízení, kteří se společně s klientem sociální služby podílejí na socializaci.

Podmínkou pobytu je, že osoba dobrovolně spolupracuje na řešení své sociální situace. Pobyt v sociálním zařízení by neměl přesáhnout délku jednoho roku, avšak dle zákona, pokud je to nezbytně nutné, je možné tuto dobu prodloužit, a to když hrozí úpadek nebo osoba bez přístřeší potřebuje ještě dostatečně dlouhou dobu na socializaci. Avšak vždy musí být viděna snaha osoby bez přístřeší o zlepšení její sociální situace. Pracovník musí předcházet tomu, aby nedošlo k závislosti na sociální službě a osobu bez přístřeší připravovat a motivovat vhodným způsobem na dobu, kdy bude osoba bez přístřeší nucena zařízení opustit.

- Ambulantní

Jsou takové služby, které jsou poskytovány v ambulantních zařízeních sociálních služeb. Klienti docházejí do těchto zařízení v dohodnutých termínech a spolupracují na řešení své nepříznivé sociální situace.

- Terénní

Touto službou rozumíme spolupráci pracovníků přesně definovaných zákonem na monitoringu a poskytování sociální pomoci osobám bez přístřeší v terénu, kdy jsou řešeny jejich aktuální potřeby. Tento terén je na místech, kde je předpoklad, že se osoby bez přístřeší shromažďují nebo přežívají. Pracovník tato místa navštěvuje a snaží se motivovat osoby bez přístřeší v řešení problematiky jejich nastalé životní situace.

Zařízení sociálních služeb, jejichž prostřednictvím je poskytována pomoc osobám bez přístřeší dle zákona 108/2006., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů se dělí následně:

Služby sociální prevence, které napomáhají k tomu, aby nedošlo k vyloučení osob ohrožených sociálním vyloučením. Můžou to být osoby, které jsou ohroženy krizovou životní situací, životními návyky a způsobem života vedoucím ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňujícím prostředím a ohrožením práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem služeb sociální prevence je napomáhat osobám

k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. (www.zakonyprolidi.cz, 2006)

Telefonická krizová pomoc je poskytována pouze telefonicky a umožňuje předcházet situaci ohrožení zdraví nebo života či v jiné obtížné životní situaci, kterou osoby přechodně nemohou řešit vlastními silami. Služba obsahuje základní činnosti, jako telefonickou krizovou pomoc, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. (www.zakonyprolidi.cz, 2006)

Azylové domy poskytují pobytovou službu na přechodnou dobu v nepříznivé životní situaci. Každý azylový dům musí mít přesně specifikováno jaká je jeho cílová skupina a jaké služby prostřednictvím tohoto zařízení jsou poskytovány. Pobyt v azylových domech je vázán dobrovolností osoby bez přístřeší, a je zde seznámen s pravidly a postupem řešení jeho aktuální sociální situace. Při přijetí osoby bez přístřeší do azylového domu, musí mít jasně specifikovaný cíl poskytnutí této sociální služby. Tento cíl by měl být vázán na změně, řešení a zlepšení jeho sociální situace. (www.zakonyprolidi.cz, 2006)

Kontaktní centra jsou nízkoprahovými zařízeními poskytujícími ambulantní, případně terénní služby osobám ohroženým závislostí na návykových látkách. Tyto služby poskytují osobám se závislostí sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, dále mohou poskytovat podmínky pro osobní hygienu. Cílem této služby je snižování zdravotních rizik spojených se zneužíváním návykových látek. (www.zakonyprolidi.cz, 2006)

Krizová pomoc je pomocí, která může být terénní, ambulantní nebo pobytová služba na přechodnou dobu pro osoby, které se nacházejí v situaci ohrožení zdraví nebo života, kdy tuto přechodnou nepříznivou sociální situaci nemohou řešit vlastními silami. Prostřednictvím těchto služeb mohou být poskytovány činnosti jako ubytování, strava nebo pomoc při zajištění stravy, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. (www.zakonyprolidi.cz, 2006)

Intervenční zařízení poskytuje služby formou ambulantní, terénní nebo pobytovou. Tato služba je směřována pro osobu, která je ohrožena násilným chováním ze strany druhé osoby, jež byla vykázána. Osobě ohrožené násilným chováním vykázané osoby je nabídnuta pomoc do 48 hodin od doručení kopie úředního záznamu o vykázání, intervenčnímu centru. Tyto služby mají zajištěnou spolupráci a vzájemnou informovanost mezi intervenčními centry, poskytovateli sociálních služeb, orgány sociálně-právní

ochrany dětí, obcemi, útvary Policie ČR a obecní polici, jako i ostatními orgány veřejné správy. (www.zakonyprolidi.cz, 2006)

Nízkoprahová denní centra jako neziskové organizace, poskytují ambulantní, popřípadě terénní služby pro osoby bez přístřeší. Tato služba zahrnuje činnosti jako pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, pomoc při uplatnění práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.

Noclehárny poskytují ambulantní službu pro osoby bez přístřeší, které mají zájem o využití hygienického zařízení a přenocování. Služba má v základních činnostech pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí přenocování.

Terénní programy, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy. Cílovou skupinou této služby jsou problémové skupiny osob, uživatelé návykových látek nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Cílem této služby je vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života. V rámci této služby jsou poskytovány základní činnosti jako zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, pomoc při uplatnění práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Zařízení sociálních služeb a pomoc jsou poskytovány osobě za plnou úhradu či bez úhrady. Přesné stanovení jsou uvedena v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Vždy se zjišťuje do jaké míry je osoba schopna si hradit náklady spojené s užíváním sociální služby nebo zda členové rodiny jsou ochotni hradit náklady spojené s užíváním sociální služby. S cenou sociální služby je osoba bez přístřeší vždy seznámena před zahájením poskytnutí sociální služby. Úhrada za sociální služby může být poskytnuta ze strany státu a to podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších novel a také zákona číslo 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších novel.

Služby pro osoby bez přístřeší poskytované bez úhrady:

- Sociální poradenství
- Telefonická krizová pomoc

- Krizová pomoc
- Terénní programy

Sociální služby poskytované za úhradu:

Za pobytové služby poskytované v

- Azylových domech
- Noclehárnách
- Služby v centrech denních služeb
- Terapeutických komunitách

Pracovníci neziskových organizací

Vzdělanost pracovníka

Proto, aby pracovník v sociálních službách mohl poskytovat pomoc občanům v nepříznivé životní situaci a chtěl jim být nápomocen, musí sám mít nějaké dosažené vzdělání a toto vzdělávání i během zaměstnání si prohlubovat a zdokonalovat. (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů)

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů je rozlišen **sociální pracovník**, který vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitaci, zjišťuje potřeby obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.

Dle zákona pro výkon povolání sociálního pracovníka je nutná plná svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní a odborná způsobilost podle tohoto zákona.

Odbornou způsobilostí je myšleno vyšší odborné vzdělání získané absolvováním vzdělávacího programu, akreditovaného podle zvláštního právního předpisu v oborech vzdělávání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnosti,

Nebo vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogik, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu.

Pracovník v sociálních službách vykonává přímou obslužnou péči o osoby v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb, spořívající v nácviku jednoduchých denních činností, pomoci při osobní hygieně a oblékání, manipulaci s přístroji, pomůckami, prádlem, udržování čistoty a osobní hygieny, podpory soběstačnosti, posilování životní aktivizace, vytváření základních sociálních a společenských kontaktů a uspokojování psychosociálních potřeb,

Pod dohledem sociálního pracovníka vykonává činnosti v základním sociálním poradenství, depistážní činnosti, výchovné vzdělávací a aktivizační činnosti, činnosti při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, činnosti při poskytování pomoci při uplatňování práv a oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Pro výkon činnosti pracovníka v sociálních službách je nutná plná svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost a odborná způsobilost podle tohoto zákona.

Pro odbornou způsobilost pracovníka v sociálních službách je nutné základní vzdělání nebo střední vzdělání a absolvování akreditovaného kvalifikačního kurzu. Toto se nevyžaduje u fyzických osob, které získaly podle zvláštního právního předpisu způsobilost k výkonu zdravotnického povolání v oboru ošetřovatel, u fyzických osob, které získaly odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka podle § 110, a u fyzických osob, které získaly střední vzdělání v oboru vzdělání stanoveném prováděcím právním předpisem.

Během činnosti sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách je potřeba zajišťovat další vzdělání, dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, čímž je myšleno, že pracovníci se zúčastňují dalšího vzdělávání v rozsahu stanoveným zákonem, kdy u sociálního pracovníka hovoříme o rozsahu vzdělání nejméně 24 h za kalendářní rok. Toto další vzdělávání je povinen sociálnímu pracovníku zabezpečovat zaměstnavatel.

Formy dalšího vzdělávání:

- Specializační vzdělávání, zajišťované vysokými školami a vyššími odbornými školami navazující na získanou odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka
- Účast v kurzech s akreditovaným programem
- Odborné stáže
- Účast na školicích akcích
- Účast na konferencích

U pracovníka v sociálních službách, dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, hovoříme o rozsahu minimálně 24 hodin za rok, kdy toto vzdělávání opět zajišťuje zaměstnavatel. Jedná se o:

- Účast v kurzech s akreditovaným programem,
- Odborné stáže,
- Účast na školicích akcích,
- Účast na konferencích

Součinnost pracovníků

Při práci s klienty v sociálních službách je velmi důležitá spolupráce a podpora kolektivu pracovníků. Jednota a síla může mnohdy předcházet syndromu vyhoření. Pomáhající profese jsou velmi náročné a ohrožení pracovníka syndromem vyhoření je vysoké. Pracovník je ten, který osobu využívající službu má motivovat, vést, vzdělávat a být nápomocen dle individuálních potřeb každého uživatele. Lidský přístup pracovníka vůči klientovi má prvořadý význam. To co můžeme udělat pro zlepšení přístupu, je součinná spolupráce jednotlivých pozic pracovníků v zařízení poskytující sociální službu. A to ať už je toto zařízení pobytovou, terénní či ambulantní formou, kde by vzájemná motivace a součinnost pracovníků měla být ve vzájemné podpoře. Pokud pracovník v zařízení mezi kolektivem pracovníků nebude spokojen, může svým negativním postojem ovlivnit svou práci s klienty, neboť tato práce by měla vždy být motivující a podporující. Tato součinnost může být rozhodující v předcházení syndromu vyhoření, jímž jsou pracovníci vykonávající povolání v sociálních službách ohroženi. Rozvinout porozumění ve vztahu skupiny i sama k sobě, může být dobrým nástrojem pro výkon povolání v tomto zaměstnání. Komunikace a týmová spolupráce je zásadou na prvním místě. (Fontana, 2017)

Mimořádně důležitou je schopnost vedení rozhovorů s klienty, aktivního naslouchání, nabízení pomoci, sdělování nepříjemných zpráv a zvládnání hněvu při konfrontacích. (Fontana, 2017)

Sociální práce jako prostředek komunikace s osobou bez přístřeší

„Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejímž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (např. chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti). Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět. U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje sociální práce nejdůstojnější způsob života.“ (Matoušek a kol, 2003, s. 11)

Matoušek hovoří o sociální práci ve smyslu, co nejúčinnější podpory a motivace klienta v socializaci, kdy povznáší praxi sociální práce nad teorie. Tím dává do popředí soustavu základních kompetencí, které by pracovník pracující s cílovými skupinami měl znát. Do této soustavy schopností a dovedností zařazuje:

- Rozvíjení účinné komunikace
- Orientace a plánování postupu
- Podpora a pomoc vedoucí k soběstačnosti
- Zasahování a poskytování služby
- Přispívání k práci organizace
- Odborný růst

Tímto upozorňuje, že takto orientovaný pracovník, který se orientuje a disponuje těmito dovednostmi je vhodným pracovníkem, který může účinně motivovat klienta a podporovat ho při socializaci. Proto se odvrací od snah některých autorů specializovat pracovníka na jednu činnost, poněvadž touto snahou může dojít ke snížení efektivity práce s cílovými skupinami. (Matoušek, 2003)

„Sociální práce jako profese tedy stojí v průsečíku mnoha protikladných vlivů, pod jejichž tlaky usiluje o metodické a soustavné řešení sociálních problémů na převážně meziosobní úrovni. Prostředky, které při tom má k dispozici, mohou být relativně slabé ve srovnání

s vlivy, které přispěly k výskytu sociálních jevů, jež chce sociální prací ovlivnit.“ (Řezníček, 2000, s. 18)

Řezníček (2000) hovoří o tom, že sociální práce je spoutána možnostmi, se kterými pracuje sociální pracovník. Tyto možnosti bývají omezeny a mnohdy neposkytují plnou funkci k řádné resocializaci. Prevence v řešení sociálních jevů jsou nedostatečné a to ve smyslu finančního zajištění, jež by měly pro tuto oblast zesílit, aby nedocházelo k rozšiřování jevu bezdomovectví. Sociální práce by měla sloužit i jako prevence v boji proti bezdomovectví. Lidé pracující s osobami bez přístřeší jsou omezeni prosazováním principů, které směřují ke svobodné volbě rozhodování, jejímž následkem dochází k snižování účinnosti pomoci. Je nutné dbát na to, že každý jedinec má svobodnou volbu rozhodnutí. Na druhé straně osoba bez přístřeší mnohdy potřebuje se svou situací pomoci a nemůže se sama rozhodnout, kam své kroky vést.

„Důležitým faktem pro pochopení souvislostí je, že události odehrávající se ve vnějším světě prožívá každý člověk nutně subjektivně a po svém.“ (Kopřiva, 1997, s. 29)

Pro porozumění souvislostí, které plynou k zahájení spolupráce mezi osobou bez přístřeší, a pracovníkem neziskové instituce je uvědomění, že vnitřní i vnější svět je vnímán každou osobností odlišně. Tento svět se může odlišovat jinými skutečnostmi, než mají pracovníci neziskových organizací. Proto aktivní naslouchání a postupná spolupráce má za cíl přeorientovat klienta na společensky uznávané normy, jež mohou být překážkou v socializaci. (Kopřiva, 1997)

Matoušek hovoří o tom, že v sociální práci nejsou dostatečně uchopeny hodnoty a morální kontexty. Dochází k rozporu při výkonu povolání, kdy nemůžeme jednoznačně říci, že se jedná o porušování hodnotových, morálních či etických kodexů. Tyto pojmy nejsou jasně specifikovány, a proto může mnohdy docházet k rozporu při výkonu povolání, poněvadž není dána jednotnost. Proto pro výkon povolání při práci s různými cílovými skupinami hovoří o tom, že pracovník by měl být vázán na tzv. profesní etiku, při které by neměl opomíjet spolupráci s klientem, rozvíjení a efektivnost při řešení otázek, problémů a spolupráci s klientem. Při spolupráci vždy být vázán na svou odbornost, pracovní náplň a rozvíjení klientových potřeb takovým způsobem, aby nedošlo k poškození jeho práv, oprávněných zájmů, které by mohli směřovat k úpadku. (Matoušek, 2003)

Marek se zaměřuje ve svém díle na sociální práci s osobami bez přístřeší, kdy se zejména zabývá otázkou mladých osob bez přístřeší, ze kterých se postupem času může stát další

sociální riziko. Hovoří o tom, že sociální práce s touto rizikovou skupinou, která by se zabývala otázkou pouze mladých osob bez přístřeší je nedostatečné a středisko zabývající se touto pomocí je pouze jediné, a nachází se v Praze. Je tedy potřeba zabývat se otázkou potřeb mladých lidí ve větší míře. Hovoří o tom, že mladí lidé v tomto způsobu života mohou najít zálibení a nemusejí být motivováni k socializaci. Proto je tedy nutné zaměření sociální práce ve vztahu k jejím potřebám. Mladí lidé postupem času stráveným na ulici si mohou vybudovat pozici ve své skupině, ve které se aktuálně nachází a ztotožní se s tímto životním stylem. Proto v sociální práci Marek hovoří o reintegračním procesu, který rozděluje do tří fází.

Fáze podpůrná se zejména odehrává v terénu nebo nízkoprahových denních centrech. Jde o navázání kontaktu a ztotožnění se s klientovými potřebami. Při komunikaci s mladými osobami bez přístřeší je důležité naslouchání, zjištění, v jaké životní situaci se nachází a co by mohlo být prostředkem pro další spolupráci. Při jednání s touto cílovou skupinou bývají vhodným prostředkem k navázání spolupráce potraviny a ošacení. Ve vhodné chvíli můžeme tento nástroj použít jako posun pro další práci. Osobě prostě sdělíme, že pokud se nebude chtít zúčastňovat a pracovat na zlepšení, nemusí být již tyto výhody poskytovány. Tento postup však vyžaduje správné načasování. Nejlépe když si klient vytvoří určitý návyk v poskytování služby a je tedy nucen přistoupit na pravidla poskytované služby.

Fáze motivační, která může být zahájena, pokud se mladá osoba bez přístřeší rozhodla změnit svůj životní styl nebo aspoň má motivaci v tom, že svůj životní styl chce změnit a chtěla by se socializovat. Klient mnohdy má motivaci, ale neví jakým způsobem tuto motivaci zhmotnit. Začíná zde hlavní sociální práce a tou je vyřízení dokladů, které jsou nutné pro další fungování jedince ve společnosti. Tyto doklady mu mohou zajistit další kroky jako evidence na ÚP, vyhledávání zaměstnání, účast na rekvalifikačních kurzech, ubytování, může požádat o dávky hmotné nouze. Hlavní fází je tedy zajištění osobních dokladů a registrace na úřadech, případně zda je nutný pobyt v léčebných zařízeních, což může být dalším posunem v životě změny mladého jedince.

Fáze výcviková je zaměřena na pobyt v ubytovacích zařízeních, kde by se měla osoba bez přístřeší postupně socializovat. Již jsou zde podmínky a pravidla, které je nutné dodržovat a také slouží jako izolant vůči vnějšímu prostředí, ve kterém se doposud jedinec nacházel. Tato fáze by měla být rychlá, poněvadž mladá osoba bez přístřeší touží v co nejkratším časovém období vidět výsledky svého snažení. Pokud tyto výsledky nepřichází, dochází k úpadku a jedinec se může vrátit opět k bezdomoveckému způsobu života, který byl pro

nej jednodušším. V této fázi je vhodné nalézt určitou rovinu kontroly klienta, aby byl dostatečně motivován a podpořen k dosažení socializace a poté následně reintegrace, o které ale můžeme hovořit až po několika letech klientovi úspěšné socializace.

Marek také při sociální práci s mladými bezdomovci rozvíjí teorii o tom, že by se mělo více předcházet rizikovému chování jedinců a to sociální prací zaměřenou na spolupráci se základními školami, kde se může sociálně patologické jednání objevovat, nebo jenom jako preventivní činnost, aby k takovému jednání nedocházelo.

Vyrovnaní se z minulostí může být pro osobu bez přístřeší mnohdy zásadním problémem, který mu neumožňuje se socializovat. Není schopen vlastními silami na této socializaci spolupracovat a je ovlivněn prostředím, ve kterém se nachází. Vyrovnávání se z minulostí může být dlouhodobý proces, a je proto nutné klienta vhodným způsobem provázet, motivovat a hledat společně s klientem nový smysl svého života. (Marek, 2003)

Průdková s Novotným hovoří o tom, že je nutné při zahájení sociální práce s osobou bez přístřeší si uvědomit, zda a k čemu chce bezdomovec pomoci. Upozorňují na to, že mnohdy mohou pracovníci sociálních služeb a jiných institucí vnucovat osobě bez přístřeší pomoc či službu, o kterou osoba bez přístřeší nemá zájem a bezdomovectví může být jeho životním stylem, při kterém jsou naplňovány jeho potřeby.

Pokud bychom tedy hovořili o sociální práci s osobami bez přístřeší, které jsou ochotny a jsou motivovány vlastním rozhodnutím, chtějí spolupracovat na změně své aktuální sociální situace, můžeme zde hovořit o zahájení sociální práce a to prostřednictvím služeb a sociálních zařízení, které jsou určeny pro osoby bez přístřeší. V těchto službách dochází k tomu, že je zde viditelný výsledek, protože osoba bez přístřeší dostává možnost hygienické očisty a také většinou materiální zajištění a to formou čistého oblečení. Tyto služby mají ve své náplni - činnost aktivní sociální práce, jejímž prostřednictvím by mělo docházet k pomoci osobám bez přístřeší získat nové bydlení a začlenit se opět do trhu práce, popřípadě řešit své pohledávky. (Průdková, Novotný, 2008)

Autoři také hovoří o tom, že všechny služby, v nichž je vykonávána sociální práce určená osobám bez přístřeší, patří do skupiny sociální prevence a liší se pouze rozsahem poskytovaných činností a požadavky na klienta. Hovoří také o tom, že je nutná součinnost mezi těmito službami, z důvodu zlepšení efektivity spolupráce s klientem, tedy osobou bez přístřeší. A to jistě může přispět k jeho socializaci. (Průdková, Novotný, 2008)

Při prvním kontaktu s klientem je nutné zachovat svou profesionalitu a s klientem hovořit zdvořile, probrat jeho aktuální potřeby a také ho seznámit s rozsahem poskytovaných služeb. Výstupem takového jednání by mělo být stanovení cílů, kterých by chtěla osoba bez přístřeší během jejího využívání dosáhnout. Tento cíl by měl směřovat k práci na jeho aktuální životní situaci v níž se nachází a tuto situaci řešit, respektive zlepšit. Při komunikaci s osobou bez přístřeší musí být informace podávány srozumitelnou formou pro danou osobu. Celá sociální práce s osobou bez přístřeší, ať už v pobytovém, ambulantním či při terénní formě, je založena na vybudování důvěrného vztahu mezi klientem a pracovníkem.

Zároveň upozorňují na absenci chráněného bydlení pro osoby bez přístřeší, což může v konečné fázi přispět k úpadku dosavadní sociální práce. Tyto byty by mohli sloužit osobě bez přístřeší jako poslední fáze v její socializaci a také jako podpora v socializaci. V rámci těchto bytů by docházelo ke kontaktu s okolním prostředím, tedy společností, což může vést k odbourání stresu z izolace od okolního světa a stejně tak odbourání negativních předsudků ze strany společnosti. Na druhou stranu jsou si autoři vědomi toho, že i pokud by bylo osobě takové bydlení poskytnuto, je nutné, aby měla osoba bez přístřeší aktivně vyplněný čas, aby nedošlo k úpadku. Prozatím, ale otázka chráněného bydlení je otázkou nedořešenou z důvodu nedostatku financí. (Průdková, Novotný, 2008)

Bednářová (2003) se zaměřuje na sociální práci s osobami bez přístřeší v jejich přirozeném sociálním prostředí. O této práci hovoří v souvislosti s terénní sociální prací, kterou je lépe uvést jako streetwork.

„Definujeme-li metodu streetwork, hovoříme o aktivní vyhledávací, doprovodné a mobilní sociální práci, jež zahrnuje nízkoprahovou nabídku sociální pomoci, určenou nositelům sociálně-patologického chování a osobám žijícím rizikovým způsobem, u nichž je předpoklad, že sociální pomoc potřebují a sami ji nevyhledají.“ (Bednářová, 2003, s. 7)

Tato práce závisí na aktivním vyhledávání osob žijících na ulici a předkládání možností spolupráce s neziskovými organizacemi. Tato místa se nacházejí ve vyloučených lokalitách a místech, které nejsou obyvatelné majoritní společností. Hlavním cílem streetworkera je naslouchání a pochopení motivů skupiny obyvatel, jež se pro tento způsob života rozhodly. Sociální práce může být komplikována změnami ročních období, kdy se skupiny přemisťují z důvodu získání lepších podmínek k žití. Pracovník se snaží o zjištění potřeb jednotlivce či celé skupiny. Tyto potřeby následně vhodným způsobem mohou sloužit pro

komunikaci s vnějším světem. Práce streetworkera slouží jako prevence proti šíření sociálně-patologických jevů. Vytvoření oboustranné důvěry mezi oběma světy je předpokladem pro spolupráci a následně i správným krokem v socializaci. (Bednářová, 2003)

2.3 Osoby aktivní na trhu práce ve vztahu k pomoci osobám bez přístřeší

Průdková a Novotný ve své knize hovoří o tom, že postoj veřejnosti k osobám bez přístřeší je pohled buď soucitný, nebo naopak plný předsudků. Tento pohled je vždy ovlivněn zkušeností s touto vyloučenou skupinou, a to ať už negativní či pozitivní zkušeností. To pak ovlivňuje pohled na celou tuto vyloučenou skupinu. Také hovoří o tom, že postoj médií k této vyloučené skupině je mnohdy negativní a je opomíjeno, že se jedná o sociální problém, který při neřešení může mít dopad na celou společnost.

Průzkum veřejného mínění z Institutu veřejného mínění, který byl prováděn v roce 1997 prokázal, že osoby bez přístřeší jsou vnímány spíše negativně a je na ně pohlíženo jako na osoby, které nechtějí pracovat a jsou parazitem na státním i nestátním systému. (Průdková, Novotný, 2008)

Bezdomovectví společnost spojuje s neschopností jedince, jenž se do této situace dostal vlastní vinou a spojují osoby bez přístřeší s trestnou činností, alkoholismem, ignorantstvím k sociálnímu řádu. Pro lidskou populaci je vždy jednodušší přijmout za svůj názor většiny společnosti, než vytvoření si názoru vlastního. (Průdková, Novotný, 2008)

Na stranu druhou se zde objevují i jedinci s vlastními názory, kteří jsou si vědomi tohoto sociálního problému a chtějí do určité míry tento problém řešit či se přímo podílejí na spolupráci s těmito osobami tím, že darují ošacení, nábytek a další, jež může osobě bez přístřeší v její aktuální životní situaci pomoci. (Průdková, Novotný, 2008, s 25 - 39)

Hradecký ve svém díle uvádí anketu Naděje, která byla prováděna v letech 1993 a 1996, která se týkala bezdomovců. Jednalo se o anketu pro soukromé účely, jejímž smyslem bylo oslovení společností a zjištění hodnocení a postojů na osoby bez přístřeší.

V letech 1993 vyšlo z ankety, že osoby bez přístřeší jsou vnímány většinou společností jako opilci, flákači, zloději, kriminální živly, ti co přespávají na nádražích, atd. Dále jsou to osoby, které nechtějí pracovat a nemají se z výkonu trestu kam vrátit a v konečném důsledku by řešení bezdomovectví mělo být v kompetenci policie, která tyto osoby zavře, či tyto umístí do blázince. Jenom menšinová společnost vnímala tuto problematiku jako problém, avšak jako řešení nenacházela mnoho východisek. (Hradecký, 1996)

V roce 1996 se pohled veřejnosti na tuto otázku již změnil a již nebyl tak negativní, neboť od změny politického systému již uběhlo více let. V dobách před rokem 1990 se o sociálních problémech nehovořilo či dokonce o nich bylo zakázáno hovořit. Proto bylo nutné tuto otázku změnou politické situace státu znovu otevřít, poukázat na tento problém a samozřejmě informovat i veřejnost, aby si toho byla vědoma, (Hradecký, 1996)

Vágnerová ve své knize popisuje kontakt s vnějším okolím jako pozitivní zdroj pro možnou motivaci mladé osoby bez přístřeší k socializaci. I z pohledu mladých bezdomovců vnímají pomoc spíše ze strany společnosti pozitivně, vidí je jako ty, kdo dokáží s touto společností fungovat, spolupracovat, a proto i oni chtějí být v tom čistém domácím prostředí jako ostatní, ale nejsou schopni ani odhodláni čelit tlaku ze strany společnosti. Protože společnost je odsoudí v případě, pokud se jim to nepodaří. I když to mnohdy nemusí být zjevné, kontakt s okolním světem, ať už s rodinou nebo přáteli, může být důležitým zdrojem pro resocializaci osoby bez přístřeší. Proto je zde velké ohrožení, pokud osoba bez přístřeší ztratí kontakt s rodinou, přáteli či nemá tento kontakt a je pouze s komunitou osob bez přístřeší. Poté už žádná motivace nemusí mít vhodný účinek při socializaci osoby bez přístřeší.

Vágnerová na tento kontakt s majoritní společností klade velký důraz a poukazuje na to, že vzájemná tolerance mezi těmito dvěma společnostmi může mít přínos pro obě strany.

Dobrovolnictví

„Dobrovolnictví je podle Tošnera (2002) přirozený projev občanské zralosti člověka, který přináší pomoc nejenom konkrétnímu člověku, jenž tuto pomoc potřebuje, ale i samotnému člověku, který tuto službu nabízí.“ (Tošner a Dvořáková, 2012, s. 488)

Dvořáková popisuje dobrovolnictví jako přirozený projev solidarity vůči ostatním skupinám, jež tuto pomoc potřebují. Dobrovolník pracuje bez možnosti finančního uspokojení z této činnosti. Dobrovolnická činnost má dvě formy a to dárcovství a dobrovolnictví. K dobrovolnictví se nejvíce hlásí studenti, občané starší 50 let a věřící lidé. Přestože je dobrovolníků málo, je dostatek odpracovaných hodin u neziskových organizací. K preferovaným oblastem dobrovolnické činnosti mimo jiné patří i sociální služby. Výrazným posunem v dobrovolnictví je legislativní ukotvení zákona č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon umožňuje dobrovolníkovi zajištění práv, ale také povinností, jež jsou spjaty s touto činností. (Dvořáková, 2012)

„Dobrovolník je podle definice Hledíkové člověk, jenž nabízí organizaci své znalosti, schopnosti, dovednosti a zkušenosti za dohodnutých podmínek a není za tuto činnost finančně odměňován formou platu.“ (Hledíková a Bednářová, 2003, s. 36)

Hovoří o činnosti dobrovolnictví jako o výhodné součinnosti spolupráce pro obě strany. Činnost dobrovolníka není vázána za finanční obnos, ale za pocit správného vedení člověka v socializaci. Je také nutné připomenout, že činnost dobrovolnictví je vázána také odbornou znalostí dané oblasti. Osoba, která se chce stát dobrovolníkem musí splňovat kritéria dané organizace, v níž má tuto funkci vykonávat. Častým typem pomoci je zapojení se do činnosti neziskových organizací, jejímž prostřednictvím se člověk může realizovat. Osoba aktivní na trhu práce se může zapojit do pomoci osobám bez přístřeší darem, ať už finanční či hmotné podoby. V případě možnosti daru, je vhodné se obrátit na organizaci, která se zabývá spoluprací s osobami bez přístřeší a dohodnout se o možnostech spolupráce či pomoci v dané oblasti. Pokud se chce osoba zabývat dobrovolnictvím, musí tuto činnost vykonávat v rámci sociální služby, která tuto práci nabízí. O dobrovolnictví hovoříme i ve smyslu spolupráce zdravotnických služeb jako nezbytné součásti pomoci osobám bez přístřeší. (Bednářová, 2003)

Shrnutí:

Tato kapitola pojednává o tématu státní a nestátní formy pomoci osobám bez přístřeší. Jaké jsou možnosti pro osoby bez přístřeší ve vztahu státní pomoci či podpory v socializaci. Jaké nástroje jsou použity k tomu, aby se člověk mohl znovu zapojit do chodu majoritní společnosti. Dalším nástrojem podpory je využívání pomoci neziskových organizací, které svým fungováním disponují množstvím forem pomoci, typů služeb a i dalšími prostředky, ve snaze pomoci osobám bez přístřeší. V neposlední řadě také zapojení osob aktivních na

trhu práce v podpoře socializace osob bez přístřeší, jež tuto činnost mohou rozvíjet dobrovolnickou činností či dárcovstvím.

3 POLITIKA ZAMĚSTNANOSTI

Tato kapitola je zaměřena na politiku zaměstnanosti, jejímž hlavním cílem je specifikace politiky zaměstnanosti v ČR, dále jaký je trh práce v ČR, osoby aktivní na trhu práce.

Je nutné se také zabývat touto otázkou, abychom došli k tomu, kdo vlastně se může uplatnit na trhu práce a za jakých podmínek.

Tento fakt nám zajišťuje, usnesení č. 2/1993 Sb, předsednictva České národní rady o vyhlášení **Listiny základních práv a svobod** jako součásti ústavního pořádku České republiky. Kde v hlavě čtvrté se píše o tom, že každá osoba má právo si zvolit povolání a následně má právo se také dobrovolně uplatnit na trhu práce.

Toto právo pak rozvíjí:

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Na trh práce se podíváme ze pohledu odborníků, kteří se tímto tématem zabývají a upozorňují také na nové sociální důsledky, které trh práce zahrnuje.

Základní pojmy:

Zaměstnanec – je fyzická osoba, která se zavázala k výkonu závislé práce v základním pracovněprávním vztahu. (zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů)

Zaměstnavatel – je osoba, pro kterou se fyzická osoba zavázala k výkonu závislé práce v základním pracovněprávním vztahu. (zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů)

Pracovní poměr – se zakládá pracovní smlouvou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, není-li v tomto zákoně dále stanoveno jinak. (zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ve znění pozdějších předpisů)

Trh práce – je přirozeným regulátorem usměrňujícím nabídku a poptávku po pracovních silách. Není ovšem schopen předjímat dlouhodobé trendy v poptávce, reaguje pouze na momentální situaci. (Potůček, 1995, s. 64)

Politika zaměstnanosti – obecně lze politiku zaměstnanosti vymezit jako soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil. (Krebs, 2010, s. 318)

Nezaměstnanost – je složitým jevem a nelze ji hodnotit pouze globálně. K jejímu řešení je třeba mít k dispozici celou informační síť potřebných dat. Zjednodušeně je nezaměstnaný ta osoba, která je vedena v evidenci na úřadě práce. (Krebs, 2010, s. 312)

Podpora v nezaměstnanosti – je nástroj pasivní politiky státu v případě ztráty zaměstnání. Má dočasný charakter a je omezen výškou. (zákon č. 435/2004 zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů)

Politika zaměstnanosti v ČR

Dle Tomeše hovoříme o připojení ČR k Evropské strategii, která proběhla v roce 1999. Vývojem času a vstupem do Evropské unie se ČR zaměřila na tři průřezové cíle:

- Plná zaměstnanost
- Zlepšování kvality a produktivity práce
- Posilování sociální soudržnosti a začleňování

„Plán je zaměřen na boj s chudobou a sociálním vyloučením.

Jeho splnění logicky dovrší proces naplňování strategických společných cílů otevřené koordinace EU v oblasti sociální inkluze a boje s chudobou. “(Tomeš, 2010, s. 287)

Tomeš upozorňuje na hlavní sociální problém, který může vést k chudobě a tím je nezaměstnanost.

Dělení nezaměstnanosti dle Tomeše:

Krátkodobá – je dobou nezaměstnanosti v délce do 3. Měsíců, pohybující se okolo 3 – 5% a je přirozeným jevem v hospodářství. Může mít příznivý vliv na zaměstnanost, aby si vážili svého zaměstnání.

Střednědobá – to je doba nezaměstnanosti v délce 3. měsíců až 1. roku, což už může mít negativní vliv na osobu. Může vyvolávat už sociální problémy, a proto je nutná pomoc a to zejména rozvíjením nebo doplněním kvalifikace.

Dlouhodobá – zde hovoříme o době nezaměstnanosti v délce více než 1 rok, což už může vést k vážnému sociálnímu problému. Vzniká zde sociální problém, který

může mít za důsledek ztrátu potřebné kvalifikace, návyků spojených s pravidelným docházením do zaměstnání. Při dlouhodobé nezaměstnanosti dochází ke ztrátě prostředků k obživě, chybí prostředky na placení pohledávek a povinných plateb.

Dalším hlediskem v oblasti zaměstnání může být **diskriminace**, kdy zaměstnavatel může znevýhodňovat některé minority. Na tomto základě rozeznáváme diskriminaci **přímou** a **nepřímou**. O **diskriminaci přímé** hovoříme tehdy, když se jedná o záměrné omezení člověka v přijetí do zaměstnání z důvodu fyzické, psychické či sociální odlišnosti. Je to záměrné upření osobě umožnit pracovat. O **diskriminaci nepřímé** hovoříme jako o praxi, která se odehrává v dnešní době běžně. Zaměstnavatel nepřijímá zaměstnance z nějakého záměrného důvodu, avšak toto odůvodnění nevyslovuje. Tato praxe je považována jako běžný jev v dnešní společnosti. (Tomeš, 2010)

O diskriminaci v zaměstnání tedy hovoříme jako o jevu, kterým je **porušení rovnosti** při získávání možnosti pracovat. (Tomeš, 2010)

„Tato rovnost pak implikuje zaručení rovných podmínek a příležitostí pro uplatnění jedinců ve všech oblastech lidské existence a činností.“ (Tomeš, 2010, s. 291)

„Obecně lze politiku zaměstnanosti vymezit jako soubor opatření, kterými jsou spoluutvářeny podmínky pro dynamickou rovnováhu na trhu práce a pro efektivní využití pracovních sil.“ (Krebs, 2010, s. 318)

Tato politika sestává ze společných snah celého politického spektra, a to jak na naší úrovni, tak na úrovni evropské. Hovoříme o tom, že je důležité se touto otázkou zabývat z důvodu podpory mechanismů mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem pro vytváření vhodných pracovních míst, aby nedocházelo k úpadku ve společnosti. Dále hovoří o harmonizaci mezi sociálním a ekonomickým postavením jedince ve společnosti.

„Nezaměstnanost má dalekosáhlé ekonomické a sociální dopady i příčiny. Jejich těsné propojení má za následek, že v politice zaměstnanosti se nutně musí prolínat ekonomické i sociální úvahy.“ (Krebs, 2010, s. 309)

Krebs hovoří o politice zaměstnanosti jako o jednom ze základních odvětví politiky, neboť nezaměstnaností vznikají další nežádoucí sociální problémy, kterými je pak nutné se zabývat. Poukazuje na to, že postavení osoby ve společnosti je vázáno s trhem práce.

Poněvadž pokud má osoba příjem, má tedy své ekonomické, sociální a jiné společenské uplatnění a tím jsou uspokojovány základní lidské potřeby vlastní silou, což vede k uspokojení samotného jedince.

Dle Krebse se politika zaměstnanosti orientuje na tyto aktivity:

Rozvoj infrastruktury trhu práce, kdy se snaží podporovat trh práce prostřednictvím státních (ÚP) i nestátních (agentury práce) institucí informovat občany o nabídkách a poptávkách na trhu práce. Jejich prostřednictvím se osoby nezaměstnané mohou efektivně uplatnit na trhu. Tyto instituce shromažďují základní informace o nabízených pracovních místech.

Podpora vytváření nových pracovních míst a pracovních činností což znamená poskytování finanční podpory pro vytváření pracovních míst např. pro handicapované osoby, či může podporovat živnostníky, malé podniky v jejich činnosti, podpora veřejně prospěšných prací.

Na zvýšení adaptability pracovních sil je podpora v míře zapojení jedince, umožnění doplnění vzdělání či kvalifikace, např. rekvalifikačním kurzem. Politika zaměstnanosti se snaží tyto rekvalifikační kurzy zajišťovat a poskytovat.

Podílí se na zabezpečení životních podmínek těch, kteří se stali dočasně nezaměstnanými formou dávek a podpor v nezaměstnanosti. Poskytování podpory v době ztráty zaměstnání na dobu nezbytně nutnou a v určité míře je kompenzací či prostředkem pro jedince, aby si co nejrychleji vyhledal nové pracovní místo.

Tyto aktivity dle Krebse můžeme dále rozdělit do skupin, kdy hovoříme o **aktivní politice zaměstnanosti**, do níž patří první tři uvedené aktivity a dále o **pasivní politice zaměstnanosti**, do níž můžeme zařadit poslední bod v uvedených aktivitách. Je to jakási kompenzace. (Krebs, 2010)

Politika zaměstnanosti si prošla svým vývojem, kdy v počátcích se hovořilo o důsledku neschopnosti jedince najít si a udržet zaměstnání. Tato neschopnost se přičítala osobě samé, aniž by se hovořilo o příčinách nemožnosti uplatnění se na trhu práce.

Postupem času se začalo hovořit o těchto příčinách a bylo nutné zahájit nějaký plán, který by přispěl ke zmírnění nezaměstnanosti a jejím dopadu na společnost. Proto dnešním záměrem je podpora lidí, aby se co nejrychleji a aktivně znovu zapojili do trhu práce, aby nedošlo k negativnímu postoji ze strany osob. (Krebs, 2010)

Proto i ve vyspělých zemích se raději investuje do možností zvýšení a podpory kvalifikace či rozvoje jedince, které mu následně mohou zabezpečit se uplatnit na trhu práce, a do pozadí se posouvá podpora v nezaměstnanosti, aby nedošlo k návyku obyvatel na tyto dávky. (Krebs, 2010)

Tato podpora musí být samozřejmě i z něčeho financována, a tak pro tyto účely se snaží stát vytvářet účelové fondy na bázi pojištění v nezaměstnanosti a dále státní rozpočty, které čerpají prostředky na financování politiky zaměstnanosti z daní. (Krebs, 2010)

Tato podpora, pokud samozřejmě nebude opět správně vyvážena, může vést k nerovnoměrnému postavení, což může mít negativní dopad pro osoby aktivní na trhu práce, poněvadž by byl stát přinucen toto kompenzovat navýšením daní. (Krebs, 2010)

Tento neustálý kolotoč je proto nutné kompenzovat a snažit se o jeho vyvážení přiměřeným a vhodným způsobem. (Krebs, 2010)

Potůček hovoří o politice zaměstnanosti ve smyslu uplatnění se ve společnosti. Hovoří o tom, že při setkávání lidí bývá často kladena otázka, jaká je jeho profese, čímž dává člověku pocit uplatnění se ve společnosti a schopnost postarat se sám o sebe. Jakousi společenskou prestiž, což může mít v případě opačném, pokud člověk nemá zaměstnání negativní dopad na jedince. Poněvadž jasně vyplývá, že pokud se člověk nemůže uplatnit na trhu práce, je náchylnější k patologickým jevům a k jeho sociálnímu úpadku. Samotný fakt, být bez zaměstnání, snižuje životní úroveň.

Na straně druhé hovoří o tzv. **funkční nezaměstnanosti** – jež má sloužit jako motivace pro zaměstnance k udržení zaměstnání. Což má pozitivní vliv na ekonomiku.

Základní ekonomický rámec politiky zaměstnanosti dle Potůčka tvoří:

- Rozsah ekonomických aktivit a tím i absorpční schopnost trhu práce
- Cena pracovní síly
- Probíhající strukturální změny národního hospodářství, které mění povahu nabídky pracovních příležitostí v různých regionech a pro různá povolání
- Výše finančních prostředků uvolňovaných na politiku zaměstnanosti
- Míra nezaměstnanosti, jejíž změny ovlivňují proporci prostředků věnovaných na aktivní politiku zaměstnanosti v celku všech výdajů na zaměstnanost. Obecně platí,

že čím vyšší je míra nezaměstnanosti, tím méně prostředků zbývá na aktivní složku politiky zaměstnanosti.

Potůček vymezuje čtyři základní funkce politiky zaměstnanosti:

Příprava pracovních sil pro uplatnění na trhu práce - další vzdělávání obyvatelstva rekvalifikačními kurzy, doplněním vzdělání

Aktivní ovlivnění trhu práce s cílem zvýšení jeho absorpční schopnosti (vytváření pracovních příležitostí a nových pracovních míst.

Zprostředkování informací o aktuální nabídce a poptávce na trhu práce (zprostředkovatelská funkce). Což se děje pomocí státních institucí – úřady práce a nestátních institucí (agentury práce), jejichž prostřednictvím získává občan informace o aktuálních volných pracovních nabídkách

Finanční podpora v nezaměstnanosti (paliativní funkce) značí poskytování podpory v nezaměstnanosti na nezbytně nutnou dobu a v omezeném rozsahu, aby toto jednání vedlo k rychlému a opětovnému zařazení osoby na trh práce.

Vymezení typů přístupů k této problematice dle Potůčka:

Reálně socialistický model kde právo a povinnost pracovat jsou zakotveny v zákonech. Tento model je donucovacím prostředkem, kdy je osoba přinucena pracovat i za nepřijatelných podmínek, poněvadž mu jinak hrozí postih.

Skandinávský model se snaží zachovat plnou zaměstnanost za cenu zvyšujícího se daňového zatížení daňových poplatníků, nebo rostoucího státního deficitu.

Model konsensuální, korporativní demokracie znamená předem institucionálně a tradicí podpořené vyjednávání o mzdách, zprostředkované institucí.

Model tržně liberální kde se nezaměstnanost pojímá jako nutná přítomnost pro dobře fungující ekonomiku.

Nástroje politiky zaměstnanosti dle Potůčka:

Fiskální politika je politika v oblasti příjmů a výdajů státního rozpočtu.

Monetární politika to jsou úvěry, úroky a kurzy.

Příjmová politika zahrnuje ceny a mzdy

Strukturální ekonomická politika je založená na finanční podpoře nebo útlumu zaměstnanosti ve vybraných sektorech národního hospodářství nebo regionech.

Míra zaměstnanosti dle MPSV.

Pokud hovoříme o míře zaměstnanosti, bereme v úvahu dostupné informace z MPSV za rok 2018, kdy tyto údaje nám podávají přehled o tom, že ženy se nepatrně více podílejí na trhu práce než muži. Dále, že k nárůstu celkové zaměstnanosti přispěly průmysl a stavebnictví.

Jako pozitivní přínos vnímá výzkum MPSV to, že vzrostl počet pracujících na plnou pracovní smlouvu.

Trh práce

Dle Krebse hovoříme o trhu práce až po roce 1989, kdy do té doby nebyl žádný systém regulace v této sféře. Do tohoto roku bylo za nutné mít zaměstnání za každou cenu, a proto se vytvářela i pracovní místa, která neměla v pozdějších letech své uplatnění, a proto došlo k výraznému úpadku po změně politické scény. Vytváření těchto míst, mělo také za důsledek, že lidé se nemuseli bát o své pracovní místo, protože v případě ztráty, našli vždy uplatnění na jiné pracovní pozici, a proto nebyla potřeba ani motivace lidí vzdělávat. Tento stav však byl dlouhodobě neudržitelný.

O trhu práce začínáme hovořit v letech 90tých, kdy došlo změnou politické situace k vysokému nárůstu nezaměstnanosti. Firmy již neměly povinnost vytvářet tzv. zbytečná pracovní místa, což vedlo k tomu, že se snažily zvýšit svůj zisk tím, že byli propouštěni nadbyteční pracovníci. Následně se situace uklidňovala rozvojem soukromého sektoru, zejména služeb a drobného podnikání. Trh práce byl ovlivněn i lokalitou. Poptávka po zaměstnávání osob v závislosti dosaženého vzdělání, nebyla zde ochota zaměstnávat mladé lidi, kteří dokončili své vzdělání, nebyla zde potřeba zaměstnávat starší osoby, které již nemohly svým pracovním závazkům dostat stejnou silou jako mladší zaměstnanci. Trh práce byl ovlivněn a musel zde být zásah ze strany státu. (Krebs, 2010)

Keller hovoří o politice zaměstnanosti a trhu práce ve vztahu **prekarizace práce**, což v dnešním pojetí znamená, že trh práce je ovlivněn různými pracovními možnostmi pro

všechny osoby, avšak tyto pracovní možnosti nejsou dlouhodobého charakteru. Je myšleno uzavíráním pracovních úvazků typu dohod o provedení práce, dohod o pracovní činnosti, krátkodobých úvazků či úvazků se zkrácenou pracovní dobou. O tomto hovoří, jako o problému, který je pro osoby aktivní na trhu práce omezující, na druhou stranu v případě, pokud osoba nemá jinou možnost, je nucena přijmout i tento úvazek.

V konečném důsledku tedy politiku zaměstnanosti a míru nezaměstnanosti, kterou tvoří tyto úvazky krátkodobého či dočasného charakteru, může ohrozit vznikem opětne nezaměstnanost. (Keller, 2011)

Hovoří také o tom, že současná společnost je čím dál více individualizována, což znamená, že člověk chce být samostatnou individualitou, zajišťovat si sám své peněžní prostředky, starat se sám o sebe a svoji rodinu, připravit se na sociální události v životě – jímž může být ztráta zaměstnání, dlouhodobá nemoc, odchod do důchodu a jiné. Na druhou stranu si musíme uvědomit, zda je toto přání jedince a do jaké míry se kryje s jeho vlastními potřebami a realitou. Je schopen jedinec během svého života se připravit na všechny sociální události v dostatečné míře? Nebo je to tlak společnosti, kterému je jedinec vystaven a musí se s touto skutečností vyrovnat sám. Tím se mohou vytvářet další sociální rizika, kdy můžeme hovořit o úpadku jedince. Lidé jsou pod neustálým tlakem od požadavků ze strany zaměstnavatele a nutí je k prodlužování pracovní doby, ke zvyšování aktivity v práci, k vysokým požadavkům aj. Zamyšlení se nad důsledky jednání celého systému je základní myšlenkou autorovy knihy. (Keller, 2011, s. 148-173)

Potůček píše ve své knize o trhu práce jako:

„Trh je přirozeným regulátorem usměrňujícím nabídku a poptávku po pracovních silách. Není ovšem schopen předjímat dlouhodobé trendy v poptávce, reaguje pouze na momentální situaci.“ (Potůček, 1995, s. 64)

Potůček hovoří o tom, že stát se podílí na politice zaměstnanosti tím, že se snaží regulovat všechna rizika, která by tuto sféru mohla ovlivnit. Snaží se prostřednictvím institucí shromažďovat pro osoby nezaměstnané dostupné informace o možných nabídkách na trhu práce, také ovlivňuje příliv cizinců a jejich uplatnění na trhu práce, snaží se motivovat neaktivní obyvatelstvo k aktivitě, např. zvyšováním vzdělanosti či podpory absolvování rekvalifikačních kurzů, které mohou následně pomoci jedinci uplatnit se lépe na trhu práce. Snaží se redukovat rozvíjení černého trhu.

Objekt sociální politiky jako osoby aktivní na trhu práce

„Objektem veřejné sociální politiky jsou její uživatelé, tj. ti, kteří jsou touto sociální politikou nějakým způsobem chráněni, řízeni, podporováni, omezováni, stimulováni apod.“ (Tomeš, 2010, s. 131)

Tomeš hovoří o objektech sociální politiky jako o osobách, které se dobrovolně rozhodly vstoupit do systému placení daní, sociálního i zdravotního pojištění za podmínek, kdy v případě nastalé sociální události, očekává jakousi ochranu ze strany státu, opečovávání a také zachování sociálního statutu ve společnosti. Jako mnozí hovoří o tom, že je důležité člověka vhodným způsobem stimulovat k vyhledávání, získání a udržení si zaměstnání. Dále hovoří o tom, že rodina jako objekt sociální politiky má pozitivní vliv na všechny své členy a může motivovat své příslušníky v aktivitě získání a vyhledávání zaměstnání. (Tomeš, 2010, s. 130 – 135)

„Nukleární rodina se stala tedy objektem sociální politiky.“ (Tomeš, 2010, s. 132)

Krebs hovoří o objektech sociální politiky:

„Objekty sociální politiky jsou ti, kterým jsou opatření sociální politiky určena, na něž jsou orientována.“ (Krebs, 2010, s. 50)

Objekty sociální politiky, podle něj, jsou všichni obyvatelé země. Pro potřeby této bakalářské práce se zaměřím jen na objekty sociální politiky, jež se dobrovolně do tohoto systému rozhodly vstoupit. Buď na základě sociálních kontaktů mezi jejími členy, nebo na základě společenských zájmů, kdy tyto osoby mají stejný zájem, stejné cíle, což pro účely této práce znamená osoby aktivní na trhu práce. Dobrovolně se rozhodly vstoupit do systému odvádění povinných odvodů, na jejichž základě budou uplatňovat výhody sociálního uspokojení. (Krebs, 2010, s. 50 – 51) Tedy osoby aktivní na trhu práce, ve věkovém rozpětí 20 – 65let a žijící v ČR.

Osoba aktivní na trhu práce jako objekt sociální politiky, tedy jednotlivec, který dobrovolně odkládá část své spotřeby tedy svých příjmů na budoucí potřebu (spoření na stáří, zajištění sociální pomoci od státu,....)

Jsou to tedy účastníci systému, do něhož se dobrovolně přihlásili jakožto plátcí povinných odvodů ze mzdy.

Věkové rozpětí respondentů je 20 – 65 let a jsou těmito účastníky dle vývojové psychologie M. Vágnerové:

- Období mladé dospělosti (20 – 35 let)
- Období střední dospělosti (35 – 45 let)
- Období starší dospělosti (45 – 60 let)
- Část období raného stáří (60 – 65let, pro tento výzkum jako osoba, která je ještě aktivní na trhu práce), tato skupina je dle Vágnerové vymezena do 75let.

Role dospělého je typická většími právy a nárůstem povinností a zodpovědností. Má větší sociální prestiž. Dospělost je spojena i s určitým sociálním očekáváním. (Vágnerová, 2004)

Do této cílové skupiny pro tuto práci nezahrnujeme:

- Osoby, které nejsou aktivní na trhu práce, pobírají dávky ze státní sociální podpory
- Osoby, které jsou ve starobním důchodu
- Osoby, které jsou v invalidním důchodu a nejsou zaměstnány
- Osoby, které žijí z prostředků obživy, které získaly výhrou, děděním, aj.
- Osoby, které se aktivně připravují na budoucí povolání

Shrnutí:

V této kapitole se zabývám tématem politiky zaměstnanosti, jako dílčí kategorií sociální politiky. Politika zaměstnanosti a náhled na tento termín z pohledu různých autorů, jež nám vnáší přehled k danému tématu. Zpřehlednění pojmů jako trh práce a objekty aktivní na trhu práce, jež jsou nedílnou součástí trhu práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 POPIS VÝZKUMNÉ STRATEGIE

Následující kapitola praktické části je jádrem celé bakalářské práce. Praktická část analyzuje informovanost osob aktivních na trhu práce, jakým způsobem jsou schopni či ochotni pomoci osobám bez přístřeší a jak jsou o problematice bezdomovectví informováni. Analýza probíhala formou dotazníkového šetření. Dotazník byl vložen na internetový portál Survio. Dále v této kapitole stanovujeme výzkumný problém a s ním spojené výzkumné otázky. Závěrem popíšeme metodu a techniku výzkumu, výzkumný soubor a způsob zpracování dat, včetně interpretace.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem je analyzovat jaký je názor osob aktivních na trhu práce k otázce pomoci osobám bez přístřeší. V praktické části jsme si zvolili hlavní výzkumný cíl, kdy tento cíl je rozčleněn na dílčí výzkumné cíle.

4.2 Výzkumné cíle

Hlavním cílem tohoto výzkumu je:

- Analyzovat jaký je názor osob aktivních na trhu práce k otázce pomoci osobám bez přístřeší.

Dílčí výzkumné cíle jsou:

- Zjistit zainteresovanost osob aktivních na trhu práce při pomoci osobám bez přístřeší, co by mohlo být přínosem pro resocializaci této cílové skupiny.
- Zjistit znalost osob aktivních na trhu práce v oblasti pomoci osobám bez přístřeší dostatečná.
- Zjistit úroveň spolupráce s osobami bez přístřeší.
- Zjistit zda lidé aktivní na trhu práce se setkávají s osobami bez přístřeší a jak se jim vedle této cílové skupiny žije.

4.3 Výzkumné otázky

Na základě stanovení hlavního cíle výzkumu a dílčích cílů byly definovány výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka (dále jen HVO):

HVO: Jaký je názor osob aktivních na trhu práce v otázce pomoci osobám bez přístřeší?

Dílčí výzkumné otázky (dále jen DVO):

DVO 1: Jakým způsobem jsou osoby aktivní na trhu práce zainteresovány při pomoci osobám bez přístřeší?

DVO 2: Jaká je úroveň znalosti osob aktivních na trhu práce v oblasti resocializace osob bez přístřeší?

DVO 3: Jakým způsobem a zda vůbec jsou osoby aktivní na trhu práce s podílet na podpoře osobám bez přístřeší?

DVO 4: Jakým způsobem zasahují osoby bez přístřeší do života osob aktivních na trhu práce?

4.4 Metoda sběru dat

K získání potřebných údajů ve výzkumné části jsme si zvolili metodu kvantitativního výzkumu, založenou na sběru dat pomocí dotazníkového šetření. Pro tento účel byl použit nestandardizovaný dotazník, do kterého jsme si otázky sestavili sami. Dotazník byl vložen na internetový portál Survio.

Sběr dat u veřejnosti probíhal od 25. února do 25. března 2019. Dotazník je veden zcela anonymně. Dotazník se skládá z 25 otázek týkající se informovanosti osob aktivních na trhu práce o možnostech pomoci osobám bez přístřeší. Dotazník je tvořen uzavřenými (strukturovanými) položkami, jež obsahují dichotomické a polytomické položky, polouzavřené položky, výčtové položky, škálové položky a položky Likertova typu. Portál Survio za účelem vyplnění dotazníku navštívilo celkem 239 osob z toho vyplnilo 152 osob.

Dotazník respondenti vyplnili elektronicky. Výsledky byly zpracovány do grafické podoby či tabulek.

Graf 1: návratnost dotazníků.

Zdroj: vlastní výzkum, 25. únor – 25. března 2019

4.5 Popis výzkumného souboru

Respondenty pro účel výzkumu tvoří osoby aktivní na trhu práce, tedy osoby ve věkovém rozpětí 20 – 65let, žijící v ČR. Osoba aktivní na trhu práce jako objekt sociální politiky, tedy jednotlivec, který dobrovolně odkládá část své spotřeby tedy svých příjmů na budoucí potřebu (spoření na stáří, zajištění sociální pomoci od státu,...). Jsou to tedy účastníci systému, do něhož se dobrovolně přihlásili jakožto plátcí povinných odvodů ze mzdy. Povinné odvody, které jsou následně použity i pro rozvoj sociální sektoru, jež je nutný k podpoře v boji proti bezdomovectví.

Věkové rozpětí respondentů je 20 – 65 let a jsou těmito účastníky dle vývojové psychologie M. Vágnerové:

- Období mladé dospělosti (20 – 35 let)
- Období střední dospělosti (35 – 45 let)
- Období starší dospělosti (45 – 60 let)
- Část období raného stáří (60 – 65let, pro tento výzkum jako osoba, která je ještě aktivní na trhu práce), tato skupina je dle Vágnerové vymezena do 75let.

Role dospělého je typická většími právy a nárůstem povinností a zodpovědností. Má větší sociální prestiž. Dospělost je spojena i s určitým sociálním očekáváním. (Vágnerová, 2004)

Do této cílové skupiny pro tuto práci nezahrnujeme:

- Osoby, které nejsou aktivní na trhu práce, pobírají dávky ze státní sociální podpory
- Osoby, které jsou ve starobním důchodu
- Osoby, které jsou v invalidním důchodu a nejsou zaměstnány
- Osoby, které žijí z prostředků obživy, které získaly výhrou, děděním, aj.
- Osoby, které se aktivně připravují na budoucí povolání

4.6 Metoda analýzy dat

Výsledná data, která byla získána dotazníkovým šetřením, jsou zpracována pomocí tabulek a grafů. Výsledná data dotazníku byla zpracována a následně pro zvýšení přehlednosti vložena do sloupcových a koláčových grafů. Veškeré odpovědi jsou převzaty z portálu Survio, jehož prostřednictvím k tomuto sběru docházelo. Měření v tomto výzkumu vyhodnocoval portál Survio, kdy vyhodnocování dat dochází především prostřednictvím Modusu a aritmetického průměru.

„Kdy Chráska (2007, s.50) uvádí, že Modus je hodnota, která se v daném souboru vyskytuje nejčastěji (která tedy má největší četnost).“

Na tomto vyhodnocení dále je pracováno s daty v souvislosti použití aritmetického průměru. Na základě tohoto průměru mohla být data použita do grafů.

Chráska (2007, s. 47) považuje výhodu aritmetického průměru především v tom, že jeho matematické vyjádření je jednoduché, a také to, že je použitelný při odvozování dalších důležitých vztahů.

Na tomto základě můžeme hovořit o tom, že pro účel tohoto výzkumu byla použita deskriptivní statistika měření dat. Je to statistická metoda popisná, jež se zabývá účelným uspořádáním dat zvoleného souboru. Představuje organizaci dat a popis užitím grafů, numerických souhrnů (, kdy byl použit aritmetický průměr, modus) a dalších matematických prostředků. Spolehlivost této metody je, aby se jedinec jakožto zadavatel výzkumného měření zbavil subjektivních pocit.

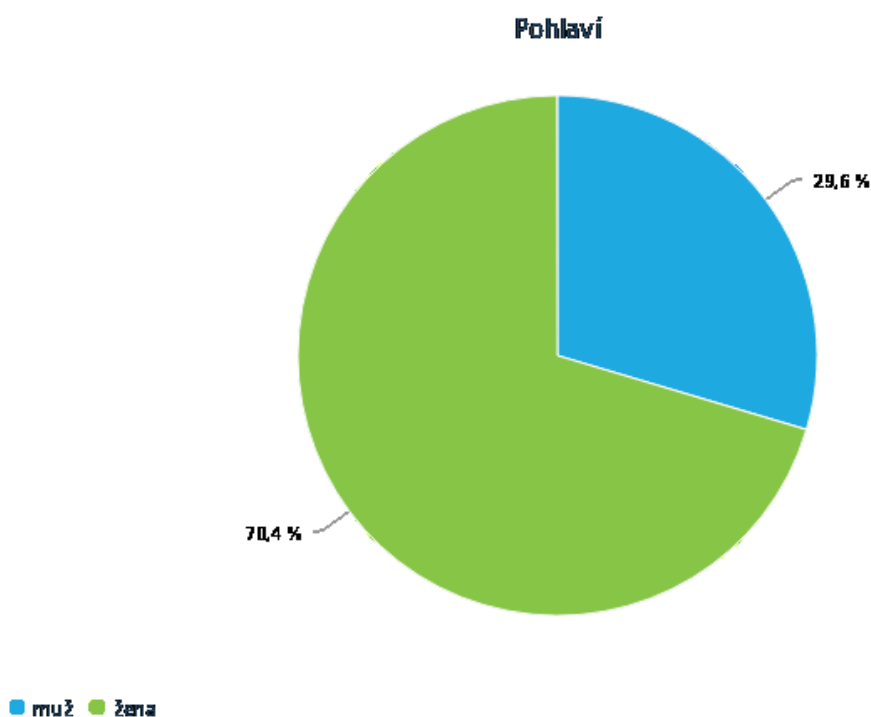
5 ANALÝZA DAT

V této kapitole se budeme zabývat analýzou dat, která jsme získali dotazníkovým šetřením. Tyto data následně popíšeme.

5.1 Analýza dat

Otázka číslo 1: Pohlaví

Graf 2: Pohlaví

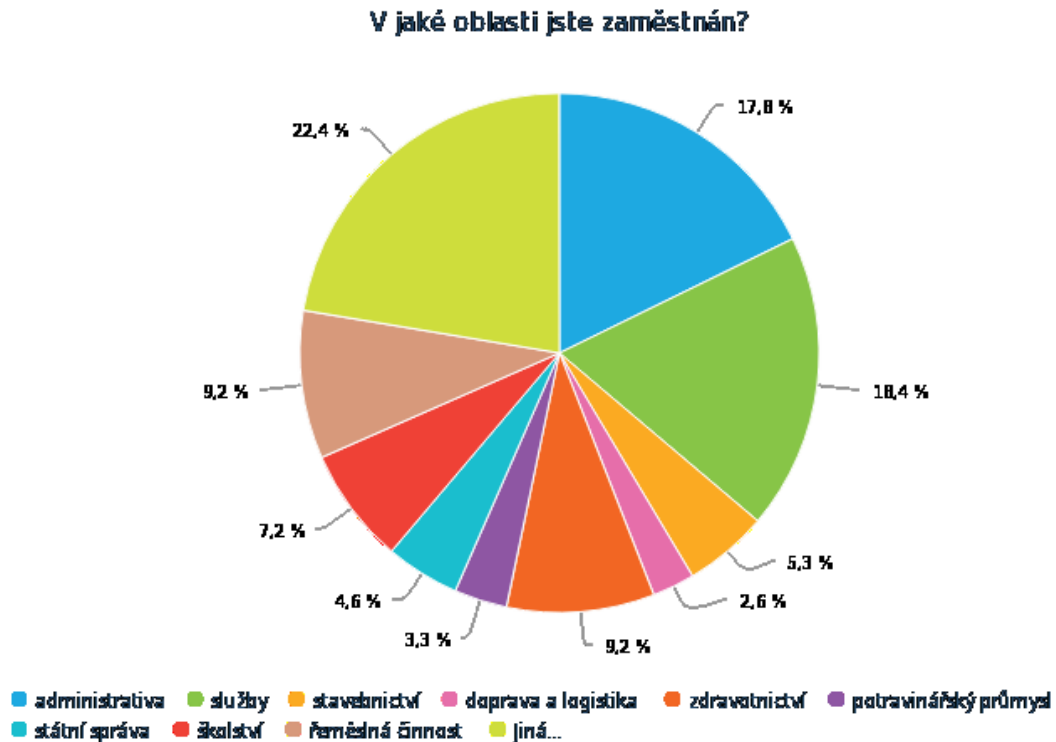

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 152 osob, z čehož bylo 29,6 %, což tvoří 45 mužů a 70,4%, což je 107 žen. Z uvedeného grafu vyplývá, že na dotazník více odpovědělo žen než mužů.

Otázka č. 2: V jaké oblasti jste zaměstnán?

Graf 3: Oblast zaměstnání

Zdroj: vlastní výzkum od 25. února do 25. března 2019

Z uvedeného šetření vyplývá, že oblast zaměstnanosti je různorodá, kdy nejmenší část tvoří doprava a logistika a největší část tvoří jiná, kdy respondenti odpovídali následovně: péče o děti v soukromých rodinách, neziskové organizace, textilní průmysl, elektro průmysl, automobilový průmysl, líhňařka, chemický průmysl, pojišťovnictví, nákup prodej, sociální, kultura, reklama, dělník v elektrotechnice, v sociálních službách, veřejný sektor, informační technologie, automobilový průmysl, sociální služby, sociální práce, dřevovýroba, fotograf, IT, gastronomie.

Otázka č. 3: Věk

Tabulka 1: Věk

Věk	responzí	podíl v %
20 - 30 let	33	21,7
30 - 40 let	76	50
40 - 65 let	43	28,3

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z uvedeného šetření vyplývá, že respondenti byly zastoupeni ve všech požadovaných věkových kategoriích. Nejpočetnější skupinu tvořilo věkové rozpětí 30 – 40 let, kdy tvořilo 50 % responzí, což je 76 dotazovaných z celkového počtu 152. Další skupinu je věkové rozpětí 40 – 65 let, což tvoří 28,3% responzí, což tvoří 43 dotazovaných a poslední skupinou 20 – 30 let, 21,7% responzí, což tvoří 33 dotazovaných.

Otázka č. 4: Kdo je podle Vás osoba bez přístřeší?

Tabulka 2: Kdo je osoba bez přístřeší

Kdo je podle Vás osoba bez přístřeší	
	responzí
člověk, který přespává ve vyloučených lokalitách	103
člověk, který není schopen sám řešit své rodinné či jiné problémy	37
alkoholik, feťák, pobuda	7
člověk, který nech pracovat, platit daně	5
osoba, která byla odsouzena za trestnou činnost	0

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Odpovědi jsou do tabulky seřazeny sestupně z důvodu lepší přehlednosti. Z uvedených odpovědí vyplývá, že osoby aktivní na trhu práce, pohlíží na osoby bez přístřeší, jako osoby pohybující se ve vyloučených lokalitách.

Hradecký ve svých dílech uvádí, že postupem času, se pohled majoritní společnosti na osoby bez přístřeší změnil.

Zviditelňováním stavu bezdomovectví a odhalení jeho příčin, přispělo k tomu, že pohled na osoby bez přístřeší jsou vnímány, ať už jakýmkoliv směrem.

Otázka č. 5: Jak se podle Vás osoba může státá bezdomovcem?

Tabulka č. 3: Jak se osoba může stát bezdomovcem

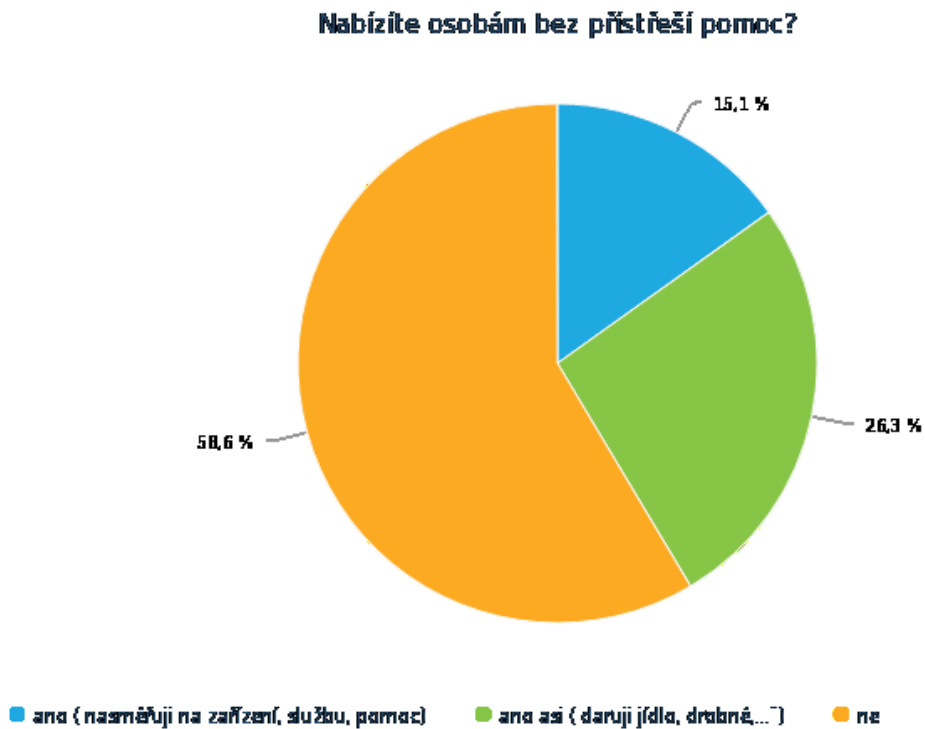
Jak se podle Vás může stát osoba bezdomovcem?	
	responzí
osoba, která ztratila zaměstnání, není schopna splácet své pohledávky, závazky	70
osoba v těžké životní situaci (rozvod, ztráta manžela/ky, zdravotní problémy...)	51
osoba, která byla propuštěna z vězení a nemá se kam vrátit	12
osoba, která nechce pracovat	10
osoba, která užívá návykové látky (alkohol, drogy,...)	9
osoba, která nemá osobní doklady	0

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Odpověď na otázku je seřazena sestupně z důvodu přehlednosti dat. Z výzkumu vyplývá, že osoby aktivní na trhu práce, vnímá osoby bez přístřeší jako člověka, který ztratil zaměstnání a tato příčina může zpět ke kolizi jedince. Dále z uvedených dat vyplývá, že osobu může zasáhnout těžká životní situace, se kterou si osoba nemusí umět pomoci, a proto je mnohdy jednodušším vykoupením uchýlit se k patologickému jednání, jež je bezdomovectví. V neposlední řadě osoby aktivní na trhu práce nevnímají jako problém ztráty dokladů.

Otázka č. 6: Nabízíte osobám bez přístřeší pomoc?

Graf 4: Zda je nabízíte osobám bez přístřeší pomoc.

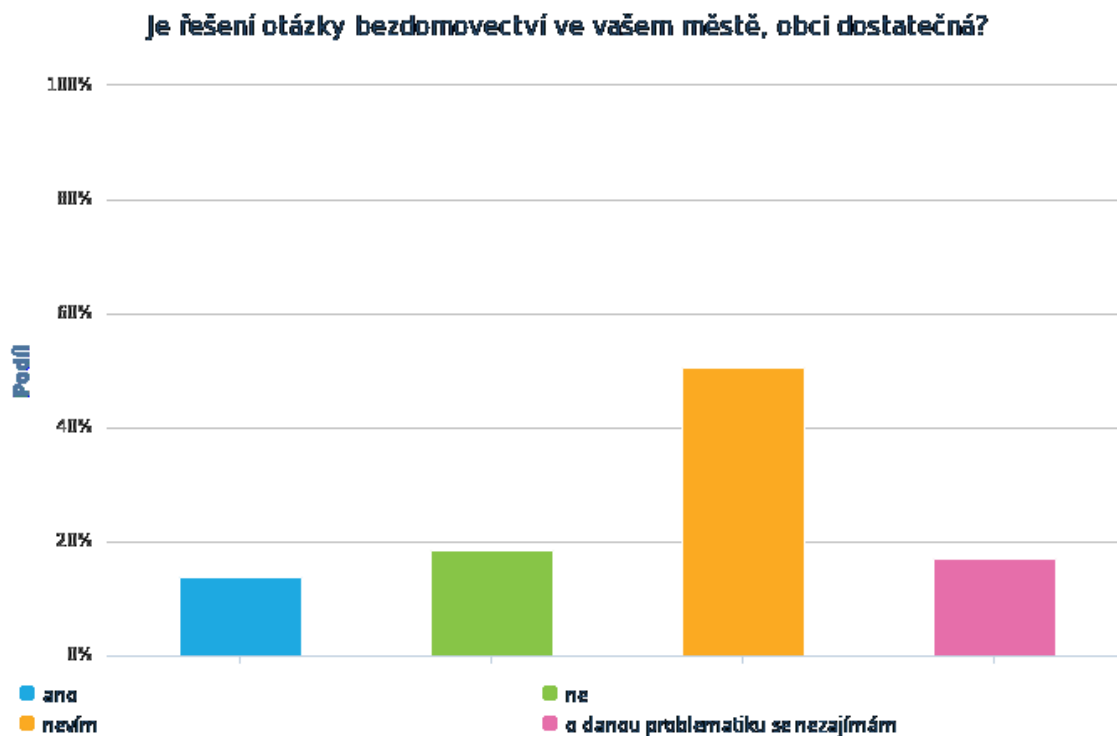

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z uvedených odpovědí vyplývá, že otázka pomoci osobám bez přístřeší od osob aktivních na trhu práce je velmi vyrovnaná. I když stojí mírně za odpověďmi ne. Osoby aktivní na trhu práce dokážou nasměřovat na službu či pomoci jiným způsobem, například darem formou jídla nebo drobných či jiným způsobem.

Otázka č. 7: Je řešení otázky bezdomovectví ve vašem městě, obci dostatečná?

Graf 5: Dostatečnost řešení otázky bezdomovectví ve vašem městě, obci.

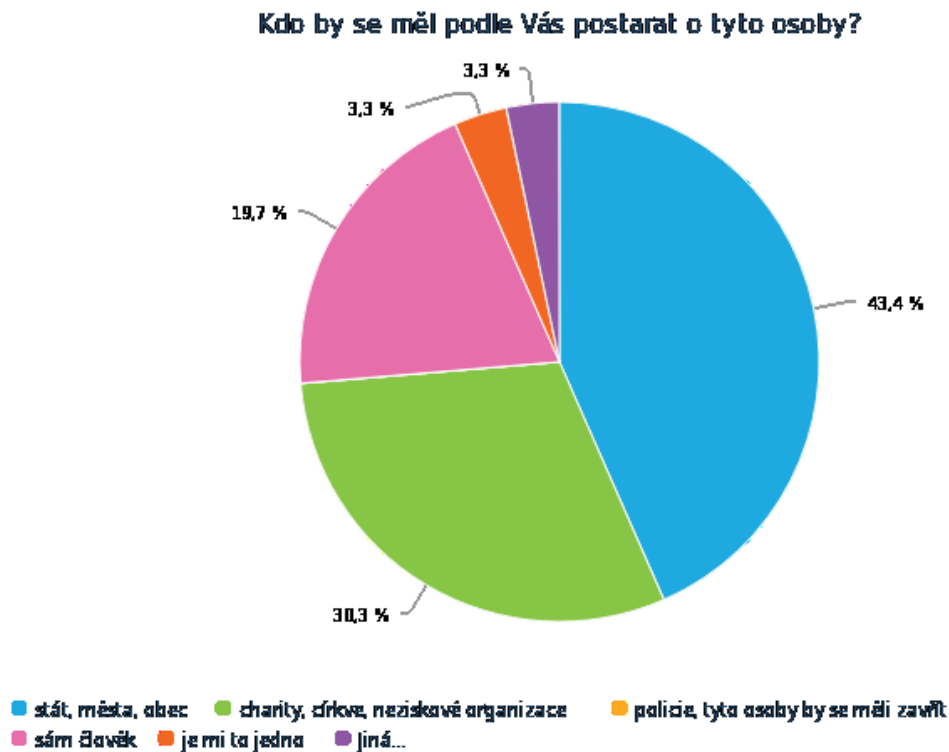

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z uvedených odpovědí vyplývá, že osoby aktivní na trhu práce se nezajímají o danou problematiku ve svém regionu. Pouze 13,8 % obyvatel si je vědoma řešení stavu bezdomovectví ve svém regionu.

Otázka č. 8: Kdo by se měl podle Vás postarat o tyto osoby?

Graf 6: Kdo by se měl podle Vás postarat o tyto osoby.

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z uvedených odpovědí vyplývá, že odpovědnost největší odpovědnost za osoby bez příští by měla dle osob aktivních na trhu práce být vyvíjena ze strany státu. Což stát svými nástroji z pohledu sociální politiky uskutečňuje. Taktéž zastoupení neziskových organizací v ČR zabývajících se socializací osob je přiměřený. Z uvedeného dotazníku vyplývá, že postupem času se změnil pohled společnosti na tuto problematiku. Z anket, které probíhali v letech 1993 a 1996, jež publikoval Hradecký (1996), bylo jasným záměrem, aby se osoby bez příští zavířali do vězení. Nebo, aby se případně o osoby bez příští postarala policie svými restriktivními nástroji.

Otázka č. 9: Myslíte si, že osobě bez přístřeší má být nabídnuta pomoc ve znovu začlenění se do společnosti?

Tabulka 4: Zda má být nabídnuta osobě bez přístřeší pomoc v socializaci.

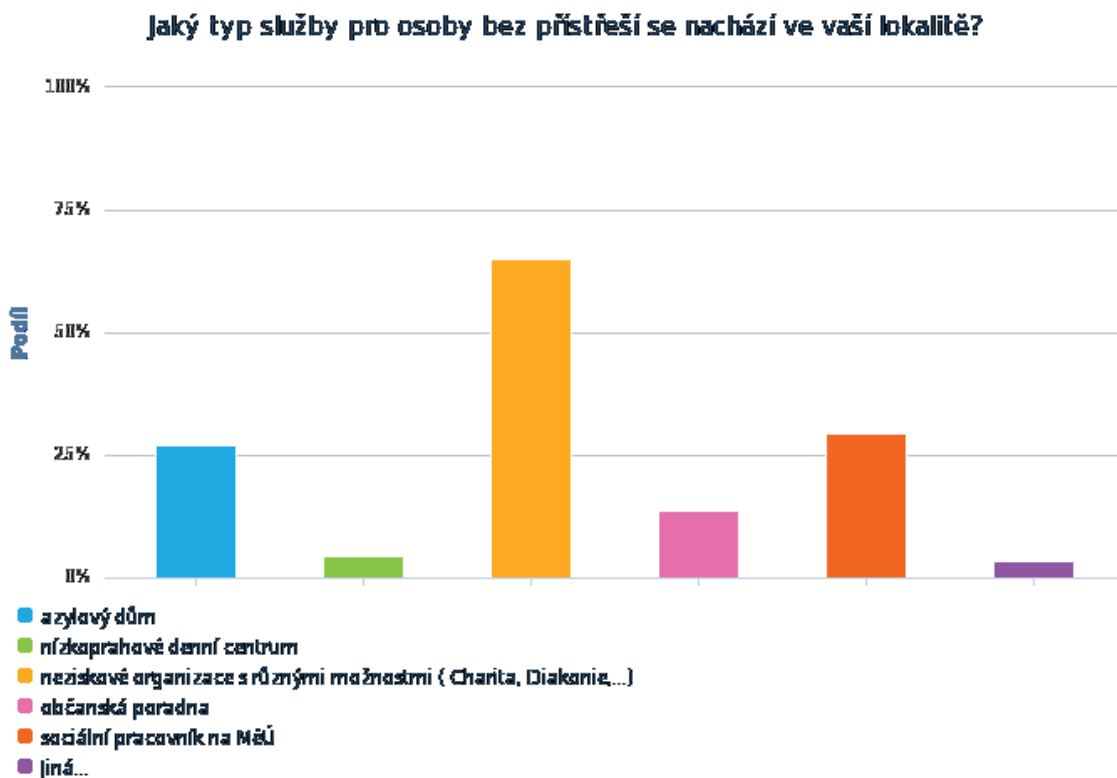
	responzí
ano	143
ne	0
nevím	9

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z uvedených odpovědí vyplývá, že změna pohledu osob aktivních na trhu práce přispívá k tomu, aby problematika bezdomovectví byla řešena. Každý občan, ať už je to osoba bez přístřeší si zaslouží lidský přístup a pomoc ve snaze socializace.

Otázka č. 10: Jaký typ služby pro osoby bez přístřeší se nachází ve vaší lokalitě?

Graf 7: Typ službu pro osobu bez přístřeší nacházející se ve vaší lokalitě.

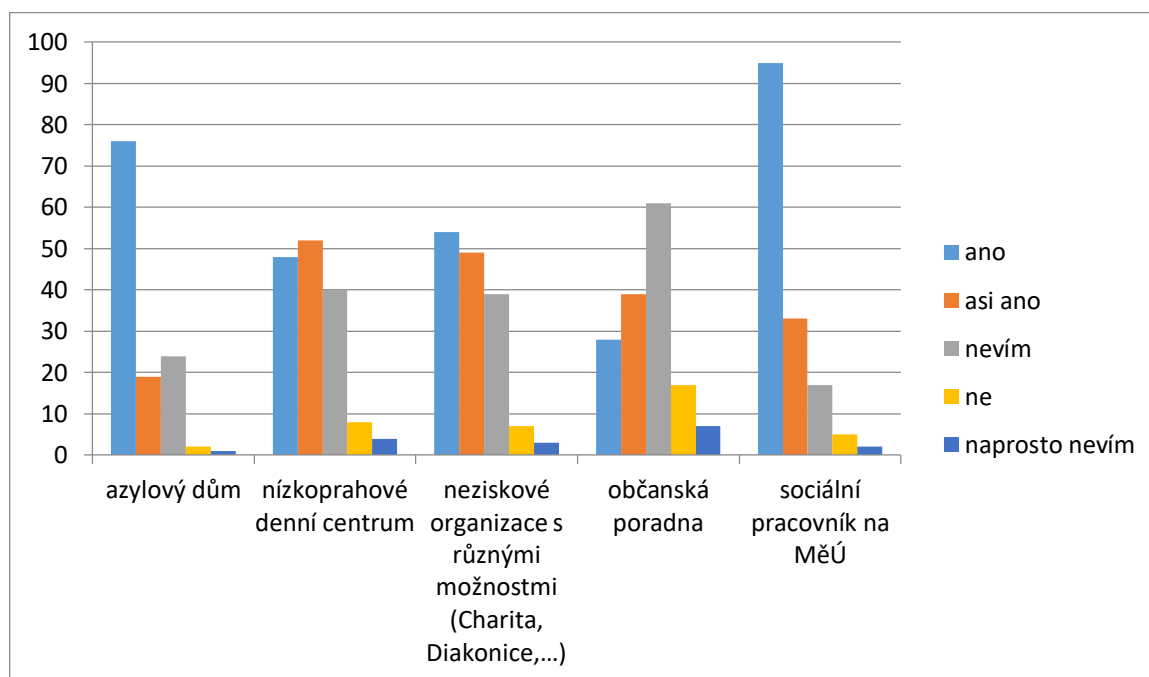
Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Osoby aktivní na trhu práce jsou si vědomi, že se nachází sociální služby, či prostředky, jež se zabývají socializací osob bez přístřeší. Z uvedených odpovědí vyplývá, že většina respondentů jsou schopni odkázat osobu bez přístřeší do organizace či na místo, jež se zabývají spoluprací či pomoci v socializaci, těmto osobám.

V malé míře, což tvoří v grafu 3,3 %, což je pouze 5 respondentů celkového počtu 152, jež si nejsou vědomi, kam osobu bez přístřeší v jejich lokalitě nasměřovat. V odpovědi jiné zaznávají: Běh maratonu, různé charitativní akce, které se můžou zúčastnit různí lidé a finanční příspěvek jde na pomoc bezdomovcům, charitám apod.. Nemám tušení, jestli je u nás něco takového. Opravdu nevím. Nevím.

Otázka č. 11: Víte jakou službu poskytuje osobě bez přístřeší?

Graf 8: Jakou službě poskytuje osobě bez přístřeší.

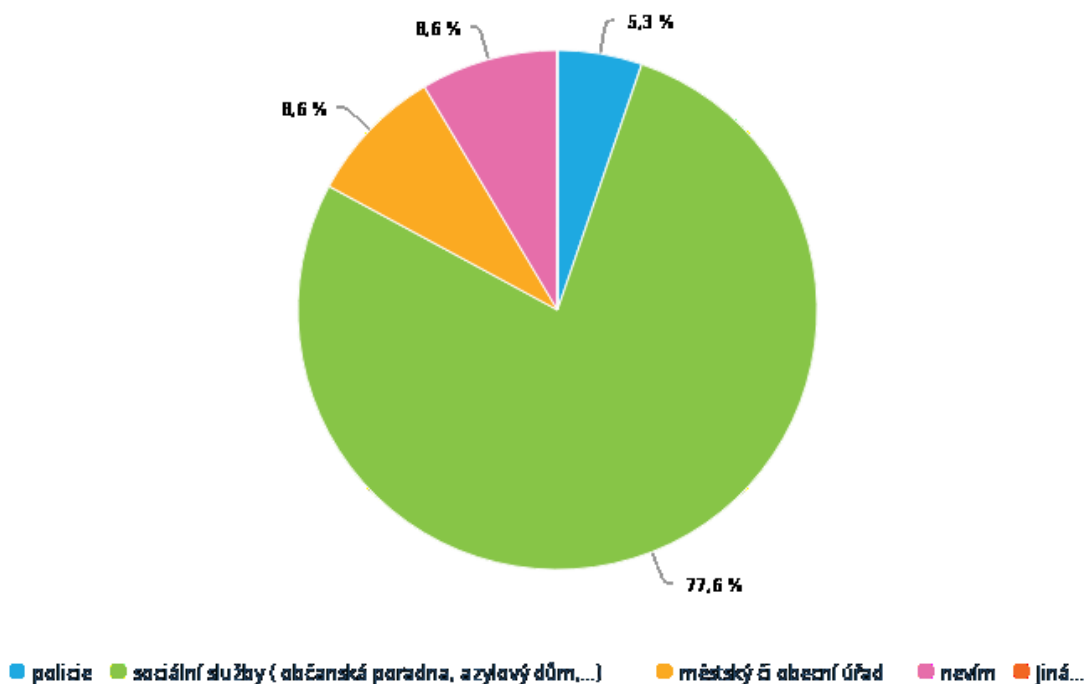
Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Povědomí osob aktivních na trhu práce v souvislosti činnosti státního i nestátního sektoru je velmi vysoká. Respondenti jsou informováni o možnostech pomoci osobám bez přístřeší ať už ve státním či nestátním sektoru.

Otázka č. 12: Víte, kam nasměřovat osobu bez přístřeší, pokud Vás požádá o pomoc?

Graf 9: Kam nasměřovat osobu bez přístřeší, pokud požádá o pomoc.

Víte, kam nasměřovat osobu bez přístřeší, pokud Vás požádá o pomoc?

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Na základě uvedených responsí je jasně viditelnou odpověď nasměrování osoby bez přístřeší na sociální službu. Sociální služba, jež je významným pomocníkem v oblasti řešení otázky bezdomovectví. Pouze 8,6 %, což je 13 respondentů by nevědělo, kam nasměřovat osobu bez přístřeší, v případě pokud by požádala o pomoc.

Otázka č. 13: Máte za to, že otázka bezdomovectví je problém?

Tabulka 5: Zda otázka bezdomovectví je problémem.

	responzí
ano	123
ne	11
nevím	18
jiná	0

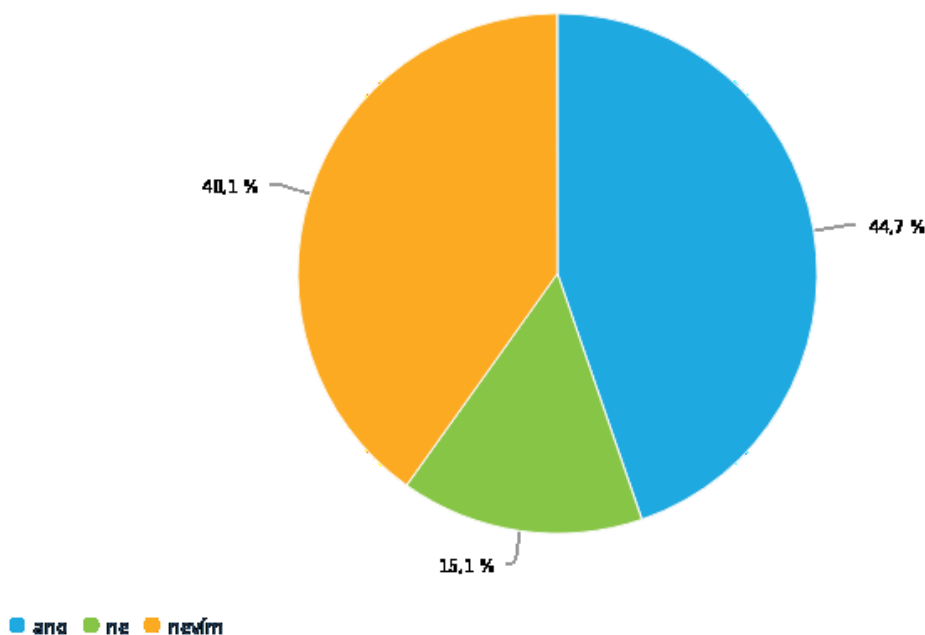
Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 odpovědí, 80, 9 %, co je 123 respondentů, jež vnímají otázku bezdomovectví jako problém.

Otázka č. 14: Došlo ke zlepšení v oblasti informovanosti o problematice osob bez přístřeší za posledních 10 let?

Graf 10: Zda došlo ke zlepšení v oblasti informovanosti o problematice osob bez přístřeší za posledních 10 let.

Došlo ke zlepšení v oblasti informovanosti o problematice osob bez přístřeší za posledních 10 let?

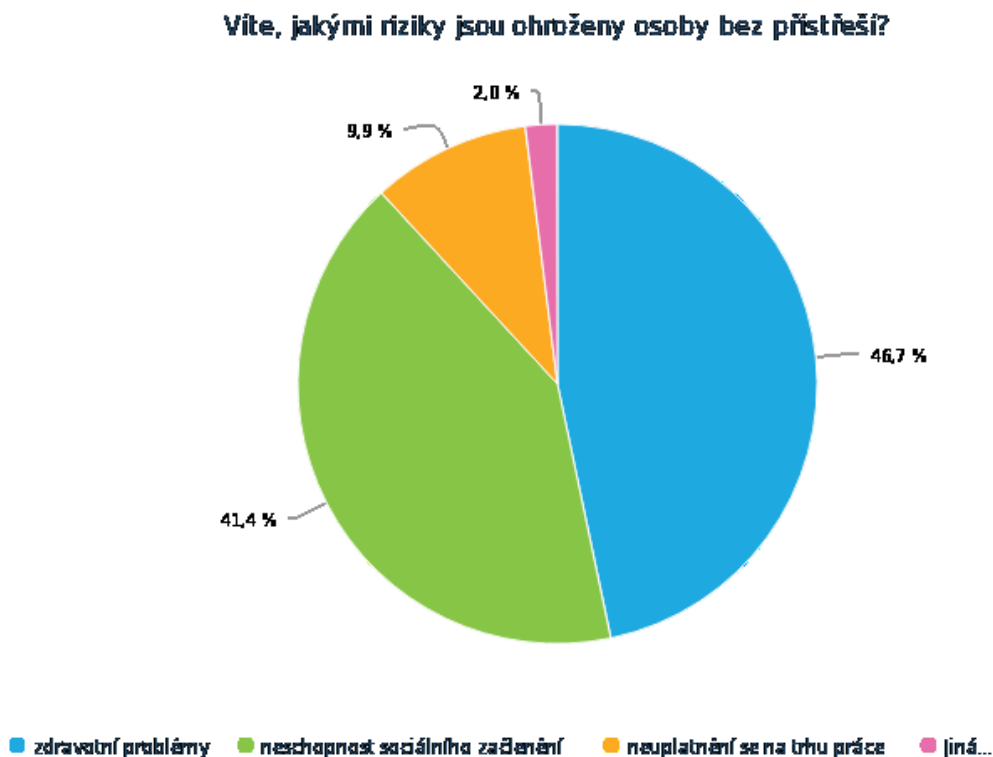

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 respondentů uvádí 44,7 %, což tvoří 68 respondentů, že vnímají posun v oblasti informovanosti za posledních 10 let. 40,1 %, což je 61 respondentů si neví, zda došlo ke změně informovanosti. 15,1 %, což tvoří 23 respondentů odpovídala ne, nevnímají žádné zlepšení za posledních 10 let v oblasti informovanosti o problematice osob bez přístřeší.

Otázka č. 15: Víte, jakými riziky jsou ohroženy osoby bez přístřeší?

Graf 11: Jakými riziky jsou ohroženy osoby bez přístřeší.

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 respondentů odpovídalo na uvedenou otázku. Z nichž 46,7 %, což tvoří 71 respondentů vnímá jako rizika, kterými jsou ohroženi osoby bez přístřeší zdravotní problémy, následuje 41,4 %, což tvoří 63 odpovědí neschopnost v sociální začlenění, 9,9 %, což tvoří 15 odpovědí neuplatnění se na trhu práce. Položka jiná je zastoupena ve 2 %, což tvoří 3 odpovědi, které zněly následovně.

Všechny uvedené body výš.

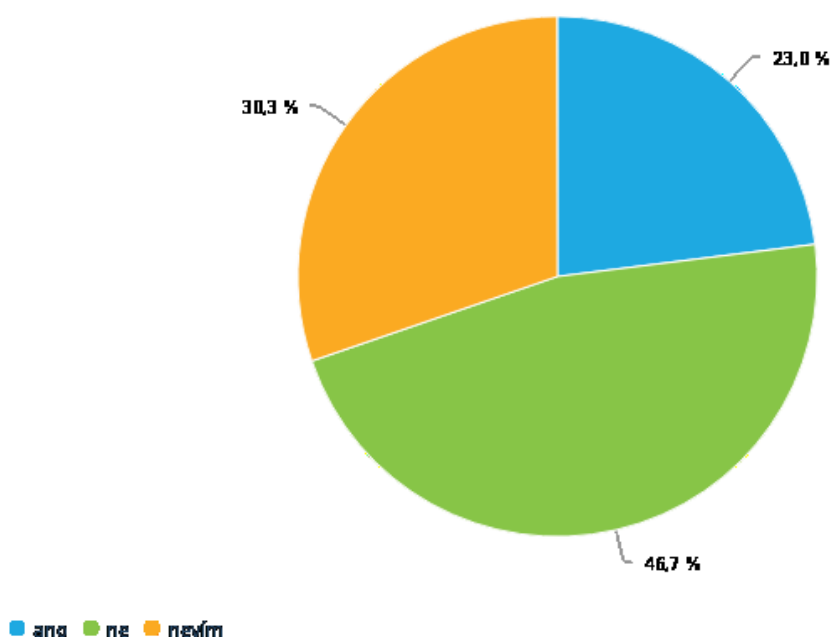
Lenost, zdraví.

Všemi.

Otázka č. 16: Pociťujete vliv médií o informovanosti problematiky osoby bez přístřeší jako dostatečný?

Graf 12: Vliv médií na informovanost o problematice osob bez přístřeší.

Pociťujete vliv médií o informovanosti problematiky osoby bez přístřeší jako dostatečný?

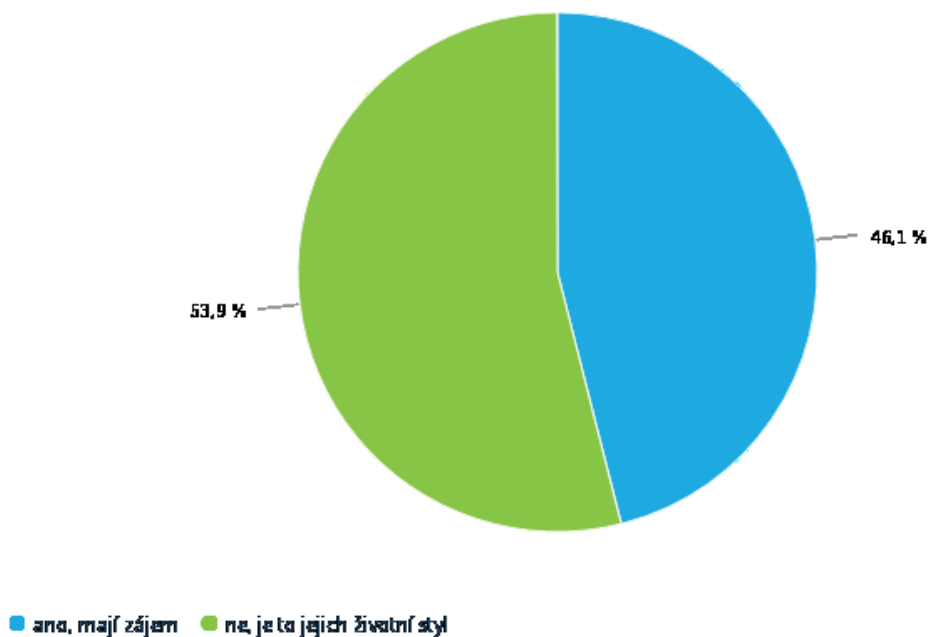
Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 responzí, odpovědělo na uvedenou otázku, z nichž 23 %, což je 35 respondentů vnímá vliv médií na problematiku osob bez přístřeší. 46,7 %, což tvoří 71 odpovědí, kdy jednoznačně odpovídají, že vliv médií na tuto problematiku osob bez přístřeší nezaznamenali. 30,3 %, což tvoří 46 respondentů, jež na danou otázku odpovědělo nevím.

Otázka č. 17: Myslíte si, že osoby bez přístřeší jsou ochotny přijmout nabízenou pomoc?

Graf 13: Zda jsou osoby bez přístřeší ochotny přijmout nabízenou pomoc.

Myslíte si, že osoby bez přístřeší jsou ochotny přijmout nabízenou pomoc?

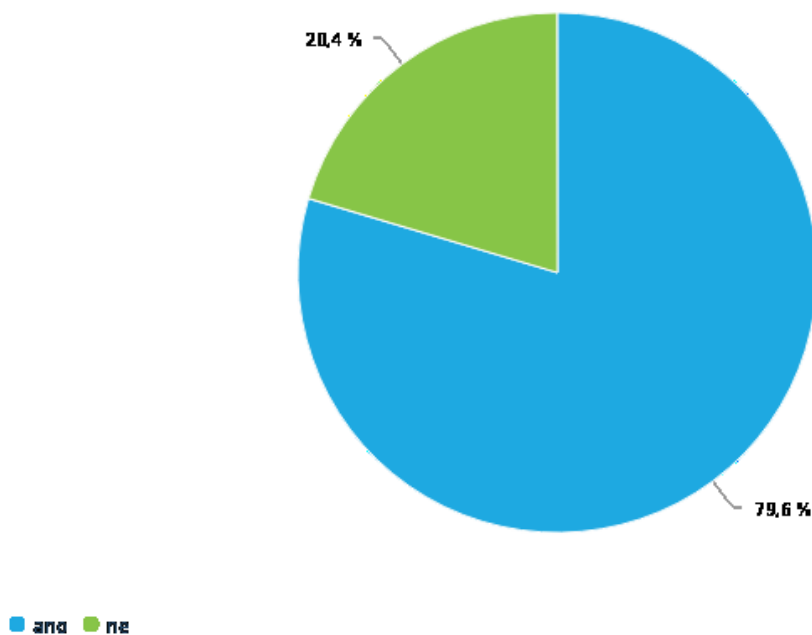
Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Na uvedenou otázku z celkového počtu 152 responzí, odpovědělo 53,9 %, což tvoří 82 respondentů, že osoby bez přístřeší nejsou ochotny přijmout nabízenou pomoc z důvodu vnímání bezdomovectví jako jejich životního stylu. 46,1 %, což tvoří 70 respondentů vnímá, že osoby bez přístřeší jsou ochotny přijmout nabízenou pomoc. Z uvedených odpovědí vyplývá, že osoby aktivní na trhu práce v převažujících odpovědích vnímají osoby bez přístřeší jejich životní styl jako způsob života, který si vybrali.

Otázka č. 18: Myslíte si, že služby zabývající se socializací osob bez přístřeší fungují správně?

Graf 14: Zda služby zabývající se socializací osob bez přístřeší fungují správně.

Myslíte si, že služby zabývající se socializací osob bez přístřeší fungují správně?

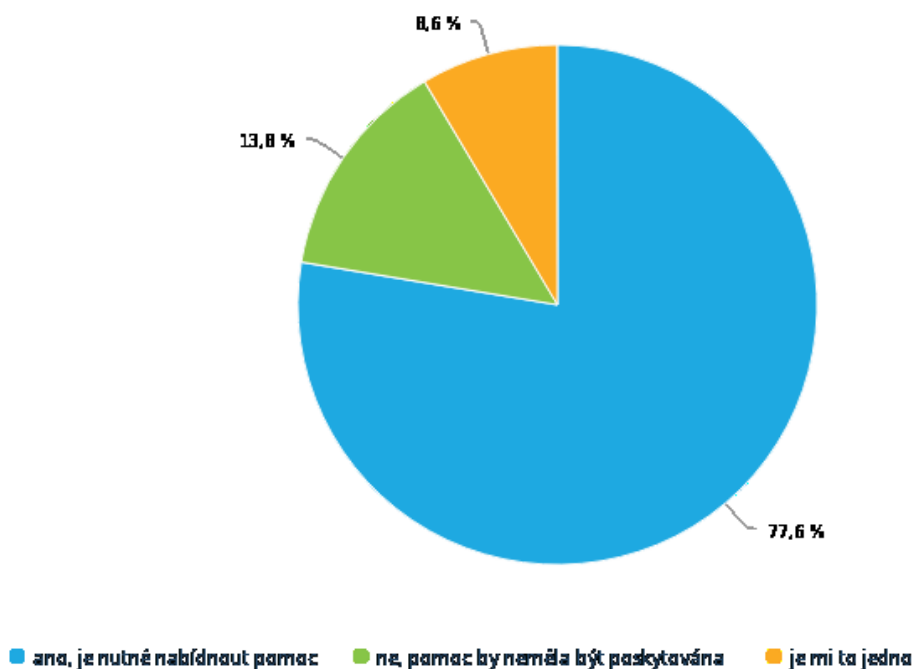
Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z uvedených odpovědí, kdy z celkového počtu 152 respondentů odpovědělo, 79,6 %, což je 121 respondentů, kdy vnímají funkci sociální služby pozitivně. Kdy sociální služby pomáhají osobám bez přístřeší v socializaci. 20,4 %, což tvoří 31 respondentů, kteří vnímají funkci sociálních služeb záporně.

Otázka č. 19: Považujete pomoc osobám bez přístřeší ze strany státu jako dostatečnou?

Graf 15: Zda je dostatečná pomoc pro osoby bez přístřeší ze strany státu.

Považujete pomoc osobám bez přístřeší ze strany státu jako dostatečnou?

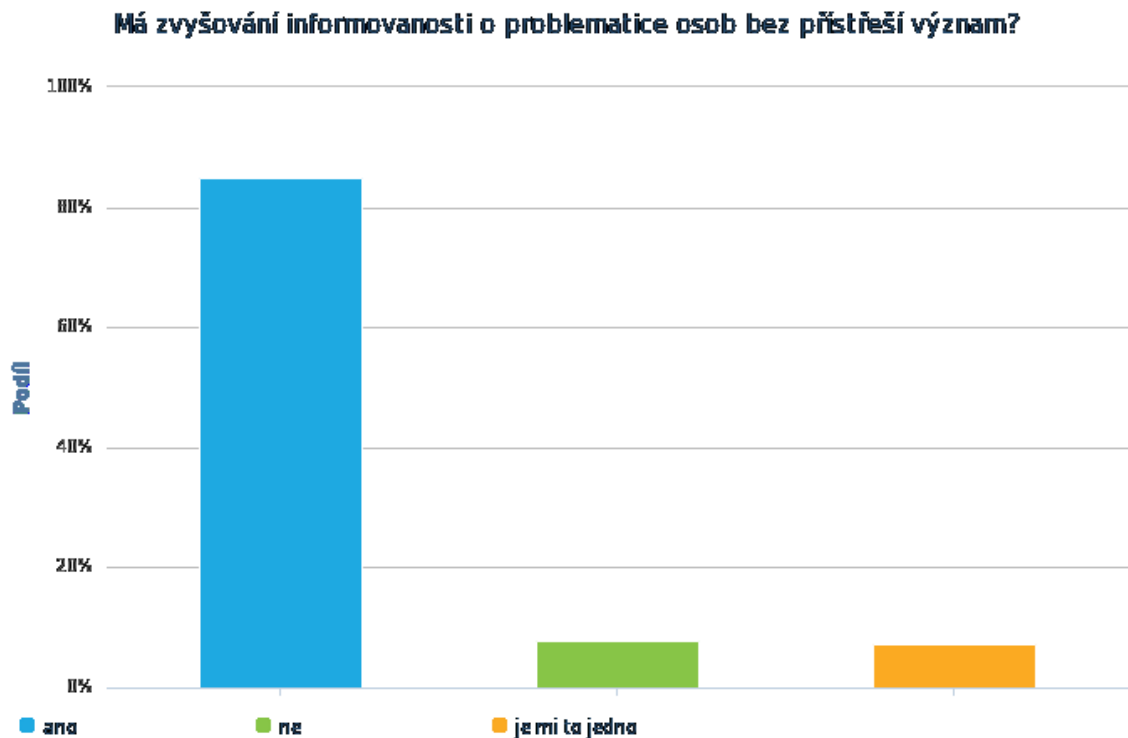

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 respondentů odpovědělo 77,6 %, což tvoří 118 respondentů, jako pomoc ze strany státu jako dostatečnou a tato pomoc má být nabídnuta. 13,8 %, což tvoří 21 respondentů odpovídala, že pomoc ze strany státu by neměla být poskytována. 8,6 %, což tvoří 13 respondentů, je mi to jedno.

Otázka č. 20: Má zvyšování informovanosti o problematice osob bez přístřeší význam?

Graf 16: Zvyšování informovanosti o problematice osob bez přístřeší.

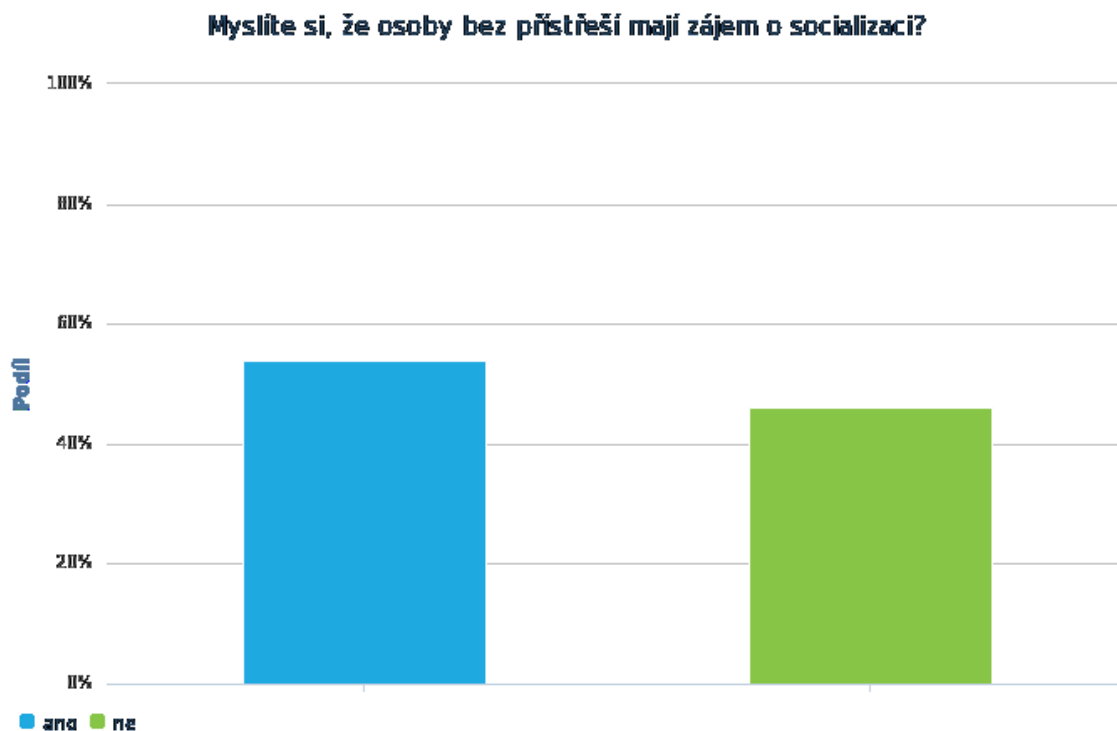

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 responzí, odpovídala 84,9, což tvoří 129 respondentů, že oblast zvyšování informovanosti o problematice osob bez přístřeší má význam. 7,9 %, což tvoří 12 respondentů, kteří odpověděli, že tuto oblast informovanosti není nutné zvyšovat. 7,2 %, což tvoří 11 respondentů, kterým je jedno, zda oblast informovanosti o problematice osob bez přístřeší má význam.

Otázka č 21: Myslíte si, že osoby bez přístřeší mají zájem o socializaci?

Graf 17: Zájem osob bez přístřeší o socializaci.

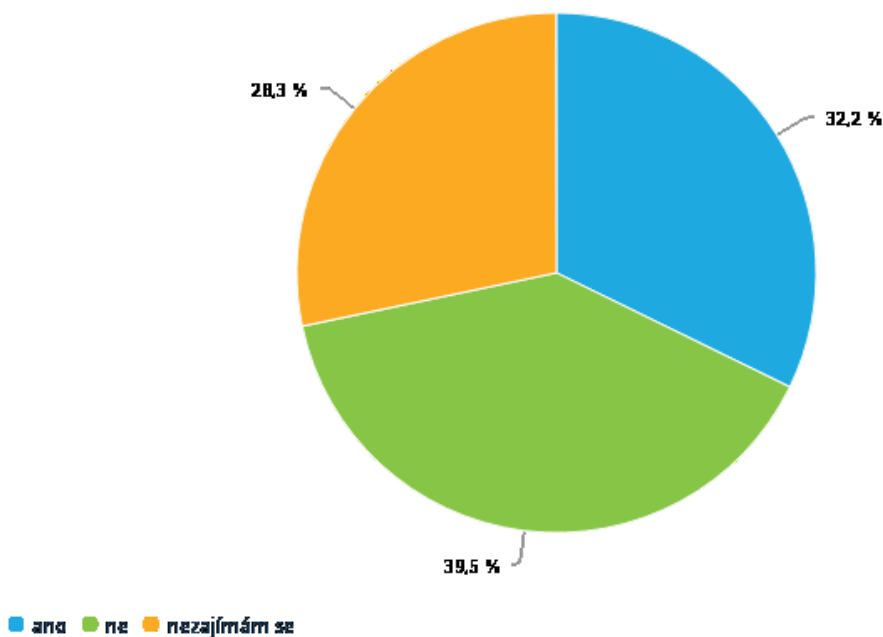
Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 responzí, 53,9 %, což tvoří 82 respondentů, že osoby bez přístřeší mají zájem o socializaci. 46,1 %, což tvoří 70 respondentů, že osoby bez přístřeší nemají zájem o socializaci. Poměr odpovědí je od sebe nepatrný.

Otázka č. 22: Máte dostatečné informace o způsobech, jak osobám bez přístřeší pomoci?

Graf 18: Informovanost o možnostech pomoci osobám bez přístřeší.

Máte dostatečné informace o způsobech, jak osobám bez přístřeší pomoci?

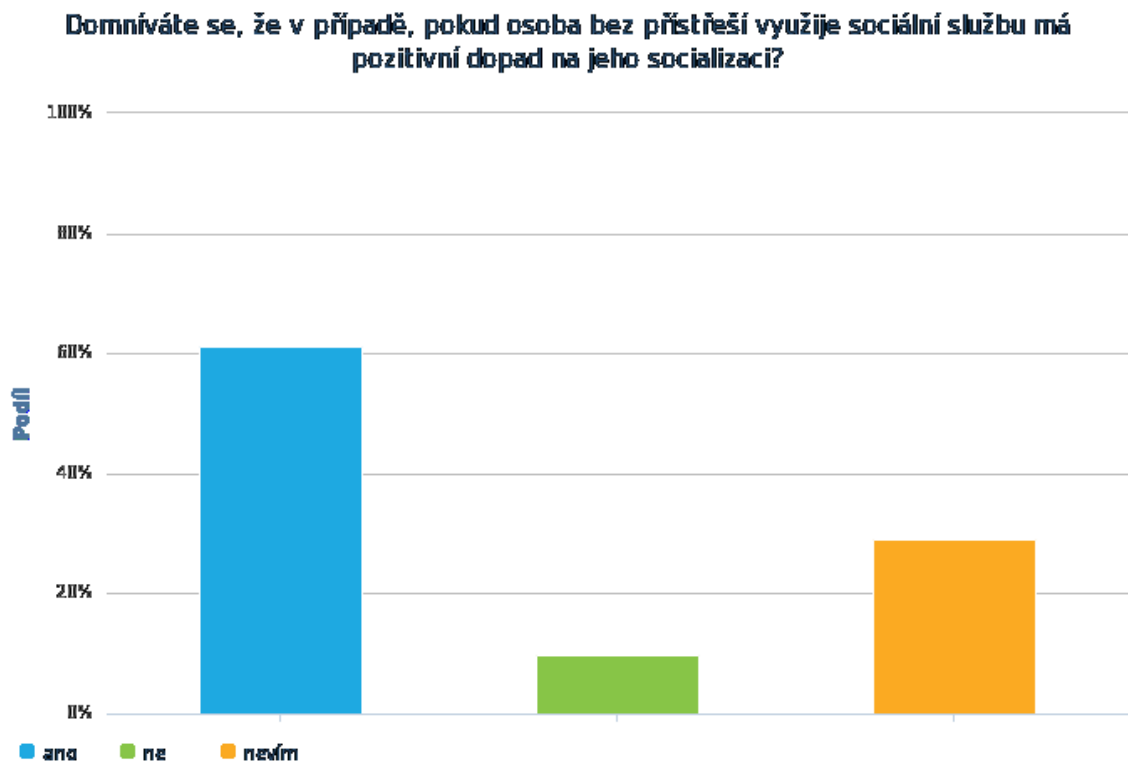

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 responzí, 32,2 %, což tvoří 49 respondentů odpovídalo, že mají dostatečné informace o způsobech pomoci osobám bez přístřeší. 39,5 %, což tvoří 60 respondentů odpovědělo, že nemají dostatečné informace o způsobech, jak pomoci osobám bez přístřeší. 28,3 %, což tvoří 43 respondentů se o danou oblast nezajímá. Z uvedených odpovědí vyplývá, že stav informovanosti v oblasti, jak pomoci osobám bez přístřeší není dostatečně naplněn.

Otázka č. 23: Domníváte se, že v případě, pokud osoba bez přístřeší využije sociální službu má pozitivní dopad na jeho socializaci?

Graf 19: Zda má sociální služba pozitivní dopad na osobu bez přístřeší.

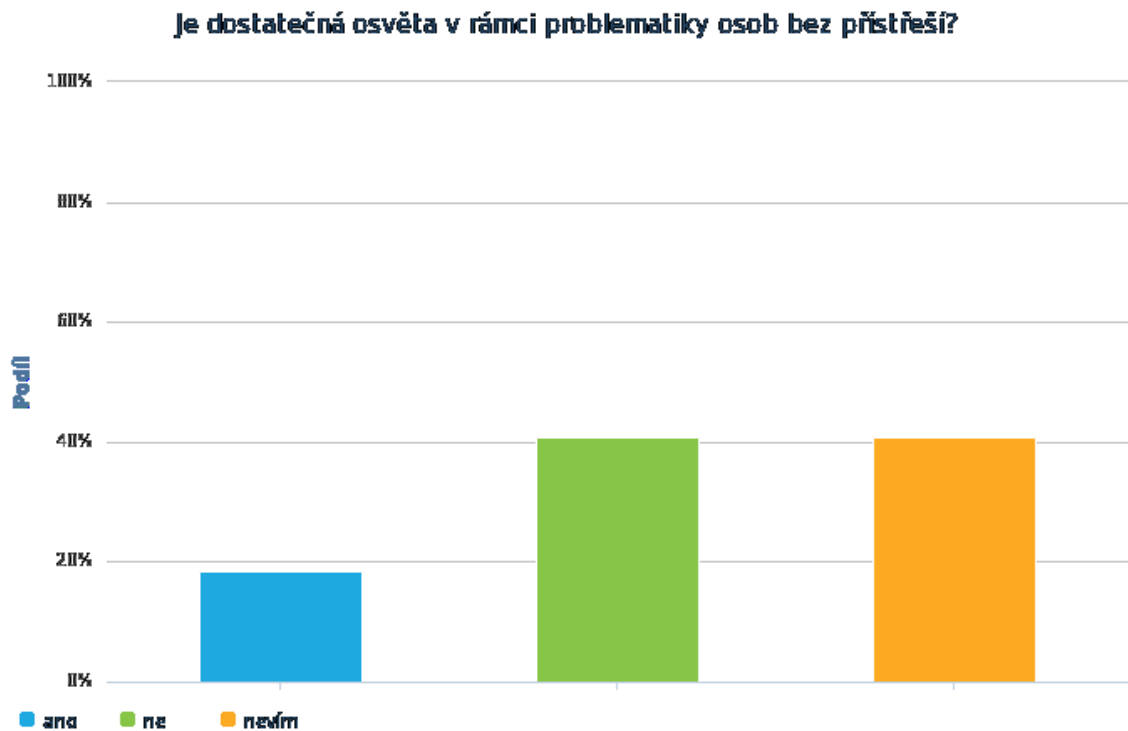

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu responsí 152 odpovědělo, 61,2 %, což tvoří 93 respondentů, jež se domnívají, že sociální služba přispívá k socializaci osob bez přístřeší. 9,9 %, což tvoří 15 respondentů se domnívá, že sociální služby žádným způsobem nepřispívají k socializaci osob bez přístřeší. 28,9 % , což tvoří 44 respondentů, kdy neví, zda sociální služby přispívají osobám bez přístřeší v socializaci. Z uvedených odpovědí vyplývá, že osoby aktivní na trhu práce vnímají pomoc ze strany sociálních služeb pozitivně v oblasti pomoci socializovat osoby bez přístřeší.

Otázka č. 24: Je dostatečná osvěta v rámci problematiky osob bez přístřeší?

Graf 20: Osvěta v rámci problematiky osob bez přístřeší.

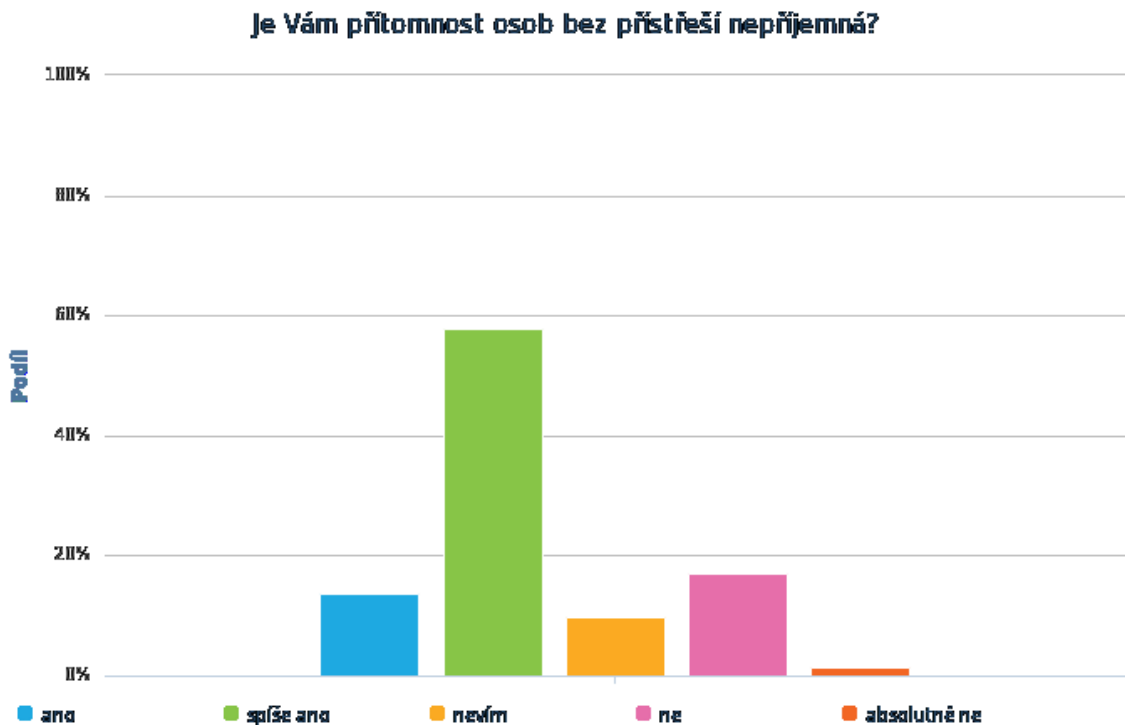

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 responzí, 18,4%, což tvoří 28 respondentů uvedlo, že osvěta v oblasti problematiky osob bez přístřeší je dostatečná. 40,8 %, což tvoří 62 odpovědí uvedlo, že osvěta není dostatečná. 40,8 %, což tvoří 62 odpovědí o osvětě v rámci problematiky osob bez přístřeší neví. Z uvedených odpovědí vyplývá, že osvěta v rámci problematiky osob bez přístřeší není dostatečná.

Otázka č. 25: Je Vám přítomnost osob bez přístřeší nepříjemná?

Graf 21: Jak je vnímána přítomnost osob bez přístřeší společností.

Zdroj: vlastní výzkum, 25. února – 25. března 2019

Z celkového počtu 152 responzí uvádí, 13,8 %, což tvoří 21 respondentů, kdy je jim přítomnost osob bez přístřeší nepříjemná. 57,9 %, což tvoří 88 respondentů, kterým je spíše nepříjemná přítomnost osob. 9,9 % ,což tvoří 15 respondentů, kteří neví. 17,1 %, což tvoří 26 respondentů, kterým nevadí přítomnost osob bez přístřeší. 1,3 % , což tvoří 2 respondenti, kterým přítomnost osob bez přístřeší absolutně nevadí. Z uvedených odpovědí vyplývá, že osoby aktivní na trhu práce nejsou s osobami bez přístřeší ztotožněni a jejich přítomnost je jim nepříjemná.

6 INTERPRETACE DAT

Dotazník jež byl sestaven na základě stanoveného hlavního cíle, které jsou tvořeny dílčími cíly je podstatou celé praktické části. Následná interpretace se odvíjí dle stanovených cílů, kdy budeme postupovat od dílčích cílů, které následně tvoří komplexní celek.

Nejdříve uvedeme všeobecné informace dotazníku, kdy odpovídalo 152 respondentů, z nichž převážná část 107 respondentů tvořily ženy a 45 respondentů muži. Oblast zaměstnání byla pro tento účel různorodá. Věkové rozpětí 20 – 65 let bylo naplněno, kdy ve většinou zastoupení 50% respondentů zde byly lidé ve věkové kategorii 30 – 40 let, další početnou skupinou 28,3% tvořila skupina od 40 – 65let, 21,7% věkové rozpětí 20 – 30let.

Prvním bodem v oblasti zainteresovanosti osob aktivních na trhu práce, je vědomí, že každého může zasáhnout sociální událost. 46,1% respondentů, uvádějí jako nejčastější příčinu vedoucí k úpadku ztrátu zaměstnání, kdy tato skutečnost může přispět k dlouhodobé nezaměstnanosti. V tomto důsledku dochází k situacím, že lidé nejsou schopni dostát svým závazkům. Což vede k snižování životní úrovně. 33,6 % respondentů, uvádějí jako další příčiny úpadku těžké životní situace, kdy člověk ztratí partnera, rozvede se, či se změnil jeho zdravotní stav. Tyto situace přispívají k tomu, že se člověk stáhne do vyloučených lokalit, kde dále žije dle svých možností. Neschopen řešit své rodinné či jiné problémy se uchyluje k patologickým jevům. Patologickým jevům, jež je požívání návykových látek, což uvádí 5,9% respondentů. Respondenti v 0% odpovědí nevnímají jako problém v absenci dokladů. Pokud hovoříme o tom, zda osoby bez přístřeší jsou ochotny přijmout nabízenou pomoc, tak 46,1 % respondentů si myslí, že osoby bez přístřeší jsou ochotny přijmout nabízenou pomoc a 53,9 % respondentů si myslí, že bezdomovectví je způsob jejich života. V případě, pokud tedy budeme hovořit v menšinovém měřítku, jež tvořilo 46,1% respondentů, je vhodné specifikovat, kdo by se měl spoluprací s osobami bez přístřeší zabývat.

V otázce spolupráce se obracíme na subjekty, kteří se danou problematikou zabývají. Za hlavní subjekt pomoci považují respondenti státní sektor, jež uvedlo 43,4% respondentů a nestátní sektor. Nestátní sektor, kdy odpovídalo 30,3% respondentů, kdy v této podobě je zaměřena na činnosti církevních organizací, ale také další sociální služby. Sociální služby vnímají jako hlavní zdroj pomoci pro osoby bez přístřeší. Zdroj pomoci, která může významně přispívat ve spolupráci, podpoře a prevenci v boji proti bezdomovectví. Podíl účasti na socializaci je také v 19,7 % respondentů přisuzován snaze i samotné osobě bez

přístřeší. Tato snaha je základním zdrojem pro socializaci, kdy se celá situace odvíjí od práva každé osoby svobodně se rozhodnout. Jednotlivec však na této cestě může potřebovat podporu osoby, která mu pomůže zbavit se předsudků vůči majoritní společnosti. Za tyto osoby jsou považováni sociální pracovníci, jež jsou kompetentní pro danou oblast. Sociální pracovník jako prostředek komunikace mezi majoritní a minoritní společností.

Respondenti ve svých odpovědích si nejsou vědomi, zda otázka bezdomovectví je v jejich lokalitách řešena. Pouze 13,8 %, respondentů jsou si vědomi, že otázka bezdomovectví se v jejich lokalitě dostatečně řeší. 18,4% respondentů uvádí, že se otázka bezdomovectví dostatečně neřeší v jejich lokalitě. 50,7% respondentů neví, zda se otázka bezdomovectví v jejich lokalitě řeší a 17,1% se o danou problematiku vůbec nezajímá. Avšak na druhou stranu mají povědomí o tom, že socializace je nutným tématem v boji proti bezdomovectví. Spolupráce s osobami žijících ve vyloučených lokalitách, kdy takto vnímá osobu bez přístřeší 67,8% respondentů. 4,6% respondentů nazývání osoby bez přístřeší jako alkoholiky, feťáky, pobudy či osoby, které nechtějí pracovat. Přes 60 % respondentů vnímá pozitivní dopad, pokud osoba bez přístřeší využije pomoc v socializaci sociální službu.

V oblasti socializace je vhodným nástrojem pomoci i společnost. Ze strany osob aktivních na trhu práce je pouze 15,1 % respondentů ochotno nabídnout pomoc a to tím způsobem, že osobu bez přístřeší nasměrují na sociální službu či zařízení. Dále 26,3 % respondentů pomáhá formou daru. 58,6 % respondentů nenabízí pomoc. Většina dotazovaných shodně odkazuje na subjekty, kteří mají danou kompetenci pro oblast bezdomovectví. Největší účast vidí v podpoře státu, který se o danou problematiku, dle 77,6 % respondentů má postarat.

Osoby aktivní na trhu práce nejsou ochotny sdílet prostředí s osobou bez přístřeší. 13,8 % dotazovaných odpovědělo, že se cítí nepříjemně v jejich přítomnosti, dalších 57,9% odpovídala, že tato přítomnost je jim spíše nepříjemná. Zbývající část dotazovaných soužití s osobami bez přístřeší nijak nevnímají.

Analyzujeme-li hlavní otázku, jež byla ústředním motivem bakalářské práce. Hovoříme tedy o tom, že osoby aktivní na trhu práce jsou si vědomi přítomnosti osob bez přístřeší, ale nijak významně se jich nedotýká. Nedotýká se jich z důvodu nevědomosti, zda se problematika bezdomovectví objevuje v jejich lokalitě. A to jak již bylo výše zmíněno, pouhých 13,8% má vědomí o tom, že se otázka bezdomovectví v jejich lokalitě řeší. Na druhou stranu v rámci všeobecné informovanosti problematiku bezdomovectví znají a jsou si

vědomi nutnosti spolupráce s osobami bez přístřeší. 94, 1% respondentů si myslí, že osobě bez přístřeší má být nabídnuta pomoc ve znovu začlenění se do společnosti. Starost o osoby bez přístřeší přenechávají v 43,4 % na stát, města a obce, 30,3% respondentů uvádí charity, církve a neziskové organizace. Pouze 3,3% respondentům je jedno, kdo se o osoby bez přístřeší postará. Stát jako aparát, jež v boji proti bezdomovectví zajistil systém sociálních služeb. Osoby aktivní na trhu práce jsou informováni o neziskových organizacích, které se nacházejí v jejich lokalitě, z nichž 65,1% uvedlo konkrétní typ služby, jež zná ze svého regionu. Jsou si vědomi činnosti konkrétních služeb, které spolupracují s osobami bez přístřeší. Pro 95 respondentů je známá činnost nocleháren, 76 respondentů zná, jakou službu poskytuje azylový dům, 54 respondentů má povědomí o činnosti terénního pracovní, 48 respondentů zná činnost občanských poraden. Méně známá je činnost nízkoprahového denního centra, o jejichž činnosti ví pouze 28 respondentů.

Závěrem můžeme analyzovat, že za posledních 10 let se v 44,7% dotazovaných zlepšila informovanost v oblasti problematice osob bez přístřeší. Podpora ze strany médií není dle 46,7% respondentů žádná. I přesto osoby aktivní na trhu práce jsou si vědomi problematiky bezdomovectví a jaké nástroje pro oblast socializace použít. Znalost v oblasti sociálních služeb a druhy pomoci je teoretická, avšak v 65,1% respondentů správná. Respondenti chtějí bojovat s problematikou bezdomovectví, avšak na druhou stranu nechťejí se s osobami bez přístřeší dostávat do kontaktu. 13,8% respondentů vnímá přítomnost osob bez přístřeší jako nepříjemnou, 57,9% respondentů vnímá jako spíše nepříjemnou. Osobám bez přístřeší v 53,9% respondentů je přisuzováno bezdomovectví jako jejich životní styl. Na druhou stranu si 46,1% si myslí, že v případě, pokud je osobám bez přístřeší nabídnuta pomoc jsou ochotni spolupracovat a v 77,6% respondentů považují pomoc ze strany státu jako dostatečnou a domnívá se, že tato pomoc má být nabízena.

Z čehož vyplývá, že větší část osob aktivních na trhu práce chce pomoci v boji proti bezdomovectví, zná nástroje spolupráce s osobami bez přístřeší, ale nechce se přímo účastnit součinnosti v boji proti bezdomovectví. Informovanost v oblasti činnosti spolupráce přenechává na subjekty činné v této sociální práci, jež jsou kompetentní pro oblast v boji proti bezdomovectví. V rámci informovanosti se osoby aktivní na trhu práce domnívají, že pokud osoba bez přístřeší využije sociální službu, v 61,2% respondentů, má za to, že spolupráce osoby bez přístřeší a sociální služby pozitivně podporuje jejich socializaci.

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Z výsledků bylo zjištěno, že osoby aktivní na trhu práce mají povědomí o problematice osob bez přístřeší na úrovni informovanosti. Tato informovanost však není natolik uspokojivá, avšak je vnímán pokrok za posledních 10 let. V rámci podpory zviditelnění problému bezdomovectví by mohlo být vhodným způsobem šíření problematiky prostřednictvím médií. Média jako zdroj pomoci v této oblasti. Vhodnou reklamou vystihnout potřeby osob bez přístřeší, ale také podpořit boj proti bezdomovectví. Zároveň může sloužit jako preventivní program. Z televizních obrazovek již známe mnoho sociálních problémů, jako například poukazování na osamělost seniorů, poukazování na matky samoživitelky atd. Na druhou stranu, zde stojí viditelný problém, což bude nejspíše finanční zajištění této podpory.

Jako další prostředek ve zvyšování informovanosti obyvatel různých lokalit je uspořádáním besed na téma bezdomovectví pro veřejnost. Tyto besedy by měli probíhat jako povinné přednášky v rámci každé obce. Obyvatelé lokalit měli možnost se seznámit s problémem bezdomovectví, jako například, proč se osoba stala bezdomovcem. Jaký to má vliv na jeho osobnost. Jaká je cesta zpět. Kdo vhodně pomáhá v socializaci. Na straně druhé by zde podávali své podněty a názory sami občané.

Také literatura vhodným způsobem přispívá k osvětlení pojmu bezdomovectví, kde můžeme čerpat od autorů jako Hradecký, Keller, Vágnerová, Csémy, Matoušek a spousta dalších autorů, jež se o tuto problematiku zajímají. Autoři nám přibližují bezdomovectví ze všech úhlů pohledu. Kde se můžeme dozvědět o bezdomovectví v počátcích až k tomu, jaké podoby a možnosti pro osoby bez přístřeší jsou v dnešním pojetí. Popisují samotné životní příběhy osob bez přístřeší, které mohou změnit názor společnosti.

Samotné příklady z praxe by mohli občany motivovat k součinnosti. Kde by osobně osoby bez přístřeší, které úspěšně zvládly socializaci hovořily o svém životě a o tom, jak se jim podařilo se vrátit zpátky do společnosti. Je vhodné i zviditelnit osoby, které si bezdomovectví vybraly jako svůj životní styl, aby pohovořily o tom, jak vnímají společnost a co po ní chtějí. Na druhou stranu by se mohla vyjádřit i společnost, co v rámci soužití s osobami bez přístřeší očekávají.

Vyjádření občanů je vždy důležitým faktorem v řešení všech otázek v rámci každé lokality. Neboť občané tvoří lokalitu. Musíme být, ale vstřícnější ke spolupráci v boji proti sociálně patologickým jevům, jež je například bezdomovectví.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsme se zabývali tématem, jak jsou informováni osoby aktivní na trhu práce v oblasti pomoci osobám bez přístřeší. První část práce byla věnována jednotlivým pojmům, se kterými bude pracováno po celou dobu bakalářské práce. Přiblížení pojmu, kdo je osoba bez přístřeší a také s ním spojeného jevu bezdomovectví. Bezdomovectví, na které je poukazováno jako na negativní sociální dopad, který je potřeba řešit. Pokud se budeme zabývat otázkou, jak tento jev řešit je nutné se podívat z perspektivy občanů, jež se problém bezdomovectví dotýká. Jak tento jev vnímají sami osoby bez přístřeší a jak jsou ochotny se zapojit zpět do společnosti. Jaká byla samotná příčina toho, že se staly bezdomovci. Jaké stojí překážky na cestě v socializaci. Socializace jako prostředek podpory či pomoci. Tyto otázky jsou zhodnoceny prostřednictvím odborné literatury, jež se danými tématy zajímají. Pohled autorů, který může otevřít různé pohledy na danou věc. Bezdomovectví přimělo i státní sektor k tomu, aby začalo o problému hovořit a také, by byly použity nástroje pro jeho redukci. Nástroje, jež se rozšiřovali zejména prostřednictvím nestátního sektoru pomoci. Prostřednictvím této spolupráce se otvírají i brány mezi majoritní a minoritní společností. Společnost, která může být významným nositelem při pomoci v socializaci osob bez přístřeší. Pro tuto bakalářskou práci byl zúžen okruh společnosti na osoby aktivní na trhu práce. Jak vnímají osoby aktivní na trhu práce problematiku bezdomovectvím, mají zájem se zúčastnit spolupráce v boji proti bezdomovectví. Zda jsou si vědomi faktu, že je nutné se zabývat sociálně patologickými jevy, jež mohou mít dopad na celou společnost. Je rozšiřování okruhu sociálních služeb vhodným nástrojem pomoci. Zda osoby aktivní na trhu práce umí správně použít nástroje určené osobám bez přístřeší. Kdy o těchto nástrojích hovoříme ve smyslu sociálních zařízení, jimiž mohou být například azylové domy, nízkoprahové denní centra, noclehárny, kontaktní centra, služby terénních pracovních a další prostředky v oblasti pomoci osobám bez přístřeší. Zda osoby aktivní na trhu práce povědomí jakým způsobem jednotlivá střediska pomáhají v boji proti bezdomovectví.

Záměrem celé práce bylo analyzovat, jaká je úroveň znalosti osob aktivních na trhu práce, v oblasti pomoci osobám bez přístřeší, což bylo realizováno prostřednictvím dotazníkového šetření. Šetření jež je součástí praktické části této práce. Analýzou výsledků jež se uskutečnilo prostřednictvím 152 respondentů, kteří odpovídali na otázky v dotazníku. Na základě uvedených odpovědí bylo zjištěno, že v oblasti informovanosti osob aktivních na trhu práce byl učiněn pokrok. Znalost osob aktivních na trhu práce o problematice bezdo-

movectví je vedena na úrovni teoretická a nijak zvláště se dotazovaných nedotýká. Dopad negativního hodnocení o osobě bez přístřeší se mnoho nezměnil. Poměrná část dotazovaných není ochotna s osobami bez přístřeší sdílet stejné prostředí, ale jsou si vědomi toho, že je nutné se tímto tématem zabývat prostřednictvím sociálních služeb. Významným nositelem pomoci je i stát, který tuto oblast prohlubuje. Doufám, že i tato bakalářská práce přinesla význam, kdy je vhodné podávat další informace o této problematice. Otevření otázky, jak správným způsobem přispívat ke zvyšování informovanosti v oblasti bezdomovectví. I do budoucna uslyšíme o této problematice, avšak snad i bez negativního hodnocení těchto osob bez přístřeší. I my si musíme uvědomit, že jsou to pouze lidé, kteří se momentálně nacházejí ve špatné životní situaci. Zkusme se, ale zamyslet, proč se do této situace dostali a jak můžeme efektivně pomoci k tomu, abychom jim pomohli v jejich cestě vrátit se zpět do společnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BEDNÁŘOVÁ, Zdena, PELECH, Lubomír: Slabikář sociální práce. Nakladatelství Doplněk Brno, Brno 2003, ISBN 80-7239-148-8
- [2] DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a kol.: Řízení lidských zdrojů. Nakladatelství C. H. Beck v Praze, Praha 2012, ISBN 978-80-7400-347-9
- [3] GAVORA, Peter: Úvod do pedagogického výzkumu. Paidao Brno 2000, Brno 2000, ISBN 80-85-931-79-6
- [4] HRADECKÝ, Ilja A HRADECKÁ, Vlastimila: Bezdomovství – extrémní vyloučení. Naděje, o. p. s. v Praze, Praha 1996, ISBN 80-902292-0-4
- [5] HRADECKÝ, Ilja a kol.: Definice a typologie bezdomovství. Destiny reklamní studio, s.r.o. Praha, Praha 2007, ISBN 978-8086451-13-8
- [6] CHRÁSKA, Miroslav: Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu. Grada Publishing, a.s. v Praze, Praha 2007, ISBN 978-80-247-1369-4
- [7] KELLER, Jan: Nová sociální rizika a pros se jim nevyhnout. Sociologické nakladatelství SLON v Praze, Praha 2011, ISBN 978-80-7419-059-9
- [8] KELLER, Jan: Posvácení bezdomovců. Úvod do sociologie domova. Sociologické nakladatelství SLON v Praze, Praha 2013, ISBN 978-7419-155-8
- [9] KOPŘIVA, Karel: Lidský vztah jako součást profese. Portál, s.r.o. v Praze, Praha 2007, ISBN 80-7178-150-9
- [10] KREBS, Vojtěch a kol.: Sociální politika. Wolters Klunwer ČR v Praze. Praha 2010, ISBN 978-80-7357-585-4, (s. 309 – 325, 117 – 140)
- [21] MATOUŠEK, Oldřich a kol.: Metody a řízení sociální práce. Portál, s.r.o. v Praze, Portál 2003, ISBN 80-7/78-548-2 (s. 19-48. s. 65-134)
- [32] MATOUŠEK, Oldřich, KOLÁČKOVÁ, Jana, KODYMOVÁ, Pavla (eds). :Sociální práce v praxi. Specifikace různých cílových skupin a prací s nimi. Portál s.r.o. v Praze, Praha 2005, ISBN 80-7367-002-x (s. 211-225, 315-329)
- [13] MATOUŠEK, Oldřich a kol. : Základy sociální práce. Portál v Praze, Praha 2007, ISBN 978-80-7367-331-4
- [14] POTŮČEK, Martin: Sociální politika. Sociologické nakladatelství v Praze, Praha 1995, ISBN 80-85050-01-x

- [15] PRŮDKOVÁ, Táňa, NOVOTNÝ, Přemysl: Bezdomovectví. Triton v Praze, Praha 2010, ISBN 978-80-7378-100-0
- [16] VÁGNEROVÁ, Marie, CSÉMY, Ladislav, MAREK, Jakub: Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Karolinum v Praze 2013, Praha 2013, ISBN 978-80-246-2209-5
- [17] VÁGNEROVÁ, Marie: Vývojová psychologie II: dospělost a stáří. Karolinum v Praze, Praha 2007, ISBN 978-80-2461318-5

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

[1] Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

[online]. Zlín: zakonyprolidi © 2010-2019

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

[2] Provděčí vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. [online]. Zlín: zakonyprolidi © 2010-2019

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

[3] Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

[online]. Zlín: zakonyprolidi © 2010-2019

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-111>

[4] zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů, [online]. Zlín: zakonyprolidi © 2010-2019

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-110>

[5] zákon č. 258/ 2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, [online]. Zlín: zakonyprolidi © 2010-2019

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-258>

[6] MPSV: pomoc v hmotné nouzi, [online]. Praha ©

Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/5>

[7] MPSV: sociální práce a sociální služby, [online]. Praha ©

Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/9>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Maslowova pyramida potřeb.....	13

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Věk	68
Tabulka č. 2: Kdo je osoba bez přístřeší	68
Tabulka č. 3: Jak se osoba bez přístřeší může stát bezdomovcem	69
Tabulka č. 4: Zda má být nabídnuta osobě bez přístřeší pomoc v socializaci	73
Tabulka č. 5: Zda otázka bezdomovectví je problémem	77

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: návratnost dotazníků	64
Graf 2: Pohlaví	66
Graf 3: Oblast zaměstnání	67
Graf 4: Zda je nabízena osobám bez přístřeší pomoc	70
Graf 5: Dostatečnost řešení otázky bezdomovectví ve vašem městě, obci	71
Graf 6: Kdo by se měl podle Vás postarat o tyto osoby	72
Graf 7: Typ služby pro osobu bez přístřeší nacházející se ve vaší lokalitě	74
Graf 8: Jakou službu poskytuje osobě bez přístřeší?	75
Graf 9: Kam našměřovat osobu bez přístřeší pokud požádá o pomoc	76
Graf 10: Zda došlo ke zlepšení v oblasti informovanosti o problematice osob bez přístřeší	78
Graf 11: Jakými riziky jsou ohroženy osoby bez přístřeší	79
Graf 12: Vliv médií na informovanost osob bez přístřeší	80
Graf 13: Zda jsou osoby bez přístřeší ochotny přijmout nabízenou pomoc	81
Graf 14: Zda služby zabývající se socializací osob fungují správně	82
Graf 15: Zda je dostatečná pomoc pro osoby bez přístřeší ze strany státu	83
Graf 16: Zvyšování informovanosti v problematice osob bez přístřeší	84
Graf 17: Zájem osob bez přístřeší o socializaci	85
Graf 18: Informovanost o možnostech pomoci osobám bez přístřeší	86
Graf 19: zda má sociální služba pozitivní dopad na osobu bez přístřeší	87
Graf 20: Osvěta v rámci problematiky osob bez přístřeší	88
Graf 21: Jak je vnímána osoba bez přístřeší společností	89